

ואלה שמות

1. והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע. המשכילים, הם המסתכלים בחכמה שהשיגו, כי חכמה מכונה אור העיניים, והשגתה מכונה הסתכלות. למה לא כתוב, יאירו? אלא, שמאירים ומתנוצצים בזיווה של החכמה העליונה. כי עצם חכמה עליונה אינם יכולים להשיג, אלא רק מבינה שחזרה להיות חכמה, ע"י חזרתה לראש א"א, שזה נחשב רק לזיו החכמה העליונה, שנבחן רק לזוהר, ולא עצם אור החכמה.

וע"כ כתוב, יזהירו, ולא כתוב, יאירו. כזוהר, ההארה וההתנוצצות של הנהר היוצא מעדן, בינה, שיצאה מראש דא"א, חכמה, הנקראת עדן, שבחזרתה לראש א"א, נעשתה לחכמה. וחכמה שבה נבחנת רק לזיו החכמה. וע"כ כתוב עליה, כזוהר, לשון זיו.

וזהו ענין הרקיע, מסך של צ"ב, המוציא את הבינה לחוץ מראש דא"א, ע"י עלייתו למקומה. וכן מחזיר אותה לראש דא"א ע"י חזרתו למטה, למקום המלכות דראש א"א. וכזוהר הרקיע, הם הכלים והמוחין, המתגלים ע"י הרקיע. כי בו נמצאים הכוכבים, ג"ר דמוחין. והמזלות, ו"ק דמוחין. והשמש, ז"א. והלבנה, הנוקבא. וכל אלו נרות המאירים, שהם כל האורות שבבי"ע. כי כל האורות שבד' עולמות אבי"ע, יוצאים על המסך דצ"ב, שנקרא רקיע.

2. הזוהר של הרקיע הזה מאיר בהארתו על הגן, מלכות. ועה"ח, ת"ת, עומד באמצע הגן, בקו האמצעי, וענפיו, ספירותיו, מכסים על כל הצורות שהן הנפשות, והאילנות שהם הרוחות, והבשמים שהם הנשמות שבגן, בכלים ישרים, כלומר שמתוקנים בג' הקווים. ובצילו מסתופפות כל חיות השדה, המלאכים החיצוניים, וכל עוף השמיים, המלאכים הפנימיים, ישבו תחת ענפיו.

3. זוהר הפירות של האילן, הנשמות הנולדות ממנו, נותן חיים לכל. קיומו הוא לעולם ולעולמי עולמים. צד האחר של הטומאה אינו שורה בו, שאין לס"א שום יניקה בעה"ח, ז"א בגדלות, אלא צד הקדושה בלבד. אשרי חלקם של הטועמים ממנו, שהם חיים לעולם ולעולמי עולמים. כמ"ש, ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. הם נקראים משכילים, וזוכים בחיים בעוה"ז ובעוה"ב.

4. זוהר האילן הזה, ז"א, מתנשא למעלה לישסו"ת, ולמעלה לאו"א. כשמתנשא לישסו"ת, שהם בינה, 500 פרסאות הילוכו, כי מקבל חג"ת נ"ה מבינה, שספירותיה מאות. אבל יסוד אין לה, כי אמא עד הוד התפשטותה. וכשמתנשא לאו"א, שמאיר בהם הארת עתיק, הוא שישים ריבוא (600,000) בהתפשטותו, שמתפשט בו היסוד ומקבל חג"ת נה"י מהארת עתיק, שספירותיו, כל אחת 100,000. וע"כ הוא שישים ריבוא. באילן הזה נמצאת הארה אחת, מלכות שבגופו. שכל הצבעים, לבן אדום ירוק, אורות חג"ת, נמצאים בה. אלו הצבעים עולים באו"י ויורדים באו"ח, ואינם מתיישבים במקום אחר, חוץ מבאילן הזה, כי הוא קו אמצעי.

5. כשהאורות יוצאים מהאילן, להיראות בתוך הזוהר שאינו מאיר, מלכות הכוללת שמחזה ולמטה דז"א, שבה עצמה יש זו"ן, שהם זו"ן הקטנים, הנקראים יעקב ורחל, האורות פעם מתיישבים, ופעם אינם מתיישבים בה. נמצאים ואינם נמצאים. משום שאינם מתיישבים במקום אחר, חוץ מבאילן הזה, מחזה ומעלה דז"א, הנקרא ישראל.

מהאילן הזה יוצאים י"ב שבטים, שתחומיהם בו, שהם י"ב (12) אורות, המכונים י"ב גבולי אלכסון. והם ירדו בזוהר הזה, שאינו מאיר, לתוך גלות מצרים, בכמה מחנות עליונים. כמ"ש, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב, איש וביתו באו.

הפסוק מתחיל בישראל כמ"ש, ואלה שמות בני ישראל, משום ששורש אורות של י"ב השבטים באים מהאילן, הנקרא ישראל, מחזה ולמעלה דז"א. ונגמר ביעקב, כמ"ש, הבאים מצריימה את יעקב, כי עברו מבחינת ישראל, לבחינת יעקב, שמחזה ולמטה דז"א, ששם י"ב אורות של השבטים אינם יכולים להתיישב. וכמ"ש, הבאים מצריימה, לשון מצר, וע"כ שלטו בהם המצרים.

היה היה דבר ה'

6. היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן. למה כתוב פעמיים, היה היה? אם יחזקאל היה נביא נאמן, למה גילה כל מה שראה? מי שהמלך הכניס אותו להיכלו, יש לו לגלות מה שראה? אלא ודאי יחזקאל נביא נאמן היה, וכל מה שראה הוא באמונה, וברשותו של הקב"ה גילה כל מה שגילה, והכול צריך.

7. מי שרגיל לסבול צער, אע"פ שבא לו צער לפי שעה, הוא סובל העול שלו ואינו דואג. אבל מי שאינו מורגל לסבול צער, וכל ימיו היו בתענוגים ובמעדנים, ובא לו צער, זהו צער שלם, ועל זה צריכים לבכות.

8. כך ישראל, כאשר ירדו למצרים, היו רגילים בצער, שהרי כל ימיו של אותו צדיק, אביהם, היה בצער. וע"כ סבלו את הגלות כראוי, ולא דאגו ביותר. אבל גלות בבל, היה צער שלם, שעליונים ותחתונים בוכים עליו.

9. בכו עליו העליונים, כמ"ש, הן אַךְאֶלֶם צעקו חוצה, מלאכי שלום מר יִבְכּוּן. בכו עליו התחתונים, כמ"ש, על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזוכרנו את ציון. כולם בכו על גלות בבל, משום שהיו מקודם בתענוגי מלכים, כמ"ש, בני ציון היקרים המסולאים בפז.

10. כתוב, על ההרים, אשא בכי וְנָהִי. אלא הם אלו ההרים הרמים שבעולם. הם, בני ציון היקרים המסולאים בפז. ועתה הם יורדים בגלות, וְרַחֲמִים על עורפם, וידיהם קשורות לאחור. וכשבאו לגלות בבל, חשבו שאין להם קיום לעולם, כי הקב"ה עזב אותם ולא ישגיח עוד בהם לעולם.

11. באותה שעה קרא הקב"ה לכל החבורה שלו, ולכל המרכבות והמחנות, ולשריו, ולכל צבאות השמיים. ואמר להם, מה אתם עושים כאן? ומה בניי אהוביי בגלות בבל, ואתם כאן? קומו רדו כולכם לבבל, ואני עימכם. כמ"ש, כה אמר ה', למענכם שילחתי כְּבִלָה, זהו הקב"ה. וכמ"ש, והורדתי בְּרִיחִים כולם, אלו הם כל המרכבות והמחנות העליונים.

12. כשירדו לבבל נפתחו השמיים, ורוח נבואה הקדושה שרתה על יחזקאל, וראה כל מה שראה, ואמר לישראל, הרי אדוניכם כאן, וכל צבאות השמיים והמרכבות, שבאו לדור עימכם. לא האמינו לו, עד שנצרך לגלות, כל מה שראה: ואָרָא כך, וארא כך.

ואם גילה ביותר, כל מה שגילה נצרך כולו. כיוון שראו ישראל את זה, שמחו. וכששמעו הדברים מפי יחזקאל, לא פחדו על גלותם כלל, כי ידעו שהקב"ה לא יעזוב אותם. וכל מה שגילה, גילה ברשות.

13. בכל מקום שגלו ישראל, גלתה עימהם השכינה. וכאן בגלות מצרים כתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב, איש וביתו באו. כיוון שכתוב, בני ישראל, למה כתוב, את יעקב? היה צריך לומר, הבאים איתו? אלא, אלה שמות בני ישראל, הם המרכבות והמחנות העליונים, שירדו עם יעקב, ביחד עם השכינה, בגלות מצרים. ובזה מיושב הכתוב פעמיים, היה היה. כי היה הראשון הוא בגלות מצרים, והיה השני בגלות בבל.

איתי מלבנון כלה

14. איתי מלבנון כלה, איתי מלבנון תבואי, תשורי מראש אֶמְנָה מראש שניר וחרמון, ממעונות אריות מהררי נמרים. פסוק זה נאמר על כנ"י, המלכות. בשעה שיצאו ישראל ממצרים, וקראו אל הר סיני לקבל התורה, אמר לה הקב"ה, איתי מלבנון, שפירשו, מן עדן העליון, חכמה, הנקראת לבנון, היא באה.

כלה, פירושו שלמה, כלבנה זו הנשלמת מהשמש בכל האור וההתנוצצות, שהם או"י ואו"ח. איתי מלבנון תבואי, כדי שבנייך יקבלו התורה. כי מטרם שהמלכות מקבלת החכמה, לבנון, לא יוכלו ישראל לקבל התורה, מחמת שחסרים ג"ר.

15. תשורי מראש אמנה. תשורי, פירוש, תקבלי מתנה בשביל בניך. מראש אמנה, פירוש, מראשית שבאו באמונה עליונה, ואמרו, כל אשר דיבר ה', נעשה ונשמע. והיו במשקל אחד עם המלאכים העליונים, כמ"ש בהם, בָּרְכוּ ה' מלאכיו גיבורי כוח, עושי דברו, לשמוע בקול דברו. אז קיבלה כנ"י מתנה, שעליה כתוב, תשורי מראש אמנה, שפירוש, תוספת מוחין.

16. מראש שניר וחרמון, זהו הר סיני, שקרבו אליו, ונועדו מתחתיו. כמ"ש, וייתצבו בתחתית ההר. ממעונות אריות, אלו הם בני שְׁעִיר, שהקב"ה הזמין אותם לקבל התורה, ולא רצו לקבל אותה. מהררי נמרים, אלו הם בני ישמעאל, כמ"ש, ה' מסיני בא וזרח, משעיר לָמוּ הופיע מהר פארן, ואתה מרבבות קודש. ופארן הם בני ישמעאל.

17. מהו, ואתה מרבבות קודש? כאשר רצה הקב"ה לתת התורה לישראל, באו מחנות המלאכים העליונים, פתחו ואמרו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תָּנָה הודך על השמיים. וביקשו שיינתן להם התורה ולא לישראל.

18. אמר להם הקב"ה, והאם יש בכם מוות, שכתוב בתורה, אדם כי ימות באוהל, וכתוב, וכי יהיה באיש חטא משפט מוות והומת? יש בכם חטא, שאתם צריכים לדינים? יש בכם גזל או גניבה, שכתוב, לא תגנוב? יש בכם נשים, שכתוב, לא תנאף? יש בכם שקר, שכתוב, לא תענה ברעך עד שקר? יש בכם חמדה, שכתוב, לא תחמוד? למה אתם מבקשים התורה?

מיד פתחו ואמרו, ה' אדונינו, מה אדיר שמך בכל הארץ. ואילו, אשר תָּנָה הודך על השמיים, לא כתוב. וע"כ כתוב, ואתה מרבבות קודש. שבא ממשא ומתן עם המלאכים. אז כתוב, מימינו אש דת לָמוּ, זהו התורה. ונמשלה לאש, מפני הדין שבה. שמשום זה, שעיר וישמעאל לא רצו לקבל אותה עליהם. והמלאכים לא יכלו לקבל אותה, מפני שאין בהם דין.

19. איתי מלבנון תבואי. פירוש, בעת שירדה השכינה ממקום לבנון, מבינה שחזרה להיות חכמה, אל גלות מצרים. וע"כ כתוב, מלבנון תבואי. ולא, ללבנון תעלי.

למה אינו אומר, ללבנון תעלי? פסוק זה על ייחוד האמונה, המלכות. כתוב, איתי מלבנון כלה. קול, ז"א, אמר לדיבור, מלכות, איתי, משום שהקול בא לדיבור ומנהיג אותו עימו, להיות כאחד בלי פירוד כלל. משום שהקול הוא כלל, כי הוא אור חסדים, שישנו בכל המדרגות. דיבור הוא פרט, אור החכמה שבקו שמאל דבינה, שאינו אלא במלכות לבדה.

וע"כ כלל צריך לפרט, כי אין לז"א ג"ר, זולת אור חכמה שבמלכות. ופרט צריך לכלל, כי אור החכמה שבמלכות אינו מאיר זולת בהתלבשותו באור החסדים, שמקבל מז"א, הכלל.

כי אין הקול שלם בלי דיבור, ואין הדיבור שלם בלי קול. וע"כ כתוב, איתי מלבנון כלה, כי עיקרם של שניהם באים מלבנון, מבינה. וכמ"ש, איתי מלבנון תבואי, שתבוא אליו לדיבור ולייחוד. לכן כתוב, מלבנון תבואי, ולא כתוב, ללבנון תעלי.

20. תשורי מראש אמנה. זהו גרון, בינה, המקבלת מתן, חכמה, שמשם יוצא הרוח, ז"א, להשלים הכול, מהלבנון הסתום והגנוז, שז"א פותח אותה בקו האמצעי. מראש שניר וחרמון, זהו ראשו ואמצעיתו של הלשון. שהוא ת"ת, וראשו, דעת, החותכים את הדיבור. ממעונות אריות, אלו הם שיניים, נו"ה. מהררי נמרים, אלו הם שפתיים, מלכות. וכל אלו הספירות של ז"א, הן השלמות שנשלם בהן הדיבור, מלכות, הנוקבא דז"א.

אל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵין

21. אל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵין, משום שהלחם, או ההנאה, מאותו בן אדם רע עין, אינו כדאי לאכול וליהנות ממנו. ואם כשירדו ישראל למצרים, לא היו טועמים את לחם המצרים, לא היו נעזבים בגלות במצרים, ולא היו יכולים להרע להם.

22. והרי גזרה נגזרה על ישראל להיות בגלות, שהייתה מוכרחה להתקיים, אפילו שלא אכלו את לחמם? נכון הוא, שהרי לא נגזרה הגלות במצרים בדיק, כי לא כתוב, גר יהיה זרעך בארץ מצרים, אלא כתוב, בארץ לא להם. ויכול להיות אפילו בארץ אחרת.

23. מי שהוא בעל נפש, שאוכל יותר משאר בני אדם, או מי שהולך אחר מִצְוָה, שדרכו למלא בטנו בתענוגים, אם פגש באותו רע עין, ישחט עצמו ולא יאכל מלחמו, כי אין לחם רע בעולם זולת הלחם של רע עין. כמ"ש, כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם, כי תועבה היא למצרים. כלומר, שלא יכלו לראות כשהעברים אוכלים. הנה לך, לחם רע עין.

שלושה הם הדוחים את השכינה

[תלתא אינון דדחיין שכינתא]

24. שלושה הם הדוחים את השכינה מן העולם, וגורמים, שדירתו של הקב"ה לא תהיה בעולם. ובני אדם זועקים בתפילה, ולא נשמע קולם. ואלו הם:

א. מי ששוכב עם נידה. שאין טומאה חזקה מכל טומאות העולם, זולת טומאת הנידה. השוכב נטמא וכל המתקרבים אליו נטמאים עימו. בכל מקום שהולכים, נדחית השכינה מפניהם.

25. ולא עוד, אלא שגורם מחלות רעות על עצמו ועל הזרע שיוליד. כי כיוון שהאדם מתקרב אל הנידה, הטומאה ההיא קופצת עליו, ונשארת קבועה בכל האיברים שלו. הזרע שמוליד בשעה ההיא, מושך רוח הטומאה. וכל ימיו יהיה בטומאה, משום שהבניין והיסוד של הנולד, גדול וחזק מכל טומאות העולם. ומיד שהאדם מתקרב אל הנידה, הטומאה ההיא קופצת עליו, כמ"ש, ותהי נידתה עליו.

26. ב. מי ששוכב עם בת אל נכר, גויה, שמכניס ברית קודש ואות הברית, ברשות אחרת, כמ"ש, ובעל בת אל נכר. ואין קנאה לפני הקב"ה זולת קנאת הברית, הברית של השם הקדוש והאמונה. כמ"ש, ויָקַח ה' לזנות אל בנות מואב. ומיד כתוב, ויִיָּחַר אֶף ה' בִּישְׂרָאֵל.

27. ראשי העם, שיודעים זה ואינם מוחים בהם, נענשו תחילה, כמ"ש, קח את כל ראשי העם, והקע אותם לה' נגד השמש. נגד השמש, נגד הברית. כמ"ש, כי שמש ומגן ה' אלקים. שמש ומגן, זהו ברית הקדוש. כמו שהשמש זורח ומאיר על העולם, אף ברית הקדוש זורח ומאיר גופו של אדם. ונקרא מגן, כמו שהמגן הוא להגן על האדם, אף ברית הקדוש מגן על האדם. ומי ששומר אותו, אין נזק בעולם, שיוכל להתקרב אליו. וזהו, נגד השמש.

28. ראשי העם נתפסים בכל דור ודור בגלל חטא זה, אם יודעים ואינם מקנאים אותו. משום שחוב זה מוטל עליהם לקנא, בשביל הקב"ה בברית הזה, את כל מי שמביא קדושה זו ברשות אחר. עליו כתוב, לא יהיה לך אלוהים אחרים על פניי, לא תשתחוה להם, ולא תעבדם, כי אנוכי ה' אלקיך אל קנא. והכול קנאה אחת, הן הבא על הגויה, והן העובד עבודה זרה. וע"כ נדחתה השכינה מפניו. מי שמשקר בברית הקדוש החתום בבשרו של אדם, הוא כאילו משקר בשם הקדוש, כי מי שמשקר בחותם המלך, בברית הקדוש, משקר במלך עצמו. וע"כ אין לו חלק באלקי ישראל, אם לא בכוח תשובה תמידית.

29. וישכחו את ה' אלקיהם. ויעזבו את ה'. מהו, וישכחו ויעזבו? שדחו מעצמם את ברית קודש, שהיו מלים ולא פורעים. עד שבאה דבורה והנהיגה הפריעה בכל ישראל. כמ"ש, בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בִּישְׂרָאֵל בַּהֲתַנְדֵּב עִם כָּרְכוֹ ה'.

30. ג. מי שהורג את בניו, כלומר אותו עובר שאשתו התעברה בו, כי בא עליה ביום 90 לעיבורו, שאז ממית העובר, וגורם להרוג אותו במעיה, או שעושה איזו פעולה הגורמת שתפיל העובר. שסותר בניינו של הקב"ה ואומנותו. יש מי שהורג אדם, וזה הורג בניו.

31. ג' רעות עשה, שהעולם כולו אינו יכול לסבול, וע"כ העולם מתמוטט מעט מעט, ולא ידוע למה הוא. והקב"ה מסתלק מן העולם. וחרב ורעב ומוות באים על העולם. ובאלו ג' רעות שעשה, הורג בניו, סותר בניין המלך, שמבטל העיבור, בניין הקב"ה, ודוחה את השכינה, שהולכת ומשוטטת בעולם ואינה מוצאת מנוחה. ועל אלו רוח הקודש בוכה. והעולם נידון בכל אלו הדינים. אוי לאותו האדם, מוטב לו שלא היה נברא בעולם.

32. אשריהם ישראל, שאע"פ שהיו בגלות מצרים, נשמרו מכל ג' אלו, מנידה, ומבת אל נכר ומלהרוג את הבנים. והשתדלו במעשים בפרהסיה לעורר פרייה ורבייה. ואע"פ שנגזרה גזרה כמ"ש, כל הבן היילוד היאורה תשליכוהו, לא נמצא ביניהם איש, שיהרוג עובר במעי אישה, ומכ"ש לאחר שנולד. ובזכות זה יצאו ישראל מהגלות.

33. נשמרו במצרים מנידה. כתוב, ויעש את הכיור נחושת ואת פנו נחושת במראות הצובאות. מפני מה זכו הנשים להביא את מראות הצובאות, למשכן? משום ששמרו את עצמן בגלות מצרים, שלאחר שנטהרו מנידתן, היו באות ומתקשטות ומסתכלות במראה בבעליהן, ומעוררות אותם בפרייה ורבייה. הרי שנשמרו מנידה בגלות מצרים.

34. נשמרו במצרים מבת אל נכר, מנשים נוכריות. כמ"ש, יצאו כל צבאות ה'. וכתוב, שבטי יה עדות לישראל. ודאי, שאין בהם תערובת מאומה נוכרייה. וכתוב, ואלה שמות בני ישראל. שבטי בני ישראל. דָּבָר אל בני ישראל. שכל זה מורה, שאין בהם תערובת נוכריות.

35. והרי כתוב, והוא בן איש מצרי? הנה ודאי, אחד היה ופרסמו הכתוב, והוא בן איש מצרי, ושם אימו שלומית בת דברי למטה דן.

נשמרו במצרים לקיים פרייה ורבייה, כמ"ש, ובני ישראל פרו וישרצו. הרי שמכל אלו, מנידה, מבת אל נכר ומלהרוג הבנים, נשמרו ישראל במצרים. וע"כ באו בני ישראל למצרים, ויצאו בני ישראל לחירות. כמ"ש, ואלה שמות בני ישראל, הבאים מצרימה. כי באו, משמע, שלא להשתקע, אלא שיצאו משם. בזכות שמירת ג' דברים אלו.

איש וביתו באו

36. ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, איש וביתו באו. ואלה שמות בני ישראל, פירוש, ישראל סָבָא. הבאים מצרימה, פירוש, כל אלו הצבאות ומחנות המלאכים, שהיו יורדים לגלות עם יעקב, שכתוב, את יעקב. ומהו שכתוב, איש וביתו באו? הלוא במלאכים אינו נוהג בית? ודאי שהמלאכים באו איש וביתו, כי כל המקבל מאחר נחשב לבית אל הנותן. ונמצא, איש וביתו, פירוש, נותן ומקבל, הנוהג גם במלאכים.

37. ויהי ככלות שלמה לבנות את בית ה', ואת בית המלך. כיוון שכתוב את בית ה', מהו בית המלך? בית המלך לא כתוב בגלל שלמה. אלא בית ה', זהו ביהמ"ק. ואת בית המלך, זהו קודש הקודשים.

38. בית ה', הוא ביהמ"ק. כלומר, עֲזָרוֹת וּלְשָׁכוֹת בית האולם והדביר, זהו ביהמ"ק, המלכות, שנקרא בית ה'. בית המלך, זהו קודש הקודשים, הפנימי מכל, הבינה, שנקראת מלך סתם. מלך זה, אע"פ שהוא מלך עליון, הוא נוקבא כלפי נקודה העליונה הסתומה מכל, החכמה. ואע"פ שהיא נוקבא, מ"מ היא זכר כלפי המלך שלמטה, ז"א. כלומר, שמדרגה עליונה נחשבת תמיד לזכר אל התחתונה, והתחתונה לנקבה. ועם זה כלפי התחתונה של התחתונה, נחשבת גם התחתונה לזכר. וכן תמיד. וע"כ הכול הוא כעין זה.

וע"כ התחתונים, המלאכים שבאו עם יעקב למצרים, כתוב בהם, איש וביתו באו, אע"פ שאין בית נוהג בהם. כי איש וביתו פירוש, זכר ונקבה, שכל מדרגה עליונה שבהם נחשבת לזכר כלפי התחתונה. וכל מדרגה תחתונה נחשבת לנקבה כלפי עליונה, וזכר כלפי התחתונה שלה.

39. גן נעול אחותי כלה. גן נעול, כנ"י, הנוקבא. כמו שהגן הזה צריך לשמור, לעדור, להשקות ולזמור, כך כנ"י צריכה לעדור, לשמור, להשקות ולזמור. כלומר, עבודת הצדיקים את הנוקבא. וע"כ היא נקראת גן. וכן נקראת כרם, כי כמו שהכרם הזה צריך לעדור, להשקות ולזמור, כך ישראל, כלומר, בית ישראל, הנוקבא. כמ"ש, כי כרם ה' צבאות בית ישראל.

גלגלי מרכבה הקדושה

[גלגלי רתיכא קדישא]

40. אנו פותחים עינינו, רואים, גלגלי מרכבה הקדושה נוסעים במסעיהם. וקול שירה מתוק לאוזניים, לבינה, היפה ללב, למלכות, עולה ויורד והולך ואינו נוסע. מזדעזעים אלף אלפים וריבוא רבבות. אלף אלפים זהו סדר המשכת חכמה. ומשום שנמשכת ע"י קו שמאל, ששם דינים, נבחן כמזדעזעים. והחכמה ספירותיה באלפים, וכשנכללים זה מזה, הם אלף אלפים. וריבוא רבבות הם חסדים, שמקורם מעתיק, שספירותיו בריבוא. ופותחים בשירת החכמה מלמטה למעלה.

הבינה היא המרכבה. הגלגלים שלה הם ג' קווים, חג"ת. וגלגל רביעי, המלכות, שמחזה ולמעלה, המקבלת מהם. וכשנכללים הגלגלים זה בזה, יש בכל אחד מהם ג' קווים, שהם י"ב (12). שע"י קווים הללו רוכב מלך העליון, חכמה, במרכבתו, הבינה. ונסיעה פירושו, הארת הקווים בזה אחר זה, כסדר יציאתם חולם שורוק חיריק.

ונאמר, אנו פותחים עינינו, בעת שמשגיגים הארת חכמה, המכונה פתיחת עיניים, רואים, גלגלי מרכבה הקדושה נוסעים במסעיהם, כלומר, ע"י ד' הגלגלים של הבינה, חג"ת ומלכות, והחכמה מושגת רק במסעיהם, בדרך נסיעה מקו לקו, בג' הנקודות חולם שורוק חיריק. ואז, קול שירה מתוק לאוזניים, שנשמע הארת חכמה לאוזניים, בינה, בעיקר ע"י קו אמצעי, ת"ת, הנקרא קול. וממנו מושפעת אל הלב, המלכות.

והלב, המלכות, כשמקבלת הארת החכמה, המושפעת רק מלמטה למעלה, היא עולה, וכשמקבלת אור החסדים, המושפע מלמעלה למטה, היא יורדת. והנסיעה היא הארת ג' הקווים בזה אחר זה, וכן חוזר חלילה. אבל במלכות אין נסיעה, כי היא רק מקבלת מנסיעת ג' קווים, שנאמר, הולך ואינו נוסע, כי היא אינה משתתפת עם ג' הקווים בפעולת ההארה, אלא מקבלת מהם בלבד.

והשירה, החכמה, אינה נוסעת עימהם. ולכן נאמר, פותחים בשירת החכמה מלמטה למעלה, כי השירה, אינה מאירה מלמעלה למטה.

41. לקול נעימות מנסיעת הגלגלים, עומדים, מי שעומדים. ומתקבצים בקבוצה אחת לצד ימין 450,000 בעלי עיניים. רואים ואינם רואים. ונמצאים בכל הקווים שלהם. שני הצדדים האחרים, שמאל ואמצע, מתלבנים בשבילים. כלומר, שנעברים דיניהם, שהם אדום, מחמת שמקבלים חסדים מקו ימין. ולצד שמאל 250,000.

בכל קו יש חמש ספירות חג"ת נ"ה. ולהיותם מבינה, שספירותיה מאות, הם 500. ומתחלקים במקום החזה: ב"ס וחצי, הם 250, חו"ג וחצי ת"ת, מחזה ולמעלה. וב"ס וחצי, חצי ת"ת התחתון ונ"ה, הם 250 מחזה ולמטה.

והארת קו ימין, להיותה חסדים בעיקרה, מאירה גם מחזה ולמטה, עד חצי הספירה התחתונה, הוד. כי להיותה בחינת מלכות, שחג"ת נ"ה הם כח"ב תו"מ, ע"כ אינה מאירה אלא רק מלמטה למעלה, מחזה ולמעלה. וע"כ נמצא הארת קו הימין תופסת ד"ס וחצי, חג"ת נצח וחצי הוד, שהם 450.

אמנם הארת קו השמאל אינה מאירה כלל מלמעלה למטה, אלא מלמטה למעלה, מחזה ולמעלה, שמאירה רק ב"ס וחצי, חו"ג וחצי ת"ת, שהם 250 בלבד.

ונאמר, לצד ימין 450,000 בעלי עיניים, כי להיותם בעיקר אור החסדים, הם מאירים גם מלמעלה למטה, עד חצי ספירת ההוד, שהם ד"ס חג"ת ונצח וחצי ספירת ההוד עד החזה. ולהיותם מבינה, שספירותיה מאות, הן 450. ולהיותם ממשיכים החכמה אל קו השמאל, שספירת החכמה היא אלפים, הם 450,000. וגם משום זה מכונים, בעלי עיניים, כי החכמה נקראת עיניים.

אמנם, אע"פ שהם משפיעים חכמה אל קו השמאל, הימין לעצמו אינו מקבל חכמה. וע"כ נאמר, רואים ואינם רואים, כי שתי הבחינות נבחנות בהם. כי מצד שמשפיעים חכמה לשמאל, מכונים רואים, כי ראייה היא חכמה. ומצד שאינם מקבלים לעצמם חכמה, הם כמ"ש, כי חפץ חסד הוא, ע"כ נבחנים, שאינם רואים, שאין בהם חכמה, אלא חסדים.

ונודע שב' קווים שמאל ואמצע, מתלבשת החכמה שבהם בחסדים של הימין. וע"כ נאמר, שני הצדדים האחרים, שמאל ואמצע, מתלבנים בשבילים, מחמת שמקבלים החסדים מהימין הזה, והוסר האדום שבהם, הדינים, ונעשו לבן.

ונאמר, לצד שמאל 250,000. כי קו השמאל, ששם מאיר החכמה בעיקר, אינו מאיר אלא מלמטה למעלה. ב"ס וחצי שמחזה ולמעלה, שהם חו"ג וחצי ת"ת העליון, שלהיותם נמשכים משמאל דבינה, שספירותיה מאות, הם 250, ולהיותם באור החכמה, שספירותיה אלפים, הם 250,000.

42. 250,000 בעלי הבכ"י, מייבבים ומייללים ממקום בית מושביהם, ממקום יציאתם. פותחים בדין ומסיימים בדין. מייבבים שנית, והדין מתגלה, והספרים פתוחים, להסתכל בדינים שבהם. בה בשעה, עולה בעל הדין, שהיה קם עליהם, ויושב על כיסא הדין, והשירה שִׁכְכָה מטרם שהסתיים הדין. הזוהר רוצה לבאר כאן עניין ב' מצבים שונים, הנוהגים בכל קו מג' הקווים: א. במקום יציאתו במקורו, פועל כל קו לפי מדרגתו להמשיך החכמה. ב. שלא במקום יציאתו, פועל כל קו להרבות את החסדים, ועוזב את פעולת המשכת החכמה. ומתחיל בקו שמאל, משום שהוא עיקר הפועל להמשכת החכמה, כלומר, פועל בנקודת השורוק. המשכת החכמה נקראת שירה. וזהו רק בחיבור כל ג' הקווים. אבל המשכת החכמה שבקו שמאל בלבד, נקראת לפעמים, יבבה, משום שבו נמצאת החכמה בלי חסדים. ואי אפשר לסבול את החכמה כשאינה מלוכשת בחסדים. ומחמת דין זה מייבבים ומייללים, כל המקבלים ממנו, כלומר 250,000. ויש עוד דין אחר, דין של המסך דחיריק. ו-250,000 בעלי הבכ"י, נמשכים מקו שמאל, שהארת החכמה שלהם מכונה יבבה. מייבבים ומייללים ממקום בית מושביהם, ממקום יציאתם. פותחים בדין ומסיימים בדין. כי בפעולה הראשונה במקום יציאתם, הם פותחים להמשיך החכמה בדין, מפאת חיסרון של לבוש החסדים. ועד שמסיימים ברצונם המשכת החכמה, נמצאים באותו הדין.

ומייבבים שנית, בפעולה השנייה להמשיך חכמה. והדין מתגלה, והספרים פתוחים, שהדין האחר של מסך דחיריק מתגלה, שהוא הנושא למדה"ד במלכות, שהחכמה מסתלקת בגללה. בה בשעה, עולה בעל הדין, העומד עליהם, ז"א, הנושא למסך דחיריק, ויושב על כיסא הדין, המלכות דמדה"ד המרחיקה אור החכמה, וע"כ, השירה שִׁכְכָה, שאור החכמה, שירה, נפסק מלהאיר, עוד מטרם שהסתיים הדין, שלא יכלו לסיים פעולת המשכת החכמה, שנמשכת בדין הראשון, שנקרא יבבה, מפני שהחכמה כבר הסתלקה מסיבת הדין השני, שהתגלה בעניין מסך דחיריק.

ומסיבת המסך דחיריק, שז"א, קו האמצעי, מגלה, הוא נקרא בג' כינויים: א. מטרם שאור העליון הזדווג על המסך דחיריק, נקרא בעל הדין, כי אז מרבה דינים בלבד. ב. אחר שהזדווג אור העליון על המסך דחיריק ביסוד שלו, שנקרא חי העולמים, שאז, ממשיך אור החסדים מקו ימין, ומלביש עימהם את החכמה שבקו שמאל, אשר אז נמשכה שוב הארת החכמה. ומחמת שהתלכשה בחסדים, היא מאירה בשלמות בלי דינים, ואז נקרא ז"א בשם פטרו, שמגן על החכמה, שתוכל להאיר בלי דינים. ג. אחר שמתגבר להמשיך י"ג (13) מידות הרחמים מדיקנא דא"א, אז נקרא ז"א, סָבָא, מגן על הכול. סבא נקרא ע"ש א"א. מגן על הכול נקרא, ע"ש שכולו רחמים בלי דין כלל. כי אז מרבה להמשיך חסדים מרובים מאוד מעתיקא קדישא, שכולו רחמים. ומתוך שהחסדים הללו עדיפים מחכמה, כי עתיקא הוא למעלה מא"א, שממנו החכמה, נמצא שגם החכמה נמשכת עימהם מאליה. ונמצא, שהוא מגן על הכול, כי מגן על ריבוי החכמה ועל ריבוי החסדים.

43. הזוהר מבאר ב' הפעולות שבקו ימין. ואומר, סובבים בעלי העיניים מצד ימין, שעמהם 18,000 אחרים תוקעים. המסך דחיריק שביסוד ז"א, נקרא חי, שהוא בגי' 18. ולהיותו הגורם להמשיך חסדים שבתוכם מאיר החכמה, ע"כ נקרא 18,000. כי החכמה מכונה אלפים. המשכת חסדים מכונה תקיעה, קול פשוט. ואז לא מייבבים ולא מייללים, אלו המקבלים חכמה מקו ימין.

פותחים בשירה, בהמשכת חכמה, מזדעזעים 250,000 בעלי הבכ"י. שגם 250,000 שבקו שמאל המכונים בעלי הבכ"י, מקבלים עתה גם הם הארת החכמה, ואע"פ שכבר נפסקה היבבה והיללה, מ"מ הם עוד מזדעזעים מאימת הדין, שקרה להם לפני שקיבלו החסדים מקו הימין.

44. תקע והמשיך חסדים בפעם השנייה, בפעולה השנייה שבקו ימין, שאין שם יבבה. נוסע הפטרו, ז"א, בזמן גילוי החסדים שבמסך, מכיסא של דין, ויושב בכיסא הרחמים, להמשיך חסדים מרובים. בו בזמן הז"א מזכיר השם הקדוש הגדול העליון, הוי"ה במילוי מ"ה (45), יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שבשם הזה נמשך חיים לכל.

45. ב' פעולות בקו אמצעי. פתח ואמר ז"א, הקו האמצעי, פעם אחת, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. יו"ד ה"א וא"ו ה"א הם ג' הקווים, ימין שמאל אמצעי, הכלולים בז"א. ה"ת היא הנוקבא, המקבלת מהם. כמ"ש, ויקרא בשם הוי"ה. פותחים כבתחילה בעלי הגלגלים הקדושים שבמרכבה. ואלף אלפים, חכמה, וריבוא רבבות, החסדים, המלבישים אותם. ואומרים שירה, משבחים המלאכים ואומרים, ברוך כבוד ה' ממקום שכינתו. שהשכינה תתברך מז"א, ותקבל ממנו חכמה מלובשת בחסדים.

46. אז בא אותו הגן, השכינה, שהוא חבוי ב-250 עולמות, בלמעלה מחזה דז"א, ששם ב"ס, חו"ג, וחצי ספירת ת"ת דז"א, שלהיותם נמשכים מבינה הם במאות, והם 250. ונקראים עולמות, מפני שהחכמה שבהם מתלבשת ונעלמת בחסדים. היא השכינה היקרה, בזיו החכמה שלה, היוצאת מזיו החכמה, ומתלבשת ונעלמת בזיו החסדים. והזיו נמשך ממנה לד' הרוחות חו"ג תו"מ, שהם ד' ראשים, כדי לקיים אותם במוחין, כמ"ש, ומשם ייפרד והיה לארבעה ראשים. והזיו נמשך ממנה לכל התחתונים. והיא הנקראת גן עדן.

והיא חבויה ב-250 עולמות, שפירושו למעלה מחזה דז"א, מפני שאין שם מקומה האמיתי, כי היא מתחילה רק מחזה ולמטה דז"א. אלא כדי שתוכל לקבל חכמה, עלתה למעלה מהחזה, ולפיכך היא צריכה להיות שם חבויה, כדי שלא יקטרגו עליה החיצוניים, שאז לא הייתה אפשרות שתקבל חכמה. והתבארה הפעולה הראשונה שבקו האמצעי, שהיא להמשכת החכמה.

47. פתח שנית אותו הסבא. כלומר, ז"א, שאחר שעלה לא"א, נקרא סבא כמוהו. וזוהי הפעולה השנייה של קו אמצעי, ז"א, הן להמשכת החכמה, והן להמשכת החסדים. ומזכיר שמו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וכולם פותחים בהמשכת האורות מי"ג מידות הרחמים, שנמשכים אז מי"ג תיקונים שבדיקנא דא"א. מי ראה כל אלו אורות, רמים שברמים, עזים שבעזים, מהמרכבות הקדושות. ושמיים וכל צבאם מזדעזעים ומתחלחלים באימה גדולה, ומשבחים את השם הקדוש, ואומרים שירה. אשריהם הנשמות של הצדיקים, שנמצאים בעידון הזה ויודעים זה. כמ"ש, מי לא ייראך מלך הגוים, כי לך יִאָתָה.

48. כשירדה השכינה למצרים, ירדה חיה אחת, מד' חיות שבמרכבה, ששמה ישראל, בצורתו של אותו סבא, ז"א. ומ"ב (42) מלאכים קדושים משמשים עימה. וכל אחד מהם היה אות קדוש עימו מהשם הקדוש מ"ב. שמלאכים אלו המשמשים את החיה, ששמה ישראל, מכונים בני ישראל, ונמשכים מן השם מ"ב, שהם הג"ר שבאותה החיה.

וכולם ירדו עם יעקב למצרים. וכמ"ש, ואלה שמות בני ישראל, הבאים מצריימה את יעקב. כתוב, בני ישראל, ואח"כ, את יעקב. ואינו כתוב, איתו. אלא השם ישראל אינו השם של יעקב, אלא של החיה העליונה שבמרכבה, ששמה ישראל. ובני ישראל הם מ"ב משמשים שלה.

49. בני ישראל הם מ"ב מלאכים קדושים. וא"כ מהו שכתוב, איש וביתו באו, הרי במלאכים אינו נוהג בני בית? אלא, מלאכים עליונים, שהם גבוהים מהתחתונים שבהם, כמ"ש, איש וביתו באו, אשר המלאך העליון נקרא איש, והתחתון לו נקרא ביתו. וכל אלו המלאכים שבמדרגה העליונה נקראים גברים זכרים, ואלו שבמדרגה תחתונה מהם, נקראים נקבות, ונקראים בית, שאישה נקבה מקבלת מהזכר והיא כמו בית אליו.

את יעקב איש וביתו באו

50. השכינה ירדה למצרים עם יעקב, כמ"ש, אנוכי ארד עימך מצריימה. השכינה ירדה למצרים את יעקב, ו-600,000 מרכבות קדושות עימה. כמ"ש, כשש מאות אלף רגלי הגברים. 600,000 מרכבות קדושות ירדו עם יעקב למצרים, וכולם עלו משם, כשישראל יצאו ממצרים, כמ"ש, וייסעו בני ישראל מרעמסס סופותה, כשש מאות אלף רגלי הגברים. לא כתוב, שש מאות, אלא, כשש מאות. רומז, כעין שיצאו אלו 600,000 שלמטה, כך יצאו אלו 600,000 מרכבות קדושות שלמעלה, שהיו עימהם.

51. בעת שיצאו אלו המרכבות הקדושות והמחנות הקדושים, ראו ישראל וידעו, שהם מתעכבים מלצאת בשבילם, מחמת שהם אינם יוצאים. וכל החיפזון שעשו ישראל היה בשבילם, כמ"ש, ולא יכלו להתמהמה. שהיה לו לומר, ולא רצו להתמהמה. אבל כתוב, ולא יכלו, משום מחנות המלאכים, שהיו מתעכבים בשבילם. ונוודע, שכל בני ישראל של הרקיע, מלאכים. וכתוב, בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב. ולא כתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה איתו. אלא כתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב, שפירושו, המלאכים הבאים מצריימה מתחילה. ועם מי באו? את יעקב.

52. בשעה שניצל יעקב מלבן, כתוב, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים. וכשירד למצרים, אמר הקב"ה, אנוכי ארד עימך מצריימה. ואם האדון ירד, אינו דין, כלומר, כש"כ שיירדו משמשיו עימו, כמ"ש, הבאים מצריימה את יעקב. ולא כתוב, איתו.

מיהם בני ישראל שכאן? אלו הם השבטים, שנקראים בני ישראל ממש.

53. לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. אל תקרא שמות, בש' פתוחה, אלא שמות בש' צרויה. וזה כעין שעשה הקב"ה ברקיע, כן עשה בארץ, שיש שמות הקדושים ברקיע, ויש שמות הקדושים בארץ, שמות השבטים, שעליהם כתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה.

54. ביום שירד יעקב למצרים, ירדו עימו שישים ריבוא מלאכים עליונים, כמ"ש, הנה מיטתו של שלמה, שישים גיבורים סביב לה מגיבורי ישראל. המנעולים חקוקים כנגד המפתח. המפתחות סובבים במקומו של המנעול. המנעולים הם בספירה השביעית, מלכות. והם חקוקים בספירה השישית, יסוד. וכמ"ש, שישים גיבורים סביב לה. המלכות אין בה אלא חג"ת נה"י, ומסתיימת ביסוד, מפתחא. וחסרה ממלכות דמלכות. המנעולים, המלכות, חקוקים כנגד המפתח, סובבים במקומו של המפתח, היסוד.

אע"פ שעצם המנעול הוא מלכות, הכלולה משבע ספירות חג"ת נה"מ, שלפי זה היה צריך לומר, שמיטתו של שלמה, המלכות, שבעים גיבורים סביב לה, שבע ספירות, שכל אחת כלולה מעשר. אמנם שהם מסתיימים ביסוד, מפתחא, ואין בה אלא חג"ת נה"י, שש ספירות, שכל אחת כלולה מעשר, שהם שישים. וכמ"ש, שישים גיבורים סביב לה, ולא שבעים.

55. הנה מיטתו, זוהי השכינה הנקראת מיטה. של שלמה, המלך שהשלום שלו, ז"א, הקו האמצעי, העושה שלום בין ימין לשמאל. שישים גיבורים סביב לה, אלו הם שישים ריבוא (600,000) מלאכים עליונים, שהם מצבא השכינה, שירדה עם יעקב למצרים. והטעם שהם במספר שישים, הוא מפני שהשכינה רשומה במפתחא. מגיבורי ישראל, מישראל של מעלה, ז"א, שהגבורה נמשכת אליהם ממנו. כמ"ש, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב, איש וביתו באו, הם ודרכיהם. כי ביתו פירושו מנהגיו ודרכיו. כי לכל מלאך יש פעולה מיוחדת, שעל שמה נקרא.

56. אם בני העולם היו יודעים הכבוד הגדול של יעקב, בשעה שאמר לו הקב"ה, אנוכי ארד עימך מצריימה, היו מלחכים העפר שבשלוש פרסאות קרוב לקברו. כמ"ש, וייצא משה לקראת חותנו. שפירושו, שאהרון ראה שיצא משה, ויצא עימו, ואלעזר והנשיאים והזקנים יצאו עימו, וראשי האבות וקרואי העדה וכל ישראל יצאו עימם. ונמצא, שכל ישראל יצאו לקראת יתרו.

כי מי ראה את משה, שיצא, ולא ייצא עימו? ומי ראה את אהרון והנשיאים, שיצאו, ולא ייצא? נמצא, שבשביל משה יצאו כולם. ואם בשביל משה היה כך, בשביל הקב"ה, כאשר אמר, אנוכי ארד עימך מצריימה, על אחת כמה וכמה, שיירדו עימו כל הפמליה של מעלה.

אמר הקב"ה, אנוכי ארד עימך מצריימה. שמשמע, הוא לבדו. ואח"כ כתוב, ואלה שמות בני ישראל, שפירושו, כל הפמליה של מעלה. שכן במשה כתוב, וייצא משה, וכל ישראל יצאו עימו.

היה היה דבר ה'

57. כתוב, אנוכי ארד עימך מצריימה. כשירד יעקב למצרים, כתוב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה, כולם ירדו עם יעקב למצרים. משמע שכל המרכבות והצבאות ירדו עם יעקב למצרים, ולא הקב"ה לבדו, כמו שמשמע מהכתוב, אנוכי ארד עימך מצריימה.

58. והאם הוא לבד היה? כתוב, היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פְּשָדִים. ג' שאלות כאן:

א. אין שכינה שורה בחוץ לארץ. ונבואתו של יחזקאל הייתה בארץ כשדים.

ב. שלא היה נאמן כמשה, כמ"ש, בכל ביתי נאמן הוא. ויחזקאל גילה ופרסם כל אוצרות המלך יותר ממשה.

ג. נראה שלא היה שלם בדעתו. שאם היה שלם בדעתו, לא היה מגלה כל כך.

59. אלא לא גילה יותר משצריך. כי יחזקאל היה נביא שלם בדעתו, וברשות הקב"ה גילה כל מה שגילה, והכול נצרך שיגלה כפליים ממה שגילה.

ומעולם לא עזב הקב"ה את ישראל בגלות, מטרם שבא לשכון שכינתו עימם. כש"כ ביעקב, שהיה יורד בגלות, שהקב"ה ושכינתו וקדושים עליונים והמרכבות, ירדו כולם עם יעקב, כמ"ש, הבאים מצריימה את יעקב. ובה

מיושבת השאלה, כי אע"פ שאמר, אנוכי ארד עימך מצריימה, אין המשמעות הוא לבדו, אלא עם שכינתו וצבאו והמרכבות שלו, שכן דרך הקב"ה בכל הגלויות, כמו שגילה יחזקאל בגלות בבל.

איתי מלבנון כלה

60. איתי מלבנון כלה, איתי מלבנון תבואי. אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם נזהרים בעבודת בוראם. כי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, ואומרת, אוי להם לבני אדם, שמזלזלים בעבודת בוראם. אוי להם לבני אדם, מחילול כבודה של התורה. כל מי שעוסק בתורה בעוה"ז ורוכש מע"ט, יורש עולם שלם. וכל מי שאינו עוסק בתורה בעוה"ז, ואינו עושה מע"ט, אינו יורש לא את עוה"ז, ולא את עוה"ב.

כלומר, או שיוורש עולם שלם או שמפסיד שני העולמות. והרי יש מי שיוורש עולמו כפי מקומו, וכפי מה שראוי לו? הרי שיש מידה אמצעית. מי שאין לו מע"ט כלל, אין לו שני העולמות. אבל אם יש לו מע"ט, ואפילו שאינם בשלמותם, יורש עולמו כפי הראוי לו, הן בעוה"ז והן בעוה"ב.

61. אם בני אדם היו יודעים האהבה שאוהב הקב"ה לישראל, היו שואגים כאריות לרדוף אחריו להתדבק בו. כי למדנו, שבשעה שירד יעקב למצרים, קרא הקב"ה לחבורת המלאכים שלו. אמר להם, כולכם רדו למצרים, ואני ארד עימכם. אמרה השכינה, ריבון העולם, האם יש צבאות בלי המלך? כי השכינה נבחרת למלך כל המלאכים, מפני שכולם נמשכים ממנה. אמר לה, איתי מלבנון כלה, גם את תבואי איתי.

מלבנון, ממקום העדן, חכמה, המלוכה בכל פעולותיו. כלה, השכינה, שהיא כלה בחופה, כמ"ש, ויהי ביום כלת משה. כלת כתוב בלי ו', שפירושו, ביום שנכנסה כלה לחופה. וכלה זוהי השכינה, שהיא בביהמ"ק, כלה בחופה.

62. איתי מלבנון תבואי. ממקום ביהמ"ק של מעלה. תשורי מראש אִמְנָה, מראש בעלי האמונה, שהם יעקב ובניו. מראש שניר וחרמון, שהם עתידים לקבל התורה שלי, מהר חרמון, שנקרא הר סיני. ולהגן עליהם בגלותם, המכונה חרמון, מלשון חרם. ממעונות אריות, עמים עכו"ם, הדומים לאריות ולנמרים, שמענים את ישראל בכל עבודה קשה.

63. איתי מלבנון כלה, איתי מלבנון תבואי. והאם מלבנון באה? והלוא ללבנון עולה? כי השכינה היא למטה מחזה דז"א, והיא עולה ללבנון לקבל חכמה. והיה צריך לומר, איתי ללבנון תעלי. אלא, בשעה שירדה השכינה למצרים, ירדו עימה שישים ריבוא של מלאכי השרת, והקב"ה בתחילה. כמ"ש, ויעבור מלכם לפניו וה' בראשם.

64. איתי מלבנון כלה, זוהי השכינה. איתי מלבנון תבואי, ממקום ביהמ"ק של מעלה, מבינה. תשורי מראש אִמְנָה, ממקום ביהמ"ק של מעלה, וממקום ביהמ"ק של מטה. ומעולם לא משה השכינה מהכותל המערבי של ביהמ"ק, כמ"ש, הנה זה עומד אחר כותלנו. והוא ראש אִמְנָה לכל העולם.

מראש שניר וחרמון, ממקום שהתורה יצאה לעולם, הר סיני, המכונה חרמון. כדי להגן על ישראל ממעונות אריות, עמים עכו"ם. ממעונות אריות, אלו הם תלמידי חכמים, העוסקים בתורה במעונות המדרשות ובבתי כנסיות, שהם אריות ונמרים בתורה.

שבעים נפש

65. התורה ספרה בניו של יעקב. בתחילה, שהם י"ב (12). ואח"כ, שהם שבעים, כמ"ש, כל הנפש לבית יעקב הבאה מצריימה, שבעים. ומהו הטעם שהיו שבעים ולא יותר? הוא כנגד שבעים אומות שבעולם, שהם היו אומה אחת כנגד כולם.

66. המפתחות המאירים, כלומר, מלכות הממותקת המסתיימת ביסוד, הנקראת מפתחא. הענפים שלהם יושבים במסעיהם, בעת שמאירים במסע ג' הקווים. והם ממונים על שבעים אומות, שיוצאים מי"ב חקיקות וקשרים המסובבים במסעיהם בסדר ג' הקווים, במשקל לד' רוחות העולם חו"ג תו"מ.

אע"פ שמסעיהם הם רק על ג' קווים חג"ת, עם זה הם מאירים בד' רוחות, שהם חג"ת ומלכות. ורק ג' בכל אחת, שהם ג' הקווים, וד"פ ג' הם י"ב. ומתוך שמאירים גם במלכות, יכולים לשלוט על שבעים אומות. כתוב, יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. מספר י"ב שבבני ישראל מאיר אל שבעים אומות. כמ"ש, כי כארבע רוחות השמיים פָּרְשָׁתִי אִתְּכֶם, שג' הקווים יאירו בכל ד' רוחות חו"ג תו"מ, להורות שהם מתקיימים בשביל ישראל, שהם י"ב השבטים. בארבע לא כתוב, אלא כארבע. כי כמו שאי אפשר לעולם בלי ארבע רוחות, כך אי אפשר לעולם בלי ישראל.

מְשַׁלְחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר

67. אשריכם זורעי על כל מים מְשַׁלְחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר. אשריהם ישראל, שהקב"ה רצה בהם יותר מכל העמים וקירב אותם אליו, כמ"ש, ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה. וכתוב, כי חֵלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. וישראל מתדבקים בהקב"ה, כמ"ש, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

68. והם צדיקים לפניו מפני שהם זורעים על כל מים, זורעים לצדקה, שמעלים מ"ן להמשיך מוחין למלכות, שתהיה נקראת צדקה. כי בלי המוחין היא נקראת צדק בלי אות ה'. ומי שזרע לצדקה, כתוב בו, כי גדול מעל השמיים חסדך. מעל השמיים, מכונה ג"כ, על כל מים. מעל השמיים זה עוה"ב, בינה, שהיא מעל ז"א, הנקרא שמיים. וישראל זורעים זרע, שמעלים מ"ן, על כל מים, בינה, כדי להמשיך מוחין אל המלכות, שתהיה נקראת צדקה.

69. כל הדינים שבעוה"ז וכל הגזרות וכל השאלות, כולם נמצאים בהיכל אחד, ששם ע"ב (72) סנהדרין מעיינים בדינים של העולם. וההיכל ההוא נקרא היכל הזכות, משום שכאשר דנים דין, מְהַפְּכִים בזכות האדם בתחילה.

70. משא"כ במדרגה של הס"א, ששם יש מקום שנקרא חובה, משום שכל מעשיו שבאותו המקום, שהוא של הנחש, אשת זנונים, אינם אלא להפך בחוב האדם, ולהלשין על העבד לפני אדוניו.

71. אלו שבהיכל הזכות, נקראים מים מתוקים, מים צלולים. אלו שבהיכל החוב, נקראים מים מרים, כמ"ש, מֵי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים. בהיכל הזכות ההוא אינם נמצאים שלושה אלו: בנים, חיים ומזונות. ולא באותו מקום החוב. לא במים מתוקים וצלולים, ולא במים המרים, המאֲרָרִים.

72. וע"כ ישראל זורעים על כל מים זרע קדוש, שמעלים מ"ן עד בינה העליונה, הנקראת מים, ומוליכים על כל מים. ואין הזרע שלהם נכון אלא למעלה, בבינה. ע"כ בנים, חיים ומזון, אינם תלויים בהיכל הזכות, אלא הדבר תלוי במזל הקדוש, דיקנא קדישא דא"א, בחינת בינה שלו, שיצאה לחוץ. ומקום זה הוא, על כל מים.

73. משלחי רגל השור והחמור. שאין בקליפות שור וחמור כלום, ששלחו מהם כל החלקים הרעים ומתדבקים בצד הטוב ההוא של כל הקדושים העליונים. שור וחמור, כשמתחברים יחד, הם שני פגעים רעים לעולם. שור, הוא צד הדין הקשה מדבקת של צד הקדושה. חמור, כשמתחבר עימו, מהצד האחר של הקליפות, הם שני פגעים רעים לעולם.

יש ב' בחינות דינים:

א. דין קדוש, נקודת השורוק, קו שמאל מטרם שהזדווג עם קו ימין, שאז נמשכים ממנו דין קשה, וזה אינו מטעם הפגם שבו, אלא מטעם חיסרון של חסדים להתלבשות החכמה.

ב. דין שאינו קדוש, שנמשך ממסך דחיריק מטרם שהזדווג עימו אור עליון, הוא פגם ממש, הממעט ג"ר דשמאל.

הדין הראשון נקרא שור, של הקדושה. והדין השני נקרא חמור, של הס"א.

74. וע"כ שמעון, כוח דין הקשה היה בו, שהיה מבחינת שור. וכשמתחברים יחד, לא יכול העולם לסבול. ומשום זה כתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. וע"כ שלח יעקב לעשיו דבר זה, כמ"ש, ויהי לי שור וחמור,

שכבש אותם אל הקדושה. ואם לא היה יעקב משפיל את עצמו, פחד גדול היה נופל על עשיו, מחמת שהיה בכוחו לכבוש ב' דינים הללו.

ויקם מלך חדש

75. ויקם מלך חדש על מצרים. כל העמים שבעולם וכל המלכים שבעולם, לא התחזקו בממשלתם אלא בשביל ישראל.

מצרים לא היו שולטים על כל העולם, עד שבאו ישראל ונכנסו שם בגלות. אז התגברו על כל העמים שבעולם. בבל לא התחזקה על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל, שיהיו בגלות אצלם. אדום לא התחזקו על כל העמים שבעולם, אלא בשביל ישראל, שיהיו בגלות אצלם. כי העמים האלו היו בשפלות בין שאר העמים, והיו ירודים מכולם, ובשביל ישראל התחזקו.

76. מצרים היו שפלים מכל העמים. עבדים ממש נקראים. בבל היו שפלים, כמ"ש, הן ארץ כשדים זה העם לא היה. אדום היו שפלים, כמ"ש, הנה קטון נתתיך בגויים, בזוי אתה מאוד.

77. וכולם אינם מקבלים כוח אלא בשביל ישראל. כי כשישראל בגלות אצלם, הם מתחזקים מיד על כל העמים שבעולם. משום שישראל לבדם הם כנגד כל העמים שבעולם.

כשנכנסו ישראל בגלות מצרים, מיד הייתה קימה למצרים, והתחזקה ממשלתם למעלה מכל העמים, כמ"ש, ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם, פירושו קימה הייתה להם, שהתחזקו וקם אותו המלאך הממונה לממשלת מצרים, וניתן לו כוח וממשלה על כל הממונים של שאר העמים.

כי בתחילה ניתנה ממשלה לאותו הממונה של מעלה, ואח"כ לעם שלו של מטה. ומשום זה כתוב, ויקם מלך חדש על מצרים. זהו הממונה שלהם, חדש היה, כי עד היום הזה לא הייתה לו ממשלה על שאר העמים, ועתה קם למשול על כל העמים שבעולם. ואז התקיים הכתוב, תחת שלוש רגוזי ארץ, תחת עבד כי ימלוך. כי המצרים היו עבדים.

78. שלושים יום טרם שבא כוח לעם בארץ, או מטרם שבא משבר לעם בארץ, מכריזים דבר זה בעולם. ולפעמים נמסר הדבר בפי הילד. ולפעמים לאנשים האלו שאין בהם דעת. ולפעמים נמסר הדבר בפי העופות והם מכריזים בעולם, ואין מי שיקשיב אליהם. וכשהעם צדיקים, נמסר הדבר ההוא אל הראשים צדיקי העולם, כדי שיודיעו לעם וישובו לאדונם. ואם העם אינם צדיקים, הוא כמו שנאמר.

79. רבי אלעזר היה יושב ביום אחד בשער העיר לוד, והיו יושבים עימו רבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי. אמר רבי יוסי בבוקר, לאור היום, ראיתי עוף אחד, מלאך, שהיה מעופף. הרים את עצמו למעלה שלוש פעמים, והשפיל עצמו למטה פעם אחת.

והיה אומר, עליונים עליונים, ביום הזה פורחים רקיעים, שהמדרגות משיגות הג"ר שלהן ע"י פריחת הרקיע, בעניין מגדל הפורח באוויר. שלושה ממונים זקופים מושלים על הארץ. אחד יושב ואינו יושב, שגם הוא רוצה לעמוד ולא לשבת, העבירו אותו באש דולקת, מעבירים את קיומו ומעבירים ממשלתו. ושלושה עמודים מושלים עליונים עומדים על העולם.

עוף, מלאך המשמש לזיווג זו"ן, כמ"ש, עוף השמיים יוליך את הקול. וקומת הזיווג שנמשך מזו"ן בג' קווים, שנקראים חג"ת דז"א, ימין. וגם הנוקבא מקבלת חג"ת הללו מז"א בזיווג. אבל בחינתה עצמה, שמאל, שדרכו להאיר מלמעלה למטה, הוא חושך ואינו מאיר כלום, שזהו, שהנוקבא אין לה מעצמה כלום, אלא רק מה שנותן לה בעלה ז"א.

ונאמר, בבוקר, לאור היום, שקבלת האור מז"א נקראת בוקר ואור היום. ראיתי עוף אחד שהיה מעופף. כלומר, המלאך המשמש לזיווג זו"ן, שהרים את עצמו למעלה שלוש פעמים, והשפיל עצמו למטה פעם אחת. כלומר, שרק ג' קווים דז"א, חג"ת, הם המאירים בהארת חכמה, מפני שז"א הוא ימין. אבל קו שמאל שבנוקבא, שדרכו להאיר מלמעלה למטה, הוא שפל שאינו מאיר.

והיה אומר, עליונים עליונים, ביום הזה, באור ז"א, שנקרא יום, פורחים רקיעים, שהרקיעים מגלים הארת החכמה, בעניין הפריחה באוויר. ולא בנוקבא, שמאל, וע"כ, שלושה ממונים זקופים מושלים על הארץ, רק שלושה ממונים הנמשכים מחג"ת, הם שולטים על הארץ.

וממונה אחד, הנמשך מעצם הנוקבא, השמאל, הוא צריך לשבת, למעט קומתו, בדרך משל אל אדם היושב הממעט שליש קומתו, הג"ר, שלא ימשיך אותם מלמעלה למטה. וכיוון שהוא יושב ואינו יושב, שאינו רוצה לשבת, אלא להקים קומת הג"ר שלו, הנמשכת מלמעלה למטה, שגם הוא רוצה לעמוד ולא לשבת, ע"כ נאמר, שהעבירו אותו באש דולקת, וע"י זה עבר קיומו ועברה ממשלתו, ונמצא שרק שלושה עמודים מושלים עליונים עומדים על העולם, אלו הנמשכים מחג"ת בלבד.

80. השלכתי גוש עפר לאותו העוף, ואמרתי לו, עוף עוף, אמור לי, שלושה הנמצאים ממונים והאחד שהעבירו ממשלתו, מי הם? השליך לי שלושה חיצים אלו מהכנף הימני, מז"א, והאחד הזה משמאל, מנוקבא, ואיני יודע למה הוא רומז. כלומר, איני יודע החידוש שרצה ללמדני.

81. לקח אותם החיצים רבי אלעזר והוריד אותם אל נחיריו. ויצא דם מנחיריו, הרומז לדינים בגוון אדום. אמר, ודאי שלושה שליטים בעמים, עומדים בעיר רומי בארץ, משום שנמשכים מחג"ת דז"א, ועתידים לגזור גזרות רעות על ישראל מצד הרומיים. כלומר, מצד הפגם שישראל פגמו בחג"ת, ונתנו כוח אל הרומיים, להחריב את ביהמ"ק ולגזור גזרות רעות.

לקח אותו החץ, שהעוף השליך מכנף השמאלי, הריח בו, ויצא אש שחור ממנו, צבע השמאל, המיוחד לנוקבא, שאינו נכלל בג' גווני הקשת, לבן אדום ירוק, הבאים מג' הקווים חג"ת, ואין בהם שחור. אמר, שהסירו את ממשלת המצרים, הממשיכים אור השמאל מלמעלה למטה. ועתיד מלך רומי אחד לעבור בכל ארץ מצרים, ולמנות במצרים שרים ובעלי מלחמה, והורס בניינים, שנבנו ונמשכו מצד השמאל, ובונה הריסות, שנהרסו, מטעם שהם מימין, שאין למצרים חפץ בהם.

זרק אותם החיצים לארץ, כלומר, שהמשיך את הארתם מלמעלה למטה. נפלו ג' החיצים על האחד שמצד השמאל, ואותו שמצד שמאל נשרף. וג' החיצים שמצד ימין התקיימו. כי הארת הימין אפשר להמשיך אותו מלמעלה למטה, ועשה זה, כדי שייבחנו באמיתיות רמזי העוף.

82. בעוד שהיו יושבים, עבר ילד אחד והיה קורא בפסוק, משא מצרים, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. עבר חברו השני, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. עבר חברו השלישי, ואמר, ואבדה חכמת מצרים. ראו את החץ שמהכנף השמאל, כי נשרף, ושלושה חיצים האחרים, שהיו עליו לא נשרפו.

83. אמר רבי אלעזר, זה של העוף, וזה של הילדים, הכול דבר אחד הם. שגם הילדים בפסוקים שלהם אמרו, שמצרים, קו השמאל, המאיר מלמעלה למטה, עתיד להיות שממה ועתיד להיאבד. והכול נבואה עליונה היא, שניתנה לעופות ולילדים. ורצה הקב"ה להראות לנו סתרים עליונים שהוא עושה, שלח אותם אלינו, כמ"ש, כי לא יעשה ה' אלקים דבר, כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

84. חכמים חשובים יותר מנביאים בכל זמן. כי נביאים, לפעמים שורה עליהם רוח הקודש ולפעמים לא. וחכמים, לא הוסר מהם רוח הקודש אף רגע אחד. והם יודעים מה למעלה ולמטה, ואינם צריכים לגלות. הכול הוא חכמה, וחכמת רבי אלעזר עולה על כולם. אם לא חכמים, לא ידעו אנשים מהי תורה, ומהן המצוות של ריבון העולם, ולא היה הפרש מרוחו של האדם אל רוח הבהמה.

85. כשמביא הקב"ה דין על עם, בתחילה עושה דין בממונה עליהם למעלה. כמ"ש, יפקוד ה' על צבא המרום במרום, ועל מלכי האדמה על האדמה. תחילה בצבא המרום, על המלאך הממונה, ואח"כ על מלכי האדמה.

86. באיזה דין נידון הממונה שלמעלה? מעבירים אותו בנהר דינור, הנמשך ויוצא מלפני ה', ואז הוסרה ממשלתו. ומיד מכריזים עליו ברקיע, הממשלה של פלוני הממונה הוסרה ממנו, עד שמגיע הקול ההוא בכל הרקיעים, ועד שמגיע לאלו המושלים בעוה"ז, התלויים באותו הממונה. ויוצא הקול ומכריז בכל העולם, עד שמגיע לעופות ולילדים, ולאלו הכסילים שבבני אדם, שאינם יודעים מה שאומרים.

87. ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף. מלך חדש, חדש ממש, שהיה מחדש גזרות, שלא חידש מלך אחר מקודם לכן. אשר לא ידע את יוסף, שלא ידע כל הטוב ההוא, שעשה יוסף בארץ מצרים, שכתוב, ויבא יוסף את הכסף בִּיתָה פרעה, וקיים אותם בשנות הרעב. כל זה לא זכר, ועשה עצמו, כאילו לא ידע את כל זה.

88. ויקם מלך חדש על מצרים. מי שהיה שפל קם למלוך מעצמו, אע"פ שלא היה ראוי למלוכה, ובכוח העשירות קם. כעין אחשוורוש, שלא היה ראוי למלוכה, וקם למלוך מעצמו, וקם בכוח העשירות, ורצה לאבד את ישראל מן העולם.

אף כאן בפרעה, לא היה ראוי זה למלך, וקם למלוך מעצמו, ורצה לאבד את ישראל מן העולם, כמ"ש, ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה. וכשקם מלך למעלה, המלאך הממונה, קם מלך למטה.

משא מצרים

89. משא מצרים, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, ונעו אלילי מצרים מפניו. כל המלכים שבעולם, וכל העמים שבעולם, אינם חשובים כלום לפני הקב"ה. ובמצרים, אע"פ שכל אלו הגבורות, והיד הרוממה שגילה הקב"ה במצרים, כתוב, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. בכל העמים שבעולם, לא היה כן, אלא שהקב"ה גזר גזרה והיא נעשית. ולמה במצרים הוא עצמו בא לעשות וְשָׁפְטִים בהם?

90. אלא משום שהמלך היה בא להוציא את המטרוניתא, שהייתה שם, והיה בא משום כבודה של המטרוניתא, השכינה, שירדה עימהם בגלות. ועל זה שהיה רוצה הקב"ה בכבודה, בא אליה להקים אותה, ולתת לה יד לזקוף אותה, כמו שעתידי הקב"ה לעשות בסוף גלות אדום.

91. א"כ, שבשביל המטרוניתא היה בא הקב"ה למצרים, הרי בגלות בבל המטרוניתא הייתה שם, למה לא היה כך? החטא גרם, כי נטלו נשים נוכריות, והכניסו ברית הקדוש ברשות אחר, ומשום זה נאבדו מהם הניסים והאותות, שהיה ראוי לעשות להם. מה שלא היה כן בגלות מצרים, שכולם היו שבטי יה. בני ישראל באו לגלות, ובני ישראל יצאו מהגלות בלי חטא.

92. בגלות אדום רוצה הקב"ה להתכבד בעולם, ולבוא בעצמו להקים את המטרוניתא ולנער אותה מהעפר שלה. אוי למי שיהיה שם לפניו, בשעה שיאמר, התנערי מעפר קומי, שבי ירושלים התפתחי מוֹסְרֵי צווארך. מיהו המלך והעם, שיקום לפניו?

93. ונעו אלילי מצרים מפניו. אלילי מצרים, אינו כתוב על האבנים והעצים, שעשו מהם אלילים, אלא על כל אלו מדרגות הממונים העליונים, ועל עבודות התחתונים אליהם. הם נעים ונענשים. ובכל מקום שגלו ישראל, הקב"ה מבקש אותם ומתקבלים מאלו העמים.

94. כתוב, כה אמר ה', מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם, ואשור באפס עֲשָׂקוּ. זוהי תרעומת, שהתרעם הקב"ה על אשור, ואמר, ראו מה עשה לי אשור. שהרי מצרים, שעשיתי בהם כל אלו הדינים, ועמי ירד שם לגור ביניהם, והמצרים קיבלו אותם ביניהם, ונתנו להם מיטב הארץ, ארץ גושן, ואע"פ שעינו אותם בגלות, לא הסירו הארץ מהם, כמ"ש, רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל, לא היה ברד.

ומיטב ארץ מצרים הייתה, כמ"ש, במיטב הארץ, בארץ רעמסס, שהייתה בגושן. ועוד שלא החסירו מהם כלום, כמ"ש, וממקנה בני ישראל לא מת אחד. הרי שלא גזלו את המקנה שלהם. ועכ"ז נידונו בכמה דינים.

95. אבל אשור באפס עשקו. שהשליך אותם בארץ שבסוף העולם, ולקח את הארץ שלהם. וכמו שהמצרים, שעשו כל אלו טובות לישראל, נידונו בכל אלו הדינים, אשור ואדום ושאר העמים, המצרים להם והורגים אותם ולוקחים את כספיהם, על אחת כמה וכמה, שהקב"ה ירצה לכבד את שמו עליהם, כמ"ש, והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי. במצרים היה זה במלך אחד, ובגאולה השלמה העתידה, יהיה זה בכל המלכים שבעולם.

ביאת המשיח

96. רבי שמעון נשא את ידיו ובכה, ואמר, אוי למי שייקרה באותו זמן, ואשרי חלקו של מי שייקרה ויוכל להימצא באותו זמן. אוי למי שייקרה באותו זמן, משום שכאשר יבוא הקב"ה לפקוד את האיילה, השכינה, יסתכל מיהם העומדים עימה, ובכל אלו הנמצאים עימה, ויסתכל בכל המעשים של כל אחד, ולא יהיה נמצא צדיק, כמ"ש, ואביט ואין עוזר. וכמה צרות על צרות יהיו לישראל.

97. אשרי מי שייקרה ויימצא באותו זמן, משום שאותו שיתקיים בזמן ההוא באמונה, יזכה לאור ההוא של שמחת המלך. ועל הזמן ההוא כתוב, וצִרְפָּתִים כְּצֹרֶף את הכסף וּבְחִנְתִּים כְּבָחוֹן את הזהב.

98. אחר שהצרות האלו מתעוררות על ישראל, וכל העמים ומלכיהם יתייעצו יחד עליהם, ומעוררים כמה גזרות רעות, וכולם בעצה אחת באים עליהם, ותבאנה צרות על צרות, והאחרונה משכיחה את הראשונה, אז יראה עמוד האש עומד מלמעלה למטה ארבעים יום. וכל העמים שבעולם יראו אותו.

99. בזמן ההוא יתעורר מלך המשיח לצאת מגן העדן, ממקום שנקרא קן ציפור, ויתגלה בארץ הגליל. וביום שהמשיח ייצא לשם, יתרגז כל העולם, וכל בני העולם יתחבאו בתוך מערות ובבקעות שבאבנים, ולא יחשבו להינצל. ועל זמן ההוא כתוב, ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאווה בקומו לערוץ הארץ.

100. מפני פחד ה', זהו הרוגז של כל העולם. ומהדר גאווה, זהו משיח. בקומו לערוץ הארץ, הוא כאשר יקום המשיח, ויתגלה בארץ הגליל, משום שהוא המקום הראשון שנחרב בארץ הקודש ע"י אשור, שמשום זה יתגלה שם תחילה לכל מקום, ומשם יעורר מלחמות על כל העולם.

101. ואחר ארבעים יום, שהעמוד יקום מארץ לשמיים לעיני כל העולם והמשיח יתגלה, יקום מצד מזרח כוכב אחד המלהט בכל הצבעים. ושבעה כוכבים אחרים סובבים לכוכב ההוא. ויעשו עימו מלחמה בכל הצדדים, ג"פ ביום, עד שבעים יום. וכל בני העולם רואים.

102. ואותו כוכב יעשה עימם מלחמה בלפידי אש הלוהטים ומנוצצים לכל צד, ומכה בהם עד שבולע אותם בכל ערב. וביום חוזר ומוציא אותם. והם עושים מלחמה לעיני כל העולם. וכך בכל יום, עד שבעים יום. לאחר שבעים יום, ייגנו הכוכב ההוא, וייגנו משיח, עד 12 חודשים. ויחזור עמוד האש כמקודם לכן. ובו ייגנו המשיח, והעמוד ההוא אינו נראה.

103. לאחר 12 חודשים, יעלו את המשיח בתוך העמוד ההוא אל הרקיע, ושם יקבל כוח ועטרת המלכות. וכשירד לארץ, יראה שוב אותו עמוד האש, כמקודם לכן, לעיני כל העולם. ואח"כ יתגלה המשיח, וייקבצו אליו עמים רבים, ויעשה מלחמות בכל העולם.

ובזמן ההוא יתעורר הקב"ה בגבורתו לכל עמי העולם, ומלך המשיח יהיה נודע בכל העולם, וכל מלכי העולם יתעוררו להתחבר יחד, לעשות עימו מלחמה.

104. וכמה מפרצי ישראל יתהפכו לחזור אל הגויים, ויבואו עימם לעשות מלחמה על מלך המשיח. אז ייחשך כל העולם 15 יום. ורבים מעם ישראל ימותו בחושך הזה. וע"כ כתוב, הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים.

105. כי ייקרא קן ציפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ, אפרוחים או ביצים, והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תיקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תיקח לך. פסוק זה הוא אחד ממצוות התורה הגנוזים, ויש בו סודות תורה גנוזים, בל"ב (32) שבילים של התורה.

106. בזמן שיתעורר מלך המשיח, כמה אותות וניסים אחרים יתעוררו בעולם. בגן העדן התחתון יש מקום אחד גנוז ונעלם, שלא נודע. והוא מרוקם בכמה גוונים. ובו גנוזים אלף היכלות נחמדים, ואין מי שייכנס בהם, מלבד המשיח, העומד תמיד בגן העדן.

107. וכל הגן מסובב ממרכבות רבות של הצדיקים, משיח עומד עליהם, ועל כמה צבאות ומחנות של נשמות הצדיקים אשר שם. ובראשי חודשים ובימים טובים ובשבתות נכנס המשיח במקום ההוא, שבו גנוזים אלף היכלות נחמדים, להשתעשע בכל ההיכלות האלו.

108. לפני ולפנים מכל אלו אלף היכלות נחמדים, יש מקום אחד נעלם וגנוז, שאינו נודע כלל, ונקרא עדן. ואין מי שיכול להשיג אותו. והמשיח נגזז בחוץ, סביב לאותו מקום, עד שנגלה לו מקום אחד, שנקרא קן ציפור. והוא מקום שמכריזה עליו הציפור הזו, המתעוררת בגן עדן בכל יום.

ג' חכמות הן:

א. חכמה עליונה דא"י, שחכמה זו נסתמה מששת ימי בראשית. וע"כ אין בה שום ידיעה ומושג אפילו למשיח. ועליה נאמר, שיש מקום אחד נעלם וגנוז, שאינו נודע כלל, ונקרא עדן. ואין מי שיכול להשיג אותו. והמשיח נגזז בחוץ, סביב לאותו מקום.

ב. בינה שחזרה ונעשתה חכמה, שמחכמה זו נמשכים כל המוחין, ובה עצמה אין השגה, אלא רק למשיח בלבד. ועליה נאמר, יש מקום אחד גנוז ונעלם, שלא נודע. והוא מרוקם בכמה גוונים. ובו גנוזים אלף היכלות נחמדים, ואין מי שייכנס בהם, מלבד המשיח.

ג. חכמה שבמלכות. חכמה זו לבדה מושגת אל הצדיקים הגדולים שבעולם. והיא רק מכללות ג' קווים שבה. וקו שמאל שבה, שורש כל החכמה שבה, נקרא קן ציפור.

ציפור, שם החכמה שבמלכות. קן, המקום שמשם נגלה החכמה. ועליה נאמר, עד שנגלה לו מקום אחד, שנקרא קן ציפור. והוא מקום שמכריזה עליו הציפור הזו, המתעוררת בגן עדן בכל יום. שהשפעת החכמה בייחוד נקראת כרוז, ולא דיבור, משום הדינים הנמשכים ממנה. כי החכמה אינה מתגלה, אלא בגזר הדין. וכשמתלבשת בחסדים, מתגלה החכמה לצדיקים שבגן עדן בכל יום.

109. ובמקום ההוא, שנקרא, קן ציפור, מרוקמות בבגד הכבוד של המלכה, צורות של כל העמים שנאספו על ישראל להרע להם. נכנס המשיח במקום ההוא, נושא עניו, ורואה את האבות, שנכנסו בבית אלקים הקרב, עד שרואה את רחל שדמעתי על לחייה. והקב"ה מנחם אותה ואינה רוצה לקבל תנחומים, כמ"ש, מיאנה להינחם על בניה. אז המשיח מרים קולו ובוכה ומזדעזע כל גן העדן. וכל אלו הצדיקים שהם שם, גועים ובוכים עימו.

110. געה ובכה פעם שנייה, והזדעזע הרקיע שעל הגן, ו-1500 ריבוא (15,000,000) מחנות מלאכים עליונים, עד שמגיע המשיח לכיסא העליון. אז רומז הקב"ה לאותה ציפור, ונכנסת אל הקן שלה, ויושבת אצל המשיח, וקוראת מה שקוראת, ומתעורר מה שמתעורר.

יש ב' מיני קול:

א. מבחינת המסך דמלכות, שאינו ממותק בבינה. שנאמר, משיח מרים קולו ובוכה. וכיוון שהוא ממדה"ד, מזדעזע כל גן העדן, אפילו בקו ימין שבגן עדן.

ב. שכבר מסך המלכות ממותק בבינה, שאז יוצא הסיום החדש דצ"ב, הנקרא רקיע. והוא הבכייה השנייה, שנאמר, געה ובכה פעם שנייה, וע"כ לא הזדעזע כל הגן אלא קו שמאל, וחצי השמאלי דקו האמצעי, המכונה 1500 ריבוא. אלף נקראים, מטעם היותם חכמה. ריבוא, להיותם מלובשים בחסדים.

ואז עולה משיח אל הבינה, שנאמר, עד שמגיע המשיח לכיסא העליון, בינה. אז רומז הקב"ה לאותה ציפור, ונכנסת אל הקן שלה, כלומר, שהקב"ה ממשיך לה הארת החכמה, ונבחן שהציפור, המוחין דחכמה, חוזרת אל הקן שלה, ויושבת אצל המשיח, כדי להשפיע בו החכמה. ואז, קוראת מה שקוראת, כדי להמשיך החכמה, בקול דבינה, ומתעורר מה שמתעורר, שמתעורר המוחין דחכמה.

111. עד שמתוך כיסא הקדוש, בינה, נקרא ג"פ, ג' הקווים בזה אחר זה, אותו קן ציפור והמשיח. וכולם עולים למעלה, לבינה, והקב"ה משיב אותם, להעביר מלכות הרשעה מן העולם ע"י המשיח, ולנקום נקמת ישראל, ולהמשיך כל הטוב, שעתיד הקב"ה לעשות לעמו. וחוזרים אותו קן ציפור והמשיח למקומם, וחוזר המשיח ונגזז בקן ציפור, כמקודם.

עד עתה ביאר ספר הזוהר בחינת המשיח בזמן הגלות. ואומר ששורשו הוא מסביבת העדן, ששם נגזז תחילה. וכשנתקנו העולמות, וקן ציפור, המלכות מבחינת החכמה ומבחינת גזר הדין, נגזז המשיח בו. ובשבתות וביו"ט עולה המשיח עם קן ציפור לבינה, ומקבלים ג' קווים דבינה.

ומכאן ואילך מתחיל לבאר סדר התגלות המשיח, כשבא לגאול את ישראל. כי אינו ראוי לגאול את ישראל בטרם שימשיך הג"ר דג"ר, המכונות נשמה, חיה, יחידה, החסרים בקן ציפור וחסרים לעצמו. שמתוך שישראל

אינם ראויים לגאולה, בכל פעם שימשיך קו השמאל, נמשכים לעולם דינים קשים ומרים. כי אין אור שלא יהיה נמשך בג' קווים.

ועתה מתחיל לבאר סדר הגילוי של אור נשמה מג"ר דג"ר. ואח"כ מבאר סדר הגילוי של אור החיה. ואח"כ, סדר הגילוי של אור היחידה. ואח"כ מבאר סדר התגלות המשיח לתחתונים.

112. בזמן שיתעורר הקב"ה לתקן העולמות, שיאירו אותיות השם בשלמות, יו"ד, חכמה, תאיר בה"ר, בינה. וא"ו, ת"ת, יאיר בה"ת, מלכות. ויהיה י"ה בשלמות אחת עם ו"ה. כלומר, יתעורר כוכב אחד נורא, ת"ת, במסך דחיריק שבו, באמצע הרקיע, להיותו קו אמצעי. כעין ארגמן, שכולל כל הצבעים, כך הוא כולל כל ג' הקווים. לזה נוצץ ביום. באור החסדים, הנקרא יום. לעיניהם של כל העולם. גם באור החכמה, המכונה עיניים.

113. ותקום שלהבת אש אחת מצד צפון, מקו שמאל. שבשעה שממשיך החכמה מלמעלה למטה, נהפך אורו לשלהבת אש בתוך הרקיע. ויעמדו זה כנגד זה ארבעים יום. כי השלהבת, שהיא מקו שמאל, מפרידה עצמה מכל אחת שבחו"ב תו"מ שבקו האמצעי. שכל אחת כלולה מע"ס, והן ארבעים. ויבהלו כל בני העולם לסוף ארבעים יום. בספירה הסופית, מלכות דמלכות.

הכוכב והשלהבת יעשו מלחמה לעיני כל. ותתפשט השלהבת בשריפת אש בתוך הרקיע מצד צפון. כלומר, שתתפשט להמשיך חכמה מקו שמאל גם במלכות דמלכות, שעוד לא נמתקה במדה"ר, שמשם מקבל הקו האמצעי, הכוכב, את המסך לנקודת החיריק שלו. ונמצא בזה, שחושבת לבלוע את הכוכב לגמרי. שתבטל את המסך שלו, ויתבטל הקו האמצעי. וכמה שליטים ומלכים ואומות ועמים, ייבהלו מהתגברות השלהבת.

114. אז יעלה הכוכב לצד דרום, קו ימין ואור החסד. ויחזרו החסדים להאיר בעולם, שבזה ישלוט על השלהבת, והשלהבת תיבלע מעט מעט ברקיע מפני הכוכב, עד שלא תראה כלל. אז יעשה הכוכב אורחות ברקיע בי"ב (12) גבולים, שימתיק המסך במדה"ר, שנקרא אורח.

וכשג' קווים שבו ייכללו בכל אחת מחו"ב תו"מ, הנה ג"פ ארבע הוא י"ב אורחות. ויעמדו אלו האורות ברקיע 12 יום. כי אפילו המלכות עצמה אינה מאירה אלא רק בג' קווים חג"ת. אבל מלכות שבה אינה מאירה. וע"כ אינם אלא י"ב אורות. ובזה נשלם המשיח בנשמה דג"ר.

115. כשירצה להמשיך הארתם למלכות, לאחר 12 יום, יחדרו כל בני העולם ממדה"ד שבמלכות, וייחשך השמש בחצי היום, כמו שחשך ביום שנחרב ביהמ"ק, עד שלא יהיו נראים שמיים וארץ. ויתעורר קול אחד ברעם ובזיקים ממדה"ד שבמלכות, ותתחלחל הארץ מאותו הקול, וכמה צבאות ומחנות ימותו מחמתו.

116. והיום ההוא, המלכות, יגרום שתתעורר בעיר רומי הגדולה, שהיא בינה דקליפות, שלהבת אש, שהיא מהדינים שבשמאל. באותו קול שיתעורר בכל העולם, מהדינים שבמלכות. כלומר, שאלו ב' מיני דינים יתחברו יחד. וישרוף הרבה מגדלים והרבה היכלות. וכמה מגדלים ייפלו וכמה רוזנים ושרים ייפלו ביום ההוא. וכל הדינים יתקבצו עליה להרע. וכל בני העולם לא יוכלו להינצל. וכל זה הוא הכנה להשתלמות המשיח באור החיה דג"ר, כנודע, שהאחוריים קודמים לפנים.

117. מהיום ההוא עד 12 חודש. כלומר, עד שיתוקנו הארת י"ב גבולים גם במלכות, כי בז"א נקראים 12 יום, ובמלכות נקראים 12 חודש. יתייעצו כל המלכים, ויגזרו כמה גזרות, וכמה שְׁמָדוֹת על ישראל, ויצליחו בהן. אשרי הוא מי שייקרה שם, בימות המשיח, אשרי הוא מי שלא ייקרה שם, שיינצל מהדינים הללו, וכל העולם יהיו במבוכה גדולה.

118. לסוף 12 חודש, אחר שיתוקנו י"ב האורות במלכות, יקום שבט מישראל, שזהו מלך המשיח, שיתעורר בתוך גן עדן, וכל הצדיקים יעטרו אותו שם, ויחגרו אותו כלי זין באותיות רשומות של כלי השם הקדוש.

119. וקול יתפוצץ בענפי העצים שבגן, וקורא בכוח, ואמר, התעוררו קדושים עליונים, קומו מפני המשיח, הנה הזמן להתחבר אישה בבעלה, ת"ת ומלכות. ובעלה, ת"ת, רוצה לנקום בשבילה נקמות בעולם, ולהקים אותה ולנער אותה מעפר.

120. אז יקומו כולם, ויחגרו אותו כלי זִינו כמקודם. אברהם מימינו, יצחק משמאלו, יעקב מלפניו, משה רועה הנאמן, מעל כל אלו הצדיקים, הולך ורוקד בגן עדן. ובזה נשלם המשיח באור החיה דג"ר.

121. כיוון שהמשיח נתקן ע"י הצדיקים בגן עדן, ייכנס כמקודם במקום קן ציפור, ורואה שם צורת חורבן ביהמ"ק, ואת כל הצדיקים שנהרגו בו. אז לוקח משם עשרה לבושים, הנקראים עשרה לבושי קנאה, ויהיה נגנו שם ארבעים יום, שאינו מתגלה כלל.

122. לסוף ארבעים יום, יתעורר קול אחד, ויקרא מתוך כיסא העליון, בינה, את קן ציפור עם מלך המשיח, שנגנו בו. ואז מעלים אותו למעלה. והקב"ה רואה את מלך המשיח, שמתלבש בלבושי נקם וחוגר כלי זינו, לוקח אותו ונושק אותו על ראשו.

123. אז נרעדים 390 רקיעים, ורומז הקב"ה לרקיע אחד מהם, שהיה גנוז מששת ימי בראשית, והוציא מהיכל אחד שברקיע ההוא כתר אחד מפותח וחקוק בשמות הקדושים. בעטרה זו התעטר הקב"ה, כשעברו ישראל את הים, לקבל נקמה מכל רכבי פרעה ופרשיו, והעטיר את הכתר למלך המשיח.

כי המסך הממותק בבינה מכונה רקיע. ולהיותו נמשך מבינה, יש בו ד' בחינות חו"ב תו"מ, שבכל אחת מאה ספירות. אמנם כיוון שהמלכות חסרה מהם, ע"כ אין בהם אלא 390 רקיעים. ועשרה רקיעים שבמלכות נגנוזו מששת ימי בראשית, כלומר, מעת שנתקן התיקון דצ"ב.

ונאמר, אז נרעדים 390 רקיעים. כלומר, מחמת שהגיע התיקון למלכות דמדה"ד, ומפחדים מפני דיני המלכות. ורומז הקב"ה לרקיע אחד מהם, שהיה גנוז מששת ימי בראשית, לרקיע המלכות דמדה"ד, שנגנוז מששת ימי בראשית. והוציא מהיכל אחד שברקיע ההוא כתר אחד.

כי חיסרון של מלכות שבכלים גורם חיסרון של אור הכתר באורות. ועתה שנתקנה המלכות, חזר אור הכתר לרקיע. ובעת קריעת ים סוף, שרצה הקב"ה להטביע קליפת מצרים, באופן שלא יוסיפו ישראל לראות אותם עוד עד עולם, התעטר הקב"ה במלכות במדה"ד הזו.

ועתה שמלכות זו נתקנה, ונגלה אור הכתר שבה, נטל אותה הקב"ה והעטיר את הכתר למלך המשיח. ובזה נשלם מלך המשיח באור היחידה דג"ר, אבל רק בו"ק דיחידה.

124. כיוון שמשיח התעטר ונתקן בכל אלו התיקונים, לקח אותו הקב"ה ונישק אותו כמקודם. מי ראה המרכבות הקדושות ומחנות המלאכים העליונים, שסובבים אותו ונותנים לו מתנות ומחמדים רבים, והוא יתעטר מכולם.

125. נכנס בהיכל אחד, ורואה כל המלאכים העליונים, הנקראים אבלי ציון. הם הבוכים על חורבן ביהמ"ק ובוכים תמיד, והם נותנים לו לבוש מלכות אָדום, לעשות נקמות. אז הקב"ה גונז אותו באותו קן ציפור, ונסתר שם שלושים יום. שהוא הכנה לקבלת ג"ר דיחידה.

126. לאחר שלושים יום, שנעלם באותו קן ציפור, יירד מעוטר בכל התיקונים מלמעלה ומלמטה, כמה מחנות קדושים סביבו, ויראו כל העולם אור אחד תלוי מן הרקיע לארץ. ויעמוד שבעה ימים, חג"ת נהי"מ שבמלכות, שמאיר אפילו במלכות שבמלכות. וכל בני העולם יתמהו וייבהלו ולא יידעו כלל. חוץ מאלו החכמים שיודעים בסודות אלו. אשרי חלקם.

127. וכל אלו שבעת הימים יתעטר בארץ, במלכות, באותו קן ציפור, כמ"ש, כי ייקרא קן ציפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ, שסובב על מלך המשיח, המתעטר בקן ציפור, במקום קבורת רחל, העומד בפרשת דרכים. ומתוך שהמשיח מעוטר גם באור מלכות דמלכות, הראוי לקיבוץ גלויות, ע"כ יבשר לה זה, וינחם אותה. ואז תקבל תנחומים. משא"כ מקודם לכן כתוב, מיאנה להינחם על בניה כי איננו. והיא תקום ותנשק את המשיח.

128. אח"כ יקום אור מקבורת רחל, ויִשְׁרָה בעיר האילנות, יריחו. וע"כ כתוב, בכל עץ, שזהו יריחו, עיר התמרים, אשר יהושע לא יכול לתקן אותה לגמרי. וע"כ אמר, ארור האיש לפני ה', אשר יקום ויִבְנֶה את העיר הזאת, את יריחו. להיותה נמשכת ממדה"ד שבמלכות דמלכות. ועתה המשיח יתקן אותה באור שבעת הימים. וכתוב, או על הארץ, שזו ירושלים, חיצוניות המלכות. ויהיה גנוז באותו האור בקן ציפור 12 חודשים.

129. לאחר 12 חודשים יהיה אותו האור זקוף בין שמיים וארץ, וישרה בארץ הגליל, ששם הייתה התחלת גלות אשור של ישראל. ושם יתגלה המשיח מאותו האור של קן ציפור. ושב למקומו. ובאותו יום תרעד כל הארץ כמקודם, מסוף השמיים עד סוף השמיים. ואז יראו כל העולם, שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל.

130. ויתקבצו אליו כל אלו שעסקו בתורה, שנקראים בנים. והם מעטים בעולם, ובזכות תינוקות של בית רבן, יתחזק כוחו של משיח. וזהו האפרוחים שבכתוב. ואם לא ימצאו אלה, הנה היונקים, שיושבים בחיק אימותיהם ויונקים, כלומר הביצים שבכתוב. כי בשביל אלו שורה השכינה עם ישראל בגלות.

131. כי מעטים חכמים, הנקראים בנים, בעת ההיא. וכמ"ש, האם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תיקח האם על הבנים. כי בנים אינם נמצאים אז, ולכן לא תיקח האם, השכינה. והמשיח יתעכב עד 12 חודשים אחרים. ואח"כ יבוא בעלה, ז"א, ויקים אותה מעפר, כמ"ש, אקים את סוכת דוד הנופלת.

132. ביום ההוא יתחיל מלך המשיח, ויקבץ הגלות מסוף העולם עד סוף העולם, כמ"ש, אם יהיה נידחך בקצה השמיים, משם יקבצך ה' אלקיך ומשם ייקחך. מהיום ההוא, כל האותות והניסים והגבורות, שעשה הקב"ה במצרים, יעשה לישראל, כמ"ש, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

133. כל אלו הדברים תמצא בל"ב שבילי החכמה של השם הקדוש. וכל עוד שניסים אלו לא יתעוררו בעולם, לא יהיה נשלם השם הקדוש, ולא תתעורר האהבה, כמ"ש, השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באיילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. בצבאות, זהו מלך המשיח. או באיילות השדה, אלו שאר הצבאות והמחנות שלמטה. אם תעירו ואם תעוררו את האהבה, זהו ימינו של הקב"ה, ספירת החסד, שנקראת אהבה. עד שתחפץ, השכינה שבגלות ששוכבת לעפר, שיהיה רצון המלך בה. צדיק יהיה, מי שיזכה לאותו הדור. צדיק הוא בעוה"ז, צדיק הוא בעוה"ב.

134. רבי שמעון הרים את ידיו בתפילה לפני הקב"ה והתפלל תפילתו. לאחר שהתפלל תפילתו באו רבי אלעזר בנו ורבי אבא וישבו לפניו. בעוד שהיו יושבים לפניו, ראו אור אחד של היום שחשך, וצינור, קילוח אחד של אש לוחט, נשקע בתוך הים של טבריה, וכל המקום ההוא הזדעזע.

135. אמר רבי שמעון, ודאי שעתה הוא הזמן, שהקב"ה זוכר את בניו, ומוריד שתי דמעות לתוך הים הגדול. וכשירדו, פוגעות בצינור הזה של אש לוחט, וישקעו זה בזה יחד בים.

136. הרי ביארנו בעניין האותיות של השם הקדוש, בעניין ההתעוררות של הקב"ה, אל בניו. אבל עתה יש לי לגלות, מה שלא ניתן רשות לאדם אחר לגלות, אלא זכות של הדור הזה תקיים העולם עד שיבוא מלך המשיח. אוי מי יקום אז, מי יכול לסבול, במה שאני רואה שהגלות תימשך.

137. ה' אלקינו בְּעֶלְוֵנוּ אֲדוֹנִים זולתך, לבד בך נזכיר שְׁמֶךָ. בפסוק הזה יש סוד עליון באמונה. ה' אלקינו, זוהי ההתחלה של סודות העליונים, חו"ב, שמשם כל האורה יוצאת להדליק את כל הנרות. כלומר, שכל המוחין דזו"ן ובי"ע יוצאים מחו"ב הללו, הנקראים הוי"ה אלקינו. ושם תלויה כל האמונה, הנוקבא. כמ"ש, ויבן ה' אלקים, חו"ב, את הצלע, הנוקבא, הנקראת אמונה.

138. בעלוננו אדונים זולתך. כי אין מי שישלוט על עם ישראל אלא רק השם העליון הזה, ה' אלקינו. ועתה בגלות שולט עליו צד האחר.

139. לבד בך נזכיר שְׁמֶךָ. השם הקדוש, הנוקבא, היא כלל של כ"ב (22) אותיות, וע"כ היא נקראת אָת, שרומז על כ"ב האותיות מא' עד ת'. וכנ"י, הנוקבא, אינה מתברכת אלא מתוך השם, בך, ז"א, שכולל בתוכו ג"כ כ"ב אותיות, כמספר ב"ך (22), כמ"ש, אשר נשבעת להם כך. וכמ"ש, בך יברך ישראל. וכמ"ש, כי בך ארוץ גדוד. שכל אלו רומזים על ז"א.

ובזמן שהשלמות נמצאת, לא היו נפרדים ז"א ונוקבא זה מזו, ואסור להפריד אותם זה מזו, אישה מבעלה, לא בהרהורים ולא בהזכרה, כדי שלא להראות פירוד. ועתה, בגלות, נמצא פירוד, כי מתוך הצרות הבאות עלינו בכל עת ועת, אנו עושים בזה פירוד, להזכיר שם הנוקבא לחוץ מבעלה, ז"א, משום שהיא שוכבת לעפר. הנהגת העולם היא תמיד ע"י הנוקבא. וכשמחוברת עם בעלה ז"א, יש לה ממנו כל עונג וכל טוב להשפיע לעולם. ואז נבחן שהתחתונים, הזכאים לשפע הזה, גורמים זיווג הנוקבא עם בעלה ז"א. אבל בזמן הגלות, כשאין התחתונים ראויים לשפע הגדול, אלא מקבלים מהנהגת הנוקבא צרות ועינויים קשים, נבחן שאנו התחתונים עושים פירוד בין ז"א לנוקבא, והנוקבא היא לבדה, מחוץ לז"א, והיא שוכבת לעפר.

כי בהיותה בלי זיווג עימו, נמשכים ממנה כל הדינים הקשים לעולם, שמחמת זה היא שפלה ומושפלת עד עפר. וכמ"ש, לבד בך נזכיר שמך. אשר שמך, הנוקבא, תהיה מחוברת בך, ז"א. ואז יהיה בעולם כל השלמות והטוב.

140. כשהנוקבא מחוץ לבעלה, נבחן שאנו מזכירים את השם הזה בפירוד, משום שאנו רחוקים ממך, וגרמנו שאחרים שולטים בנו. ושמך, הנוקבא, בפירוד מהשם בך, ז"א. וזהו בימי הגלות.

141. משום שהגלות הראשונה הייתה מהבית הראשון, ה"ר של הוי"ה, בינה. וכנגד שבעים שנים שלה, ז"ת חג"ת נהי"מ, הייתה הגלות של הבית הראשון שבעים שנים, שכל ספירה כוללת עשר, והם שבעים. ואלו שבעים שנים לא נמצאת האם, ג"ר דבינה, רובצת עליהם. והיו נפרדים מן השם העליון, ה"ר דהוי"ה. ואז יו"ד דהוי"ה, העליון של הבינה, הסתלק למעלה לא"ס. והבית הראשון העליון, הקדוש, בינה, אינו נובע מעיין מים חיים, כי המקור שלה, יו"ד דהוי"ה, חכמה, הסתלק.

142. ה"ר דהוי"ה, היא שבעים שנים בגלות, משום שהיא נקראת שבע שנים, כמ"ש על הבית הראשון, ויבנהו שבע שנים. והאם מלכות בבל שלטה למעלה בעניין שבעים שנים, שהם בינה? לא. אלא בזמן שהיה ביהמ"ק קיים, האור והנביעה של אמא עילאה, בינה, היה מאיר ויורד למטה. כיוון שחטאו ישראל ונחרב ביהמ"ק ומלכות בבל הייתה מושלת, התכסה וקִשַׁךְ האור ההוא, והתחתונים הקדושים לא היו מאירים.

143. וכיוון שהתחתונים לא היו מאירים, משום ממשלת מלכות בבל, הסתלק אור הבינה, ואותו מעיין העליון, חכמה, שהיה נובע אל הבינה, יו"ד דהוי"ה, הסתלק למעלה בא"ס. אז אלו שבעים שנים של הבינה לא היו מאירים, משום הארה ההיא של האות י' שנמנעת להאיר אל האות ה'. וזה היה ודאי גלות של שבעים שנים של הבינה, בית ראשון.

144. כיוון שהוסרה ממשלת בבל, והתחילה ה"ת דהוי"ה להאיר, לא חזרו ישראל כולם להיטהר, להיות סגולה שלמה כמקודם, אלא מעט מעט חזרו מגלות בבל לארץ ישראל. וכיוון שלא נמצאה שלמות, אז י' העליונה דהוי"ה, לא ירדה להאיר כל כך, כמו שהייתה מאירה קודם, אלא מעט מעט בלי סדר, כי ישראל לא היו טהורים כראוי כמקודם. וע"כ מעיין העליון, י' דהוי"ה, לא היה נובע ולא האיר, אלא שחזר להאיר מעט מעט מתוך הדוחק של השם.

145. וע"כ התגרו בישראל מלחמות רבות עד שהחושך יכסה ארץ, וה"ת, הנוקבא, חשכה ונפלה לארץ. ומעיין העליון, י' דהוי"ה, הסתלק כמקודם, משום שמלכות אָדום התחזקה, וישראל חזרו לסורם.

146. וע"כ נחרבה ה"ת, שהיא בית שני. וכל י"ב השבטים של ה"ת, כמספר המחנות של ישראל, י"ב שבטי יה, הם בגלות של מלכות אדום. ומעיין העליון, ו' דהוי"ה, ז"א, הסתלק מאותו מעיין שמשפיע אליו, מיסוד דז"א, כמ"ש, הצדיק אבד. זהו היסוד שאיבד אותה הנביעה של מקור העליון, שהיה נוזל ומושך מלמעלה.

147. ואז היה פירוד בה"ת, בית שני, שנפרדה מן ו' דהוי"ה, ז"א, ובאה בגלות אדום, בכל אלו י"ב שבטים והמחנות של ישראל. י"ב שבטים עולים למספר גדול. ומשום שעניין האות ה' היה בכל המספר הזה, ע"כ נמשכה הגלות זמן רב.

148. סוד הסודות לחכמי לב נמסר. עשרה שבטים הם אלף שנים, שני שבטים מאתיים שנה. כי י"ב אורות של הנוקבא, הנקראים שבטים, נמשכים מבינה, שספירותיה מאות, וע"כ הם י"ב מאות (1200). כתוב, בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחייה. לסוף י"ב שבטים של הגלות, לסוף 1200, הלילה נחשך לישראל, עד שיתעורר ה' לזמן 66 שנים. כי ו' במילואו, כפי שנשמע במבטא הוא ו"ו, אשר ו' ראשונה, ת"ת שספירותיו עשירות, והם שישים. והו' השנייה, יסוד שספירותיו יחידות, והם שש. ולכן הו' דהוי"ה הם 66.

149. לסוף י"ב שבטים, 1200 שנים של הגלות, ולסוף 66 שנים בחשכת הלילה, הגלות, אז, כמ"ש, וזכרתי את בריתי יעקב, ת"ת. זוהי התעוררות האות ו', ת"ת, ו' דהוי"ה, הנפש, הפנימיות של בית יעקב, שהוא הנוקבא, הנקראת בית של יעקב.

וזה כמ"ש, כל הנפש הבאה ליעקב מצריימה שישים ושש, ו', הנפש של בית שני, ה"ת. ו' היא שישים ושש. שישים להתעוררותו של יעקב, ת"ת. ושש להתעוררותו של יוסף, יסוד. וע"כ ו' במילוי, רומז על ת"ת ויסוד, שהם שניים בחיבור אחד, כי יסוד ות"ת נחשבים כאחד. וע"כ מרומזים בשני ווים שבמילוי ו"ו, שהם אות אחת.

150. משם והלאה יעורר הקב"ה הניסים והאותות, ויתעוררו על ישראל הצרות. ואז כתוב, ואף את בריתי יצחק. כי יצחק, גבורה ודין. ואח"כ, כשיערוך מלך המשיח מלחמות בכל העולם בְּיָמֵינוּ של הקב"ה, בחדש, כמ"ש, ימינך ה' נאדרי בכוח, אז כתוב, ואף את בריתי אברהם אזכור, כי אברהם, חסד. ואח"כ כתוב, והארץ אזכור. זוהי ה"ת דהוי"ה, הנוקבא, שנקראת ארץ. בזמן ההוא כתוב, והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

151. לסוף 66 שנים אחרות, שביחד עם 66 שנים אלה הם 132 שנים, ייראו האותיות בשם הקדוש מפותחות בשלמות ה-66, למעלה בת"ת, ולמטה בנוקבא, כראוי. וזהו ה"ה עליונה ותחתונה, שיש במילואה של ה"ת. כמו ו"ו, שיש במילוי ו', אשר ו' העליונה משפיעה שיש לה"ר, וו' התחתונה משפיעה שיש לה"ת. וכל אלו השבילים, 32 שנים מ-132, הכלולים באות ו"ה ו"ה, אשר ו"ה הראשונות הן פעמיים שיש, וו"ה השניות הן פעמיים שש, שהם יחד 132. הנה מספר 32 שבהן רומז אל השלמות של 132, שנעשה בהן הכנה לקבל ל"ב (32) שבילים של החכמה מן ה' דהוי"ה.

152. לסוף 132 שנים אחרות, כי אותן 132 שנשלמו בת"ת ובנוקבא, ו"ה דהוי"ה, צריכים ג"כ שיאירו בחו"ב, י"ה דהוי"ה, אז יקוים הכתוב, לאחוז בכנפות הארץ, וינערו רשעים ממנה. ותטוהר הארץ הקדושה, והקב"ה יחיה המתים שבארץ הקדושה, ויקומו מחנות מחנות בארץ הגליל.

153. ואז תתקן הסתימה שבמעין העליון של הוי"ה, באות י', חכמה. ויתקיימו ל"ב שבילים שבחכמה בשלמות, להשפיע אותם למטה, ויתקיימו כל האותיות של השם הקדוש י"ה ו"ה בשלמות.

154. עד הזמן שיהיה נוזל וימשוך מעין העליון, האות י' בחיבור האותיות ה"ו, בינה ות"ת, בתוך ה"ת דהוי"ה, הנוקבא. וזהו לסוף השלמת 144 שנים אחרות, שהם 132 שלישיים עם י"ב שבטים שבנוקבא. ויקוצו שאר המתים שבשאר הארצות, מתי חוץ לארץ.

155. שיימצא כל זה במספר 408, פעמיים 132 ו-144. ויתיישב העולם ויבושם, ויעבור צד האחר מן העולם. וה"ת, הנוקבא, תתמלא ממעין העליון, ה' דהוי"ה, החכמה. ותתעטר ותאיר בשלמות, כמ"ש, והיה אור הלבנה כאור החמה.

156. עד שיהיה שבת לה', ללקוט נפשות בתענוג הקדושה, להמשיך נפשות יתרות בזיווג העליון, בכל האלף השביעי, שכולו שבת. וזוהי התעוררות הרוחות הקדושים של עם ישראל, להתלבש אחר השבת, אחר האלף השביעי, בגופות אחרים קדושים, להיקרא קדושים. כמ"ש, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו.

וְיָקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ

157. בכל יום עושה הקב"ה מלאכים שליחים לעולם, כמ"ש, עושה מלאכיו רוחות. עשה, לא כתוב, אלא, עושה, לשון הווה. משום שבכל יום ויום עושה. ובעת ההיא התמנה מלאך ממונה אחד על מצרים, כמ"ש, וְיָקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ. חדש ודאי, הוא הממונה, שהקב"ה עשה אותו עתה.

158. אשר לא ידע את יוסף. כי הממונה ממקום הפירוד היה, כמ"ש, ומשם ייפרד, והיה לארבעה ראשים. והראשון מהפירוד הוא היה נהר מצרים. כמ"ש, ושם האחד פישון, שהוא נהר מצרים. ומשום זה לא ידע את יוסף, המקום שכל הייחוד שורה בו. כי יוסף, יסוד, צדיק, שכל ייחודי זו"ן נעשים עימו. והפירוד לא ירצה לדעת את הייחוד.

איילת השחר

160. כתוב, למנצח על איילת השחר. כי כשהאיר פני המזרח וחשכת הלילה התפשטה, יש ממונה אחד לצד מזרח, קו אמצעי, שמושך חוט אחד של אור מצד דרום, קו ימין, עד שבא ויוצא השמש, ובוקע באלו חלוני הרקיע, ומאיר העולם. ואותו החוט, שמושך מצד דרום, מעביר את חשכת הלילה.

כשהנוקבא בשמאל בלבד, אין החכמה שבה יכולה להאיר, מפאת החיסרון של החסדים. ונמשך ממנה חשכת הלילה. ואז מתגבר הקו האמצעי, בכוח המסך דחיריק שבו, ומושך חוט אחד של אור החסדים מצד דרום, ימין. עד שמתלבשת החכמה שבנוקבא בחסדים, שאור השמש, הקו האמצעי, משפיע לה בעת שליטתו, ביום. ואז נשלמת הנוקבא בזיווג של יום. וזהו עניין הממונה המושך החוט, המ"ן ומסך דחיריק, העולים לקו אמצעי, ז"א.

161. ואז באה איילת השחר. שבא אור שחור בחשכה, הנוקבא, איילת השחר, להתחבר ביום, בז"א, והיום מאיר. ואור היום כולל ושואב בתוכו את האיילה, הנוקבא. ועל האיילה הזאת, כשנפרדת מהיום אחר שכבר כלל אותה, אמר דוד שירה, כמ"ש, למנצח על איילת השחר.

162. ומה אמר לה דוד? אלי אלי למה עזבתני. כי נפרדה איילת השחר, הנוקבא, מאור היום, ז"א. וע"כ אין לה אז מה להשפיע, ועזבה אותו.

צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים

163. יש הבל אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. כתוב, יש הבל, כי שלמה המלך עשה את הספר הזה, וייסד אותו על שבעה הבלים, שבע ספירות דז"א, שהם אור הרוח המכונה הבלים, אשר העולם, הנוקבא, עומד עליהם. ששבע ספירות שלה מתקיימות משבע ספירות חג"ת נה"מ דז"א. כי הנוקבא, דיבור, ואין דיבור בלי הבל, המכה על חמשת מוצאות הפה.

164. ואלו שבעה הבלים נקראים שבעה עמודים הסומכים את העולם, הנוקבא. והם כנגד שבעה רקיעים. רקיע, הפרסא דז"א, הכולל בתוכו שבעה רקיעים, כנגד שבע ספירות חג"ת נה"מ שבפרסא. ואלו הם: וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות. וכנגדם, כמ"ש, הבל הבלים, אמר קוהלת, הבל הבלים, הכול הבל. שיש כאן שבעה הבלים. כי הבל הבלים הם שלושה, ועוד פעם, הבל הבלים הם שישה, והבל שבסוף הפסוק הם שבעה.

165. כמו שאלו הם שבעה רקיעים, ויש רקיעים אחרים, הדבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם, שהם שבעה רקיעים שבנוקבא. כן יש הבלים אחרים של הנוקבא, המתפשטים ויוצאים מאלו שבעה הבלים דז"א. וכולם אמר שלמה בקוהלת.

166. יש חכמה בכתוב, יש הבל, היסוד שבהבלים, שיוצא מאלו הבלים עליונים, שהעולם, הנוקבא, עומד עליו. וכמ"ש, נעשה על הארץ, על הנוקבא. נעשה, שהיסוד מתקיים בקיומו, ומתחזק בכוחו, בעובדי הארץ, הצדיקים. ובעליית מ"ן שלהם העולים מהארץ.

והיסוד הזה, התמנה להשפיע אל הארץ. וכל כוחו וקיומו הוא בנשמות הצדיקים, שנלקטו מהארץ, שמתו טרם שחטאו, בעוד שנתנו ריח טוב. כגון חנוך, כמ"ש, ואיננו כי לקח אותו אלקים. שלקח אותו מטרם שהגיע זמנו למות, והשתעשע בו. וכן שאר צדיקי העולם.

167. על שני דברים הצדיקים מסתלקים מן העולם מטרם שמגיע זמנם:

- א. על חטאי הדור, כי כשמתרבים רשעים בעולם, הצדיקים הנמצאים ביניהם, נתפסים בעוונותיהם.
- ב. כאשר גלוי לפני הקב"ה שיחטאו אח"כ, מעביר אותם מן העולם מטרם שיגיע זמנם. כמ"ש, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, שמגיע אליהם הדין שלמעלה, כאילו עשו עבירות ומעשה הרשעים.

168. רבי עקיבא וחבריו הסתלקו מן העולם, כלומר, שנהרגו ע"י המלכות. האם כתוב בכל התורה, שיגיעו לצדיקים ייסורים כאלו? אמר שלמה, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, שמגיע אליהם הדין מלמעלה כאילו עשו עבירות ומעשים של רשעים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, שיושבים בשקט ובשלוש בעוה"ז, והדין לא הגיע אליהם, כאילו עשו מעשים של צדיקים.

169. למה מגיע להם כצדיקים? או משום שגלוי לפני הקב"ה, שישוּבו בתשובה. או שייצא מהם זרע, שיהיה צדיק בעולם. כמו תרח, שיצא ממנו זרע אמת, אברהם. ואחז, שיצא ממנו חזקיהו. וכן שאר הרשעים שבעולם. ומשום זה, בצדיקים וברשעים, נעשה הבל ומתחזק על הארץ.

170. יש הבל אשר נעשה על הארץ, שהתחזק על העולם. משום שיש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, כמעשה של עובדי עבירה, בת עובד עבודה זרה, או מעשה אחר מאלו המעשים, שהם מעשים של רשעים. ועומדים על קיומם ואינם חוטאים, מפחד ריבונם, ואינם רוצים להיטמא. כמו כמה צדיקי אמת, שהגיע לידיהם כמעשים האלו, והם גיבורי כוח, שעשו רצונו של אדונם, ולא חטאו. כמ"ש, יש הבל אשר נעשה על הארץ, והתחזק בכוחו.

171. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. שמגיעה להם מצווה אחת, כמעשה הצדיקים, וזוכים בה ועושים אותה. כמו שהיה ליסטים רוצח יהודי, נמצא בהרים עם ליסטים עובדי עבודה זרה, וכשיהודי היה עובר שם, היה מציל אותו ושומר אותו מהם. והיה רבי עקיבא קורא עליו, יש רשעים, אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

172. וכמו אותו רשע, שלילה אחד פגש באישה שהייתה הולכת לבית בתה. רצה לאנוס אותה. אמרה לו, בבקשה ממך, תכבד את אדונך ואל תחטא עימי, עזב אותה ולא חטא בה. גם זה הבל, שכמו שהבל הוא מתחזק אצל הצדיקים, שמגיע אליהם מעשה הרשעים, ואינם חוטאים. אף כן מתחזק אצל הרשעים, שמגיעים אליהם מעשים של צדיקים, ועושים אותם.

173. עשה הקב"ה צדיקים ורשעים בעולם. וכמו שהוא מתכבד בעולם במעשה הצדיקים, כן הוא מתכבד ברשעים, כשעושים מעשה טוב בעולם. כמ"ש, את הכול עשה יפה בעיתו, גם את העולם נתן בליבם, מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף. אוי לרשע, כשעושה רעה לעצמו ומתחזק בחטאיו.

174. כתוב, את הכול ראיתי בימי הבלי, יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו. כשניתנה חכמה לשלמה, ראה הכול בזמן ששלטה הלבנה, הנוקבא, בעת שהיא במילואה, מפני ששלמה היה מקבל ממנה. יש צדיק, יסוד, עמוד שהעולם עומד עליו. אובד, כמ"ש, הצדיק אבד, שבזמן הגלות, אין לו למי להשפיע, ונחשב כנאבד. בצדקו, הנוקבא, שנקראת צדק, משום שהיא שוכבת לעפר, אז אין לצדיק למי להשפיע, וע"כ הוא אובד בצדקו. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עימהם בגלות. ומשום זה, צדיק אובד בצדקו, כי הברכות העליונות אינן מגיעות אליו.

175. ויש רשע מאריך ברעתו. זהו ס"מ, שמאריך השקט והשלווה לאדום. ועושה זאת ע"י אשתו, כי הוא רע, ואשתו נקראת רעה, נחש חזק. כי אינם מקבלים שקט ושלווה, אלא משום שס"מ התדבק בנוקבא ההיא, והנוקבא שלו משפיעה להם זה. כעין זה, הוא משפיע לשאר המלכים, שישראל אצלם בגלות. עד שהקב"ה יקים מעפר אותה סוכת דוד הנופלת, הנוקבא הנופלת בזמן הגלות, כמ"ש, אקים את סוכת דוד הנופלת.

וילך איש מבית לוי

176. דודי ירד לגנו לערוגות הבושם. לגנו, זהו כנ"י, הנוקבא, משום שהיא ערוגת הבושם, להיותה כלולה מכל מיני בשמים וריחות של עוה"ב, בינה. בשעה שהקב"ה יורד לגן זה, הנוקבא, כל נשמות הצדיקים מתעטרים שם, מקבלים מוחין והארות. כולם נותנים ריח, כמ"ש, וריח שמנייך מכל בשמים, שהם נשמות הצדיקים, המכונים בשמים. ועל שמם נקראת הנוקבא ערוגת הבושם. כל אלו נשמות הצדיקים, שהיו בעוה"ז, וכל אלו הנשמות, העתידות לרדת לעוה"ז, כולם עומדים בגן הזה, בנוקבא.

177 בגן עדן הארץ, כולם עומדים בדמות ובצורה שהיו נמצאים בעוה"ז. וההסתר והסוד הזה נמסר לחכמים. הרוח הירד לבני אדם שהוא מצד הנקבה, הוא תמיד נחקק בחקיקה כחותם הזה, שאותיותיו שקועות. כי ציור הגוף בעוה"ז בולט לחוץ, והרוח נחקק לפנימיותו. כשמתפשט הרוח מהגוף ועולה לגן עדן הארץ, הרוח ההוא בולט בגן עדן הארץ, בצורתו ובדמותו של הגוף ממש שבעוה"ז, משום שהוא תמיד כחותם.

כי אור החסדים נבחן שהוא בולט לחוץ, כי בליטה מורה שני דברים:

א. שהשפע מרובה כל כך עד שבולט לחוץ,

ב. שהיא חיצונית, כי נמשך מקומת קו אמצעי, היוצא על מסך דחיריק, ו"ק וחיצוניות.

בולט לחוץ, זוהי בחינת ת"ת, קו אמצעי. והמלכות, להיותה נמשכת בעיקר מקו שמאל דבינה, חכמה בלי חסדים, שאז גם החכמה אינה יכולה להאיר, היא נבחנת שקועה וחקוקה פנימה. וגם זה מב' טעמים:

א. שהיא חסרה מאור, כי שקועה, ואין האור יכול להאיר שם,

ב. שהיא בחינת פנימיות, כי הארת החכמה היא ג"ר ופנימיות, אלא שאינה יכולה להאיר מסיבת החיסרון של החסדים.

וכשת"ת ומלכות מתחברים, נשלמים שניהם זה מזה, כי בחינת חוץ של בליטת הת"ת מיתקנת בבחינת פנים של המלכות. ובחינת השקועה שבמלכות מיתקנת בחסדים שבבליטת הת"ת. ונכללים שניהם מחכמה ומחסדים.

קו השמאל שורשו בבינה וגילוי במלכות. וע"כ נבחנות שתיהן שקועות פנימה. ות"ת נבחן בולט לחוץ, להיותו קו אמצעי וחיצוניות. ועד"ז ג' עולמות בי"ע, שנמשכים מבינה ומת"ת וממלכות, הם נחתמים זה מזה ככחותם, אחד שקוע ואחד בולט. עולם הבריאה שקועה, והיצירה בולט, והעשיה שקועה. ועד"ז נר"ן של צדיקים, שהם נמשכים מבי"ע, הנפש שבעשיה שקועה, הרוח שביצירה בולט, הנשמה שבבריאה שקועה.

אמנם בעוה"ז, הנפש והרוח של האדם המתלבשים בגופו, הארת הנפש קלושה ונכללת ברוח, שהוא פנימיות אדם, והגוף חיצוניותו. ולפיכך הרוח שקוע כמו חותם, להיותו הפנימיות. והגוף בולט, להיותו החיצוניות. וכשאדם נפטר, הגוף נקבר והנפש לא תוכל לעלות לגן עדן, אלא נשארה חופפת על הקבר סמוך לגוף.

והרוח עולה לגן עדן הארץ, ששם יש ג"כ ג' מדרגות, בינה ת"ת ומלכות. והרוח מתלבש במדרגת ת"ת אשר שם, הנקרא אוויר של גן עדן. ולפיכך חוזר הרוח להיות בולט כמו האוויר שבגן עדן, ת"ת.

והרוח הירד לבני אדם שהוא מצד הנקבה, כלומר, הרוח המלוכש בגופו של אדם בעוה"ז, הוא תמיד נחקק בחקיקה כחותם הזה, ששקועה פנימה כאותיות השקועות שבחותם. משום שהיא פנימיות הגוף.

כי ציור הגוף בעוה"ז בולט לחוץ, להיותו בחינת חיצוניות, וע"כ אין בו אלא רק אור ו"ק. והרוח נחקק לפנימיותו, כי הרוח, פנימיות הגוף, שקוע. יש בו חכמה אבל אינה מאירה.

כשמתפשט הרוח מהגוף ועולה לגן עדן הארץ, הרוח ההוא בולט בגן עדן הארץ, כי שם עולה לבחינת הרוח שבגן עדן הארץ, הת"ת אשר שם, שהוא חיצוניות בגן עדן, וע"כ, נעשה בולט כמוהו.

ונאמר, שבגן עדן הארץ, כולם עומדים בדמות ובצורה שהיו נמצאים בעוה"ז. כי הרוחות העולים שם, יש להם אותה הצורה כמו הגוף בעוה"ז, שבולט לחוץ. משום שהוא תמיד כחותם. וע"כ בגוף שהוא בולט, נעשה הוא שקוע, להיותו פנימיותו. ובגן עדן שנעשה לחיצוניות, חזר להיות בולט.

178 וע"כ היא אמרה, שימני כחותם. כמו שהחותם חקוק בחקיקה פנימה, והנחתם ממנו מצטייר בצורה בולטת

לחוץ. כן הרוח, מהצד שלה, הוא באותו אופן ממש בעוה"ז, שחקוק בחקיקה פנימה. וכשמתפשט מהגוף ונכנס בגן עדן הארץ, באוויר אשר שם, שמתדבק שם במדרגת רוח שבגן עדן, בולט מהחקיקה ההיא שבפנימיותו אשר שם, להצטייר לחוץ. ומצטייר בצורה בולטת לחוץ, כמו שהייתה צורת הגוף בעוה"ז.

179 הנשמה של האדם, שהיא נולדה מעה"ח, מז"א, מצטיירת שם למעלה באותו צרור החיים, במלכות,

להתענג בנועם ה', כמ"ש, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

180 כתוב, וילך איש מבית לוי, וייקח את בת לוי. זהו גבריאל, כמ"ש, והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון

בתחילה. מבית לוי, כנ"י, מלכות, הבאה מצד השמאל, כי גבריאל הוא מצד השמאל. וייקח את בת לוי, הנשמה.

181 בשעה שנולד גופו של צדיק בעוה"ז, קורא הקב"ה לגבריאל, שלוקח הנשמה ההיא אשר בגן, המלכות,

ומוריד אותה לגופו של הצדיק שנולד בעוה"ז. וגבריאל מופקד עליה ושומר אותה.

182 הלוא אותו המלאך הממונה על רוחות הצדיקים, שמו לילה, ואיך נאמר שהוא גבריאל? ודאי שמו לילה,

משום שבא מצד שמאל, וכל הבא מצד שמאל נקרא לילה. אבל שמו בעצם הוא גבריאל.

183. וילך איש, זה עמרם. וייקח את בת לוי, זוהי יוכבד. ובת קול ירדה ואמרה לעמרם, שיזדווג בה, כי הזמן קרוב לגאולת ישראל ע"י הבן שייולד מהם.

184. והקב"ה עזר לו, שהשכינה שרתה על מיטתם, והכוונה שלהם בדבקותם יחד הייתה בשכינה. וע"כ לא הוסרה השכינה מאותו הבן שהולידו, לקיים את הכתוב, והתקדשתם והייתם קדושים. שהאדם המקדש עצמו מלמטה, הקב"ה מקדש אותו מלמעלה. כמו שכוונתם הייתה בדבקות השכינה, כן התדבקה השכינה באותו המעשה ממש שעשו.

185. אשריהם הצדיקים, שרצונם הוא בדבקות הקב"ה תמיד. וכמו שהם דבקים בו תמיד, כן הוא דבוק בהם, ואינו עוזב אותם לעולם. אוי לרשעים, שרצונם ודבקותם מתרחקים מהקב"ה. ולא די להם שמתרחקים ממנו, אלא עוד מתדבקים בצד הטומאה. עמרם שהתדבק בהקב"ה, יצא ממנו משה, שהקב"ה לא סר ממנו לעולם, והשכינה התדבקה בו תמיד. אשרי חלקו.

186. ותהר האישה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא. שנולד מהול. כי הברית נקרא טוב, כמ"ש, אמרו צדיק כי טוב. וצדיק הוא הברית.

187. אור השכינה שהאיר בו, ראתה. שבשעה שנולד, התמלא כל הבית אור, שכתוב, ותרא אותו כי טוב הוא. וכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב. וכמו שהטוב הוא סובב על אור, כן הטוב שכאן סובב על אור. ועל זה כתוב, כי טוב הוא. והכול היה בו, שהיה בו אור השכינה, וכן שנולד מהול.

ותצפנהו שלושה ירחים

188. ותצפנהו שלושה ירחים. רומז, שלא הוכרה מעלת משה בזוהר העליון עד שלושה ירחים. כי אז ניתנה התורה על ידו, והשכינה התגלתה ושרתה עליו לעיני כל. כמ"ש, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה'. וכתוב, ולא יכלה עוד הצפינו. כי עד אותה שעה לא נודע דיבורו עם הקב"ה. ואז כתוב, משה ידבר והאלקים יענו בקול.

189. ותיקח לו תיבת גומא. רומז על הארון, שלוחות הברית באו בתוכו. תיבת גומא, ארון הברית. ותקמה בקמר ובזפת, כי הארון היה מחופה מבפנים ומבחוץ. זו התורה, שהחמיר אותה הקב"ה במצוות עשה ובמצוות לא תעשה.

190. ותקם בה את הילד. הוא ישראל, כמ"ש, כי נער ישראל ואוהבהו. ותשם בסוף, שלא היה חיוב לעשות את מצוות התורה עד סוף, שבאו ישראל לארץ, לסוף ארבעים שנה. על שפת היאור, ע"פ הדיבור של המורים תורה וחוקה לישראל. ששפת היא כמו שפה ודיבור, והיאור, הוא לשון מורה.

191. וילך איש. זהו הקב"ה, שכתוב בו, ה' איש מלחמה. מבית לוי, זהו הקב"ה שהלך מהמקום ששם חכמה עליונה, אבא עילאה, ואותו הנהר, אמא עילאה, מתחברים יחד ואינם נפרדים לעולם. שהלך ממקום היסוד דא"א עילאין, מבית לוי, מלשון לווייתן, יסוד. שהשירה הלווייתן לשמחה בעולם, שהוא השכינה, כמ"ש, לווייתן זה יצרת לשחק בו. וייקח את בת לוי, זהו הקב"ה, המקום שאור הלבנה מאיר, השכינה.

192. ותהר האישה. כלומר השכינה, כמ"ש, לזאת ייקרא אישה. וזא"ת, שם השכינה. בתחילה הייתה בת לוי, יסוד דא"א, הנקרא לווייתן. וכך זה ודאי, כי או"א בנו את הנוקבא. הייתכן שבתחילה היא בת לוי, ועתה אישה? כך זה ודאי, אישה מטרם שנישאת נקראת בת פלוני, ע"ש אבא ואמא שלה. ואחר שנישאת נקראת אישה על שמה עצמה. בת, אישה וכלה מדרגה אחת היא, השכינה.

193. ותצפנהו שלושה ירחים. אלו הם שלושה ירחים, תמוז אב וטבת, שאין בהם גילוי השכינה, מחמת הדינים הקשים השורים בעולם. שמטרם שירד משה לעולם, היה נמצא למעלה עם השכינה, וע"כ התחברה עימו השכינה מיום שנולד. מכאן הרוחות של הצדיקים נמצאים למעלה בגן עדן, מטרם שירדו לעולם.

194. מהו, ותיקח לו תיבת גומא? שציפתה אותו בסימנים, שיהיה נשמר מאלו דגי הים השטים בים הגדול, הקליפות והמזיקים. כמ"ש, נָשָׂם רָמֶשׂ ואין מספר. והיא ציפתה אותו, להיות נשמר מהם ע"י ציפוי כבוד של שני צבעים, לבן ושחור.

החמר לבן ימין, והזפת שחור שמאל, המעורב במלכות דמדה"ד, שאז נהפך האדום שבו לשחור. והניחה את משה, קו אמצעי, ביניהם, שיהיה נודע עימם, בדעת, קו אמצעי, כי עתיד לעלות ביניהם בזמן אחר, לקבל התורה.

195. ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. בת פרעה באה מצד שמאל של דין הקשה, לרחוץ על היאור. על היאור הוא בדיוק, ולא על הים. כי הים רומז על המלכות דקדושה, אבל היאור הוא דין הקשה שמצד שמאל, שהמצרים עשו אותו לעבודה זרה שלהם. וכיוון שבת פרעה רחצה שם, נמצאת גם היא מדין הקשה ההוא.

196. הרי כתוב, ומָטָךְ אשר הכית בו את היאור. ומשה לא היכה אלא את הים. ולמה הכתוב גם קורא לו יאור? אלא יאור, הוא שהיכה אהרון ע"י משה, והשווה הכתוב כמו שהוא עצמו עשה זה.

197. כמ"ש, וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. אע"פ שאהרון היכה אותו. אלא על שבא מצד הקב"ה, קרא לו הכתוב, אחרי הכות ה'. כן אח"כ קרא לו ע"ש משה, משום שאהרון עשה על פיו. ונערוותיה הולכות על יד היאור, הם שאר המחנות הבאים מצד ההוא של היאור.

198. ותפתח ותראהו את הילד. כתוב, ותראהו. הלוא, היה צריך לומר? אין דבר בתורה, שאין בו סודות עליונים ומכובדים. אלא שהרושם של המלך והמלכה, ת"ת ומלכות, ו' ה', נמצא בו. וע"כ כתוב ותראהו, עם אותיות ה' ו' יתרות. ומיד, שראתה את זה, כתוב, ותחמול עליו. עד כאן מדבר הכתוב למעלה בעולמות עליונים, מכאן והלאה מדבר למטה, חוץ מהכתוב הזה.

ותיתצב אחותו מרחוק

199. ותיתצב אחותו מרחוק. אחותו של ז"א שקרא לכנ"י, אחותי. כמ"ש, פתחי לי, אחותי רעייתי. כלומר, השכינה ניצבה על משה לשמור אותו. מרחוק, כמ"ש, מרחוק ה' נראָה לי. כלומר, שאין השמירה בגלוי אלא בסתר, מרחוק.

200. משמע שהצדיקים, מטרם ירידתם לעולם, הם נודעים למעלה. וזהו לכל הצדיקים. וכש"כ משה, שע"כ כתוב עליו, ותראה"ו עם ה'ו, שהוא הרושם של המלך והמטרוניתא. וכן משמע, שנשמות הצדיקים נמשכו ממקום עליון. כמ"ש, וילך איש מבית לוי, יסוד דחו"ב, המקום העליון. ונשמע מכאן, שיש אב ואם לנשמה, זו"ן. כי איש זה ז"א. ובת לוי זוהי הנוקבא. כמו שיש אב ואם לגוף בארץ.

ונשמע, שבכל הבחינות, בין למעלה ובין למטה, באים הכול ונמצאים מזכר ומנקבה. כמ"ש, תוצא הארץ נפש חיה. הארץ כנ", הנוקבא נפש חיה, הנפש של אדה"ר. כי זו"ן הם אב ואם של אדה"ר. אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן, מכל שאר נביאי העולם.

201. ותיתצב אחותו. זוהי חכמה, הנוקבא, שנקראת חכמה תחתונה. כמ"ש, אמור לחכמה אחותי את. מעולם לא הוסרה גזרת הדין מן העולם. כי בכל שעה שהיו חוטאים ישראל, היה הדין מקטרג עליהם. ואז, כמ"ש, ותיתצב אחותו מרחוק, שהתרחקה השכינה מהם, כמ"ש, מרחוק ה' נראה לי.

ותרד בת פרעה

202. ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, ונערוותיה הולכות על יד היאור. בשעה שפסקו ישראל מהתורה, מיד, ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. שמדה"ד, בת פרעה, הייתה יורדת להתרחץ, מהדם של ישראל, מהפגם שלהם על עלבונה של התורה. כי יאור פירושו תורה. ונערוותיה הולכות על יד היאור. הן האומות שהולכות ורודפות את ישראל, על יד היאור. על סיבת עלבונה של התורה, שאלו שלומדים בה הרפו את ידיהם ממנה.

203. כל הדברים שבעולם תלויים בתשובה ובתפילה שהאדם מתפלל להקב"ה. וכש"כ מי שמוריד דמעות בתפילתו, שאין שער שאלו הדמעות לא תבואנה בו. כתוב, ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח, זוהי השכינה, העומדת על ישראל כאם על הבנים. והיא פותחת תמיד בזכותם של ישראל.

204. כיוון שפתחה ותראהו את הילד, ילד שעשועים, ישראל, שחוטאים לפני מלכם תמיד, ומיד שמתחננים לפני הקב"ה, חוזרים בתשובה ובוכים לפניו, כבן הבוכה לפני אביו. כתוב, והנה נער בוכה. כיוון שבכה, הוסרו ממנו כל הגזרות הקשות שבעולם. כמ"ש, ותחמול עליו, שהתעוררה עליו ברחמים, ותחמול עליו.

205. ותאמר, מילדי העברים זה, שהם רכי לב. ולא מילדי העכו"ם, שהם קשי עורף וקשי לב. מילדי העברים, שהם רכי לב בזכותם של האבות והאימהות לשוב לפני אדונם. ותקרא את אם הילד, רחל אימנו, שהייתה בוכה. כמ"ש, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה. ישראל בוכה, ואם הילד, רחל, בוכה.

206. לעת"ל, כמ"ש, בבכי יבואו ובתחנונים אובילים. בזכות הבכיה של אם הילד, אימם של ישראל, רחל, יבואו ויתקבצו מהגלות.

ועוד, גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכיה. ייגאלו, כשתשלמנה ותכלינה בכי הדמעות שבכה עשיו לפני אביו. שכתוב, וישא עשיו קולו ויבך. ואלו הדמעות הורידו את ישראל לגלות. לכן, כיוון שתכלינה אלו הדמעות ע"י הבכיה של ישראל, ייצאו מהגלות. כמ"ש, בבכי יבואו ובתחנונים אובילים.

וייפן כה וכה

207. וייפן כה וכה ויֵרָא כי אין איש, ויֵרָא את המצרי ויטמנהו בחול. כי ראה באלו נ' (50) אותיות שישאל מייחדים בכל יום, שמע ישראל, שיש בהם פעמיים כ"ה (25) אותיות. ולא ראה במצרי שיאמר אותם. וייפן כה וכה. כה ראשון הוא, שראה, אם היה בו מע"ט. וכה שני הוא, שראה, אם עתיד לצאת ממנו בן צדיק. מיד, וירא כי אין איש. ראה ברוח הקודש, שלא עתיד לצאת ממנו בן צדיק.

208. כמה רשעים הם בעולם, שמולידים בנים טובים יותר מהצדיקים. ואותו הבן הטוב שיוצא מהרשע, הוא טוב ביותר, להיותו טהור מטמא, אור מתוך החושך, חכמה מתוך הטיפשות. וזה טוב יותר מכל.

ויישב על הבאר

209. כתוב, ויֵרָא איש מצרי מכה איש עברי מאֲחִיו, וייפן כה וכה ויֵרָא כי אין איש. מהו רומז פעמיים וירא? הכול ברוח הקודש הסתכל וראה. ומשום זה הסתכל בו והרג אותו, כלומר שהרג אותו בהסתכלותו בו. וע"כ כתוב פעם שנייה, וירא.

והקב"ה סיבב הכול, כדי שמשה ילך אל אותו באר, כמו שהלך יעקב אל אותו הבאר. שכתוב במשה, ויישב בארץ מדיין ויישב על הבאר. וביעקב כתוב, וירא והנה באר. ולמה לא כתוב ביעקב, ויישב, אלא כתוב, וירא? משום שאע"פ שמשה ויעקב היו במדרגה אחת, בקו אמצעי, מ"מ התעלה משה בזה יותר ממנו. כי יעקב הוא בחינת ת"ת, ומשה הוא בחינת הדעת שבפנימיות ת"ת. הבאר היא המלכות בת זוגו של הת"ת. וכיוון שמשה פנימיות ת"ת, ע"כ כתוב בו, ויישב, וביעקב רק, וירא, בלבד.

210. אותה הבאר שראה יעקב וראה משה, האם זוהי הבאר שחפרו אותה אברהם ויצחק, שהם ב' הקווים ימין ושמאל דז"א?

המלכות נקראת באר. ומתחילה, מקודם בריאת העולם, הייתה במדה"ד ולא הייתה ראויה לקבל שום אור, עד שחפרו אותה אברהם ויצחק. פירוש, שהעלו אותה לבינה, למדה"ר, ונתקנה שם. ותיקון זה, החפירה לעשות אותה בית קיבול, נעשה בעת בריאת העולם.

ואם זהו מצב הבאר, שראו יעקב ומשה, למה לא כתוב בהם, שחפרו אותו או תיקון אחר, אלא כתוב, ויישב על הבאר, בלי תיקון מוקדם? אלא, אין הבאר של יעקב ומשה כמצב הבאר שחפרו אותה אברהם ויצחק. אלא משעה שנברא העולם, נבראה באר זו. כלומר, שכבר הייתה במצב שלאחר התיקון. ובערב שבת בין השמשות נברא פי הבאר, היסוד שלה, ע"י עלייתה אז לבינה. ובמצב הזה אינה צריכה עוד לתיקון. וזוהי הבאר שראו יעקב ומשה. וע"כ כתוב, ויישב על הבאר, בלי שום תיקון מוקדם.

211. אלו רודפי צדק, שרודפים לתיקון המלכות, שנקראת צדק, ע"י ג' קווים שבז"א, הם התובעים בזרוע האמונה, המשכת קו שמאל למלכות, שנקראת אמונה. הם שהתדבקו בקשר האמונה שבקו ימין. הם שיודעים דרכי מלך העליון, ז"א, קו האמצעי. קרבו שמעו, אותם הרודפים לתקן את המלכות ולהאיר אותה בג' קווים, שמעו כיצד נעשה סדר הייחוד הזה.

כתוב ביעקב, וירא, והנה באר בשדה ושלושה עדרי צאן רובצים עליה. באר היא שם המלכות בעת שמקבלת ג"ר. וג"ר אלו אינה מקבלת מג"ר דג"ר, אלא מנה"י דג"ר. מטעם, שחו"ב דג"ר נעלמים עם הכרעת קו אמצעי ביניהם. ויורדים ונעשים לב' זרועות חו"ג וקו אמצעי ת"ת, שהם מכונים ו"ק דג"ר. אמנם גם מחג"ת לא תוכל המלכות לקבל חכמה, כי בהם שולטים רק החסדים.

אלא אחר שב' הקווים יורדים לנו"ה, שבהם מקום גילוי החכמה, אז תוכל המלכות לקבל מהם הג"ר, שהיא רק נה"י דג"ר בלבד. וע"ש קבלת הג"ר מנה"י הללו, נקראת המלכות בשם באר. כמ"ש, והנה באר בשדה, ושלושה עדרי צאן, נה"י, רובצים עליה. ונקראת ג"כ, שדה תפוחים קדושים, כי נה"י נקראת שדה תפוחים, והמוחין דחו"ב שבהם נקראים קדושים.

212. כשעולים ויוצאים שני הקווים חו"ב לקראת הקו האמצעי האחד, הם מקבלים אותו בין שתי הזרועות, חו"ג. שמחמת קבלתם את קו האמצעי ירדו חו"ב ונעשו חו"ג, כי הסתלקו מהם ג"ר דג"ר.

אמנם עוד המלכות אינה יכולה לקבל חכמה מהם, כי שם שליטת אור החסדים, והחכמה מכוסה שם. עד שחו"ג יורדים למטה, שנעשים נו"ה. הם שניים, עיקר המוחין, ימין ושמאל, שנעשים לנו"ה. ואחד ביניהם, שצריכים בהכרח לקו האמצעי, יסוד, שיכריע ביניהם. כי המכריע בין חו"ג נקרא ת"ת, והמכריע בין נו"ה נקרא יסוד.

שניים הללו שירדו למטה, הם מושב שהנביאים יונקים מהם, כלומר, מנו"ה. אחד שביניהם, יסוד, המתחבר בכל, הן בקו ימין והן בקו שמאל, לוקח מכולם חכמה וחסדים. כי להיותו הקו האמצעי המקיים הארתם, ע"כ מקבל הארתם גם לעצמו. כי זה הכלל, כל האורות שהתחתון גורם להתקיים בעליונים, זוכה בהם בשלמותו גם הוא.

213. הבאר הקדושה היא, המלכות, במוחין דג"ר עומדת תחת נה"י. והיא שדה תפוחים קדושים. מהבאר היא יושקו העדרים, שהם כל אלו המרכבות של המלאכים, וכל אלו המלאכים בעלי כנפיים. שלושה רובצים על הבאר הזו, ג"ס נה"י. והבאר הזו מתמלאת באור הג"ר, והיא נקראת אדנ"י.

כמ"ש, אדנ"י ה' אתה החילוק. וכתוב, והאר פניך על מקדשך השָׁמַם למען אדנ"י, אדון כל הארץ. כי כשיש לה ג"ר, נקראת בלשון זכר אדון, כמ"ש, הנה ארון הברית אדון כל הארץ. בה גנוז מקור אחד קדוש, יסוד, הנובע בה תמיד וממלא אותה, שנקרא ה' צבאות.

214. ולכוהן מדיין שבע בנות ותבואנה ותדלינה, ותמלאנה את הַרְקִטִים להשקות צאן אביהן. אם הבאר הזו היא הבאר של יעקב, הרי כתוב ביעקב, ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר. ולמה בנות יתרו לא נצרכו לזה, אלא כמ"ש, ותבואנה ותדלינה, בלי טרחה אחרת, לגלול את האבן מעל פי הבאר?

215. יעקב הסיר את האבן מן הבאר. כי כתוב, ונאספו שמה כל העדרים, והשיבו את האבן על פי הבאר. אבל ביעקב לא כתוב, ויָשָׁב את האבן. כי אח"כ לא היו צריכים עוד אל האבן, כי מתחילה המים לא היו עולים. כיוון שבא יעקב, עלו לקראתו המים, כי התרבו. וע"כ האבן היא לא הייתה על פי הבאר, שלא היו צריכים לשמירה. וע"כ נאמר בבנות יתרו, ותבואנה ותדלינה. בלי טרחה לגלול את האבן.

מארבע רוחות בואי הרוח

217. אמר יחזקאל, ויאמר אליי הינבא אל הרוח הינבא בן אדם ואמרת אל הרוח, כה אמר ה' מארבע רוחות בואי הרוח. מהפסוק הזה ידוע המקום, שהרוח יוצא ממנו. כי איך היה יכול יחזקאל לנבא על הרוח, והרי כתוב, אין

אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח? אלא, אדם אינו יכול למשול על הרוח, אבל הקב"ה הוא שולט על הכול. ועל פיו היה מתנבא יחזקאל.

כי הרוח כבר היה בגוף בעוה"ז, כי מתים היו שם במערה, שהחייה אותם. וע"כ התנבא עליו, מארבע רוחות בואי הרוח, מהמקום שהוא שמוגבל בעמודיו בארבע רוחות העולם, כיסא התחתון, מלכות, כיסא לז"א. ויש לה ד' עמודים, ד' רוחות העולם, חו"ג תו"מ. ששם עומד הרוח, מטרם שחוזר אל הגוף בעוה"ז.

218. אם הרוח של בני אדם התלבש בגן עדן בלבוש צורת הגוף שבעוה"ז, ונמצא שם, היה צריך לכתוב, כה אמר ה' מגן עדן בואי הרוח, ומהו, מארבע רוחות?

219. הרוח אינו יורד לעוה"ז, עד שעולה מגן עדן הארץ אל הכיסא, המלכות, העומד על ארבעה עמודים חו"ג תו"מ. כיוון שהרוח עלה לשם, שואב לתוכו מתוך הכיסא ההוא של המלך, ויורד לעוה"ז. הגוף לוקח מד' רוחות העולם, שהם ד' יסודות אש רוח מים עפר. הרוח לוקח ג"כ מד' רוחות של הכיסא, חו"ג תו"מ, שהוא מיתקן עליהם.

220. יום אחד יהודי אחד היה הולך במדבר, וראה אילן אחד נחמד למראה, ומערה אחת תחתיו. התקרב אליו, וראה המערה ההיא, שמעלה ריחות מכל מיני ריחות שבעולם. התחזק ונכנס באותה המערה, וירד במדרגות ידועות במקום אחד, שהיו בו הרבה אילנות וריחות ובשמים, שלא היה יכול לסבול.

221. ושם ראה איש אחד ושרביט בידו, והיה עומד בפתח אחד. כיוון שראה את היהודי, תמה, ועמד אצלו. אמר לו, מה אתה עושה כאן, ומי אתה? היהודי פחד מאוד. אמר לו, מורי, מהחברים אני, כך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי במערה הזו, וירדתי כאן.

222. אמר לו, מאחר שאתה מהחברים, קבל צרור זה של כתבים, ותן אותו לחברים, לאותם שיודעים הסודות של רוחות הצדיקים. היכה אותו באותו השרביט שבידו, ונרדם היהודי. בתוך זה, ראה בשנתו, הרבה צבאות ומחנות שהיו באים בדרך למקום ההוא, ואותו האיש היכה בשרביט ואמר להם, בדרך האילנות לכו. בעוד שהיו הולכים, פרחו באוויר ועלו, ולא ידע לאיזה מקום. ושמע קולות של מחנות רבות, ולא ידע מיהם. הקיץ ולא ראה כלום. ופחד במקום ההוא.

223. בינתיים ראה היהודי אותו האיש. אמר לו האיש, ראית משהו? אמר לו, ראיתי בשנתי כך וכך. אמר, בדרך ההיא הולכים רוחות הצדיקים אל גן העדן, להיכנס שם. והקולות של מחנות רבים ששמעת מהם, הוא להיותם עומדים בגן בצורות שלהם מעוה"ז, והם שמחים ברוחות הצדיקים הבאים שם.

224. וכמו שהגוף נבנה בעוה"ז מקשר של ד' יסודות, אש רוח מים עפר, ומצטייר מהם בעוה"ז, כך הרוח מצטייר בגן העדן, מד' רוחות העומדים בגן, חו"ג תו"מ. והרוח מתלבש שם ומצטייר מהם בצורת דמות הגוף שהצטייר בעוה"ז. ואלמלא ד' רוחות אלו, שהם אווירים שבגן, חו"ג תו"מ מאור החסדים שנקרא אוויר, לא היו מצטיירים בציוור כלל, ולא התלבש שם הרוח.

225. אלו ד' הרוחות קשורים זה בזה יחד. והרוח הצטייר והתלבש בהם, כמו שהגוף הצטייר בקשר של ד' יסודות העולם, אש רוח מים עפר. ומשום זה אמר יחזקאל, מארבע רוחות בואי הרוח, מאלו ד' רוחות שבגן עדן, שהתלבש והצטייר בהם. ועתה קבל צרור זה של כתבים, ולך לדרכך ותן אותו לחברים.

226. אמר רבי אלעזר, זהו ודאי בירור של הדבר, והקב"ה הזמין לפי את הפסוק הזה, מארבע רוחות, כדי שנגלה סודו. נתן האיש לחברים צרור הכתבים. כיוון שלקח אותו רבי אלעזר ופתח אותו, יצא בית של אש וסבב אותו. ראה בצרור הכתבים מה שראה, והצרור פרח מידי.

227. אמר רבי אלעזר, מי יכול לעמוד בסודות המלך, כמ"ש, ה', מי יגור באוהלך, ישכון בהר קודשך. אשרי הדרך הזו, ואותה השעה שפגשנו בך. ומיום ההוא היה רבי אלעזר שמח, ולא אמר כלום לחברים, מה שראה בצרור הכתבים. בעוד שהיו הולכים, פגעו בבאר אחת של מים, עמדו עליה, ושתו מהמים.

באר של משה ויעקב

[באר דמשה ויעקב]

228. אשרי חלקם של הצדיקים. יעקב ברח מפני אחיו, והזדמנה לו באר, הנוקבא. כיוון שהבאר ראתה אותו, המים הוכרו לבעליהם, ועלו אליו במ"ן. ושמחו עימו. ושם התחברה עימו בת זוגו רחל. משה ברח מפני פרעה, והזדמנה לו באר. והמים ראו אותו, והוכרו לבעליהם, ועלו אליו במ"ן. ושם התחברה עימו בת זוגו ציפורה.

229. מה ההפרש בין משה ליעקב? ביעקב כתוב, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל, וייגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אימו. במשה כתוב, ויבאו הרועים ויגרשו, ויקם משה ויושיע, וישק את צאנם. בוודאי היה יודע משה, אחר שראה את המים עולים אליו, ששם תזדמן לו בת זוגו. ועוד, שהרי רוח הקודש לא פסק ממנו לעולם. ובו היה יודע, שציפורה תהיה בת זוגו. אמר משה, ודאי כשיעקב בא לכאן והמים עלו לקראתו, הזדמן לו אדם שאסף אותו לביתו, ונתן לו כל מה שצריך. גם לי יהיה כן.

230. יתרו כומר לעבודה זרה היה. כיוון שראה שאין ממש בעבודה זרה, נפרד מעבודתה. קם העם והחרים אותו. כיוון שראו שבנותיו באו להשקות את צאנו, היו מגרשים אותן. כי מתחילה היו הם עצמם רועים את צאנו, להיותו הכומר שלהם. כיוון שראה משה ברוח הקודש, שעל דבר עבודה זרה היו עושים לו את זה, מיד, ויקם משה ויושיע, וישק את צאנם. ונעשה הכול מחמת קנאה אל הקב"ה.

שחורה אני ונאווה

232. ותאמרנה, איש מצרי הצילנו. אמרו ולא ידעו מה שאמרו. משל לאדם, שהיה יושב במדבר, ועברו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דוב לחטוף כבש אחד, וברח הכבש והדוב רדף אחריו, עד שהגיעו לאותו האדם שבמדבר. ראה את הכבש, והחזיק בו ושחט אותו, ואכל בשר. נמצא, שהדוב גרם שאותו אדם יאכל בשר. אף כאן, המצרי שנהרג ע"י משה, גרם שמשה יברח ויבוא למדיין אל הבאר. וע"כ כתוב, איש מצרי הצילנו, ברוח הקודש. כלומר, המצרי שמשה הרג אותו.

233. ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב, איש וביתו באו. ישראל הוא שם הגדלות. א"כ, למה נזכר שם זה בבואם לגלות מצרים? ולמה חוזר אח"כ, את יעקב, שהוא שם הקטנות? אלא כמ"ש, שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים כאוהלי קדר כיריעות שלמה. שחורה אני ונאווה, זוהי כנ"י, השכינה, שהיא שחורה מהגלות. ונאווה, שהיא נאווה בתורה ובמצוות ובמע"ט שישאל עושים. בנות ירושלים הן הנשמות, שעוסקות בתורה ובמצוות, שמשום כך הן זוכות לרשת את ירושלים של מעלה, השכינה. כאוהלי קדר, אע"פ שהיא קודרת בגלות, עכ"ז במעשים היא כיריעות שלמה, האורות של המלך שהשלום שלו, ז"א. כיוון שב' בחינות הן בגלות. שמצד עצם הגלות יש דינים וקטנות, ומצד המע"ט, שהצדיקים עושים בגלות, הם נאים ומעלים את השכינה ליריעות שלמה. וע"כ מבחינת המע"ט, כתוב, בני ישראל הבאים מצריימה, השם של גדלות. ומבחינת עצם הגלות, כתוב, את יעקב איש וביתו באו, השם של קטנות.

בֶּרֶת דּוּדִי

234. רבי חייא הגדול הלך אל רבי שמעון. וראה מסך של אש, שהיה מפסיק בבית. ורבי שמעון ותלמידיו היו מהמסך ולפנים. תמה רבי חייא ואמר, אשמע דבר מפיו מכאן, מאחורי מסך האש.

235. שמע קול של אחד מהתלמידים של רבי שמעון, שהיה אומר, בָּרַח דודי וְדָמָה לך לצבי או לעופר האיילים. כל ההשתוקקות שהשתוקקו ישראל אל הקב"ה, היא תאוותם של ישראל, שיהיה הקב"ה לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעופר האיילים.

236. אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או עופר האיילים, שבזמן שהוא בורח, הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו. ולעולם תמיד, הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, ריבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האיילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהיה בו מקודם ועזב אותו וברח משם. כמ"ש, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, לא מאסתי ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם. הצבי ישן בעין אחת, ובאחרת הוא ער. כך אמרו ישראל אל הקב"ה, עשה כמו הצבי, כמ"ש, הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

237. שמע רבי חייא ואמר, הן העליונים עוסקים בתורה בפנים הבית, ואני יושב מבחוץ. בכה. שמע רבי שמעון ואמר, ודאי שהשכינה מבחוץ, עם רבי חייא. מי ייצא ויכניס אותו? אמר רבי אלעזר בנו, אם אשרף, ביציאתי דרך המסך של אש, לא אהיה נשרף, כי השכינה היא מבחוץ, אצל רבי חייא. תיכנס השכינה ותהיה האש של המסך בשלמות.

שמע רבי אלעזר קול שאמר, עוד לא נסמכו העמודים, ג' קווים, ועוד לא נתקנו השערים, נ' (50) שערי בינה, ומקטני הבשמים שבעדן הוא עתה. מקטני הנשמות, המכונות בשמים. כלומר, שעוד לא זכה רבי חייא למדרגות שבעולם התיקון, שהם תיקון ג' קווים ונ' שערי בינה. וע"כ אינו ראוי להיכנס מבפנים למסך. וע"כ לא יצא רבי אלעזר להכניס אותו.

238. ישב רבי חייא, בכה ונאנח. פתח ואמר, סוב דָּמָה לך דודי לצבי או לעופר האיילים. ע"פ הפירוש ששמע מרבי שמעון, שאע"פ שבורח, הוא מחזיר ראשו לאחוריו, ואינו מתרחק. אז נפתח שער המסך. אבל רבי חייא לא נכנס.

נשא רבי שמעון עיניו וראה שנפתח שער המסך. אמר, משמע שניתן רשות למישהו מבחוץ, ואנחנו בפנים, ולא נכניס אותו? קם רבי שמעון, הלך האש ממקומו עד מקומו של רבי חייא. אמר רבי שמעון, ניצוץ אור הקליטה כבר התפשט לחוץ, לרבי חייא, ואני כאן מבפנים, ולא אכניס אותו? נאלם פיו של רבי חייא, מחמת האש שהתפשטה אליו.

239. כיוון שנכנס רבי חייא לבפנים, השפיל עיניו ולא הרים ראשו. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, העבר ידך על פיו של רבי חייא, שאינו יודע בזה, כי אינו רגיל בו, ואינו יודע לִשְׁתִּית עצה בנפשו. קם רבי אלעזר, והעביר ידו על פיו של רבי חייא. פתח רבי חייא את פיו ואמר, עיני ראתה, מה שלא ראיתי מעודי, וקומתי הזדקפה, שלא חשבתי כל כך מעולם, טוב למות באש זהב הטוב הבורע.

כי יש מוחין דאחוריים וחיצוניות, הנמשכים מקו שמאל בלי ימין, בעניין יציאת נקודת השורוק, בינה שחזרה לראש א"א. והראש דא"א, יש בו אור חכמה בלי חסדים. וחכמה בלי חסדים מאירה רק בג"ר ולא בזו"ן ובבי"ע. וע"כ גם החכמה אינה מאירה בהם, בהיותם שמאל בלי ימין. ונבחנים משום זה למוחין דאחוריים וחיצוניות. ואין השמאל מתחבר בימין, אלא ביציאת קו אמצעי במסך דחיריק. שבכוח המסך וקומת החסדים, הוא מכניע את קו השמאל ומחבר אותו בימין. ומתלבשת החכמה שבשמאל בחסדים שבימין. ואז יכולה החכמה להאיר בשלמות.

ויש לזכור כאן עניין ג' הנקודות חולם שורוק חיריק. ומוחין הללו, הבאים בהכרעת קו אמצעי, בכוח המסך דחיריק, נקראים מוחין דפנים ופנימיות. ויש מעלה בקו שמאל שאינה בקו אמצעי. כי קו שמאל מושך חכמה מהראש דא"א, ג"ר דג"ר, אע"פ שאינם מאירים בו. ויש מעלה בקו אמצעי שאינה בקו שמאל. כי קו אמצעי מאיר בכל השלמות, מחמת התלבשות החכמה בחסדים, אמנם אין בו אלא ו"ק דג"ר, כי כוח המסך דחיריק ממעט אותו מג"ר דג"ר.

ורבי חייא היה במדרגת מוחין דאחוריים, הבאים מקו שמאל, מטרם הכרעת הקו האמצעי. ורבי חייא הגדול הלך אל רבי שמעון. שהיה דרכו תמיד ללמוד, איך הולכים במדרגות מחיל אל חיל. וראה מסך של אש, שהיה מפסיק בבית. שהרגיש ברבי שמעון את המסך דחיריק שבקו אמצעי, שממנו מקבל רבי שמעון המוחין דפנים שלו. אשר מסך זה מפסיק את המוחין דחכמה, המכונה בית, שמסלק ממנו הג"ר דג"ר, ואינו מאיר אלא בו"ק דג"ר.

תמה רבי חייא, כי נדמה לו שהוא קטן ממנו. כי רבי חייא, אע"פ שהיה במוחין דאחוריים, היה לו ג"ר דג"ר, כדרך קו שמאל. ורבי שמעון אין לו אלא ו"ק דג"ר, מסיבה שמשמש בקו אמצעי. וע"כ חשב רבי חייא את המוחין של עצמו יותר פנימיים מהמוחין של רבי שמעון, ואמר, אשמע דבר מפיו מכאן, כלומר, ו"ק דג"ר.

שמע קול של אחד מהתלמידים של רבי שמעון, שהיה אומר, ברח דודי וקמה לך לצבי או לעופר האיילים. כל ההשתוקקות שהשתוקקו ישראל אל הקב"ה, היא תאוותם של ישראל, שיהיה הקב"ה לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעופר האיילים, שהוא מחזיר את ראשו לאחוריו. שבשעה שישראל אחוזים בקו שמאל, בורח הקב"ה מהם, ואינו מאיר להם.

אמנם אין בריחה זו עניין של הסתלקות, אלא להיפך, כי רוצה להאיר להם בחינת ראש, חכמה. אלא שחסר להם חסדים, ואין הראש יכול להאיר להם בלי התלבשות בחסדים. ע"כ בורח מהם, עד שמקבלים המסך דחיריק, שעליו יוצא קו אמצעי. ואז מאיר הראש שלו באחוריו, בקו שמאל, משום שעתה, ע"י קו אמצעי, מתלבשת החכמה בחסדים ומאירה בשלמות, אלא בו"ק דג"ר. וזהו נבחן, שבורח כצבי, שמחזיר ראשו לאחוריו.

וזהו שהתפללו ישראל, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, משום שנאחזנו בקו שמאל, שהחכמה אינה מאירה מחמת החיסרון של החסדים, וע"כ גרמנו שהקב"ה הסתלק מבינינו. יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האיילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, כן הבריחה של הקב"ה תחזיר את ראשו, הג"ר, למקום שהניח, קו שמאל, שמשם הסתלק.

הצבי ישן בעין אחת, ובאחרת הוא ער. כך אמרו ישראל אל הקב"ה, עשה כמו הצבי. עיניים, חכמה, ויש בהם ע"ס, שהג"ר באחת, ובאחרת ז"ת. ושינה היא הסתלקות המוחין. והתפללו ישראל, שהסתלקות זו לא תשלוט אלא בעין אחת, ג"ר דחכמה, ולא בשנייה, ו"ק דחכמה, שהם צריכים להתקיים אח"כ ע"י הקו האמצעי. וכמ"ש, הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. אלא עינו פתוחה ומאירה חכמה לישראל.

וכל זה נאמר לרבי חייא, להודיע לו מעלת רבי שמעון, שאע"פ שמשמש בקו האמצעי ובמסך דחיריק שלו, מ"מ הוא מקבל אור החכמה מקו שמאל בכל שלמות הארתה. אלא מבחינת ו"ק דחכמה. אבל רבי חייא, הגם שנאחז בקו שמאל בלי מסך, שהוא יכול להמשיך ג"ר דחכמה, אבל מה זה יועיל לו, בשעה שאינה מאירה לו כלום, והקב"ה בהסתלקות מהשכינה בסיבתו, והוא כביכול ישן.

שמע רבי חייא דבריו, הבין שהצדק עימו, ואמר, הן העליונים עוסקים בתורה בפנים הבית, ואני יושב מבחוץ. בכה. שעתה הכיר שהעליונים, רבי שמעון וחבריו, הם בבית, חכמה. והוא יושב בחיצוניות החכמה, כי אינה מאירה לו. וע"כ בכה.

שמע רבי שמעון ואמר, ודאי שהשכינה מבחוץ, שרבי חייא מרגיש כבר, שהשכינה בחיצוניות מסיבתו. וע"כ אמר, מי ייצא ויכניס אותו, להמשיך לו מוחין דפנים?

אמר רבי אלעזר בנו, להשמיע לרבי חייא, אם אשרף ע"י המסך דחיריק שבקו אמצעי, שהסתלקו ממני הג"ר דג"ר, לא אהיה נשרף, כלומר, איני מחשיב את זה לשריפה, שהרי השכינה הייתה מבחוץ, שהייתה בחיצוניות. אלא תיכנס השכינה לפכ"פ עם ז"א, ע"י שקיבלתי את המסך דחיריק שבקו אמצעי. ותהיה האש של המסך שלמה, מכוח שגרמה הזיווג של הקב"ה והשכינה פכ"פ. ובדברים אלו חשב רבי אלעזר לפעול אצל רבי חייא, שיפרוש מקו שמאל, ויקבל את קו אמצעי.

שמע רבי אלעזר קול שאמר, עוד לא נסמכו העמודים, שעוד לא נסמכו אצל רבי חייא הקווים ימין ושמאל עם המסך דחיריק, והשערים עוד לא נתקנו במסך דצ"א. ומקטני הבשמים שבעדן הוא עתה, ומשום זה לא יקבל רבי חייא ממנו. וע"כ לא יצא רבי אלעזר להכניס אותו, כי הבין שרבי חייא לא יוכל לקבל דבריו.

יצאה פירוש, להתדבק במדרגתו של רבי חייא, שהיא חיצוניות, כי אי אפשר להגביה את מדרגת חברו, אלא אם יירד וישתווה עם מדרגתו. וע"כ היה רבי אלעזר צריך לצאת מפנימיות לחיצוניות.

ישב רבי חייא, בכה ונאנח, הרבה בתפילה לזכות למוחין דפנימיות. פתח ואמר, סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האיילים. זה רומז שזכה להשיג את מסך דחיריק, הממעט את הג"ר דקו שמאל, ונשאר בו"ק בלי ראש. וע"כ ביקש מהקב"ה שיחזיר ראשו לאחוריו כצבי.

אז נפתח שער המסך, כלומר, שעוד לא זכה למסך עצמו, שעליו יוצא הקו האמצעי, אלא שזכה רק לשער שלו בלבד. כי מתחילה יוצא המסך דחיריק במסך דצ"א, שבכוחו מכניע קו השמאל תחת קו הימין. ובבחינה זו עוד אינו ראוי לזיווג עליון להמשיך אור הפנים. כי המסך דצ"א אינו מקבל לתוכו אור. ולפיכך צריכים להמתיק את המסך הזה בצ"ב. ואז ראוי להמשיך ולקבל אור הפנים.

וע"כ המסך דצ"א אינו נחשב למסך ממש, אלא לשער המסך. כלומר, סיבה למסך הממותק דצ"ב. וזולתו לא היה נכנע קו השמאל. לכן נאמר, שרבי חייא לא נכנס, משום שמסך דצ"א אינו ראוי להמשיך אור הפנימית, וע"כ עוד לא יכול להיכנס לפנימיות.

נשא רבי שמעון עיניו וראה שנפתח שער המסך. אמר, משמע שניתן רשות למישהו מבחוץ. רבי שמעון הרגיש בו שכבר זכה במסך דחיריק מצ"א, שהוא רק שער המסך, ונחשב לנתינת רשות להיכנס לבפנים. ואנחנו בפנים, ולא נעזור לו להיכנס? קם רבי שמעון, הלך האש ממקומו, שהלך אש המסך, ממקומו של רבי שמעון, מסך הממותק דצ"ב, עד מקומו של רבי חייא, ובוזה קיבל רבי חייא מרבי שמעון את המתקת המסך דצ"ב.

אז אמר רבי שמעון, ניצוץ אור הקליטה כבר התפשט לחוץ, ואני כאן מבפנים ולא אכניס אותו? ניצוץ אור הקליטה בחוץ אצל רבי חייא, שכבר קיבל קטנות דמוחין, ע"י זיווג על המסך דצ"ב, שאע"פ שהיא עוד בקטנות כמו ניצוץ, אמנם היא אור הקליטה, שכבר הפנימיות קולט אותו ויכול להיכנס לשם. והוא ראוי לקלוט אח"כ המוחין דגדלות. כי קטנות זו בהיותה מאמא, מכשירה אותו לקבל הגדלות דאמא.

נאלם פיו של רבי חייא, כי הקטנות שקיבל, מכונה אל"ם דאלקים, הרומז שחסר לו י"ה דאלקים, ג"ר. כמ"ש, מי שם פה לאדם. שהבינה, מ"י, שם פה לאדם, שהוא גילוי ג"ר. וכתוב, או מי יָשׁוּם אֵילָם. מ"י, בינה, משפיעה מוחין דקטנות, שהפה נאלם בעניין אל"ם דאלקים, שחסר ג"ר, י"ה דאלקים. כיוון שנכנס רבי חייא לבפנים, השפיל עיניו ולא הרים ראשו. משום שהיה לו משם רק מוחין דקטנות, והיה חסר ראש.

אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, העבר ידך על פיו של רבי חייא, שאינו יודע בזה. יד, פירושו כוח וחיל. ואמר רבי שמעון לרבי אלעזר, שיעביר ידו על פיו של רבי חייא, ויעזור לו להעלות מ"ן להמשכת הג"ר, ויתגלה לו המוחין דג"ר, שהגילוי שלהם מכונה פה.

קם רבי אלעזר, והעביר ידו על פיו של רבי חייא. פתח רבי חייא את פיו. כלומר, שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות, שהגילוי שלהם מכונה פתיחת פה. ואמר, עיני ראתה, מה שלא ראיתי מעודי. ראייה, שפע החכמה, כי עיניים הם חכמה. ואמר רבי חייא כי עתה, שהשיג המוחין דג"ר דפנימיות, הוא ראה, שעתה השיג אור החכמה, מה שלא ראה. כי מקודם לכן היה בחיצוניות. ואע"פ שהיה יונק מג"ר דג"ר שבקו שמאל, אכן החכמה הזו לא האירה לו כלל, מטעם החיסרון של לבוש החסדים.

אבל אלו ג"ר דפנימיות שהשיג עתה, מאירה בהם החכמה בשלמות, כי יש לה חסדים להתלבשות, אלא שמאירה בו"ק דג"ר. לכן אמר, וקומתי הזדקפה, ראשי הזדקף, שהשיג ג"ר, הנקראים ראש, שלא חשבתי שעוד אשיג אותם פעם. ואמר, טוב למות באש זה הטוב הבורע. הסתלקות ג"ר דג"ר מחמת המסך דחיריק שקיבל, מכונה מיתה. בינה מכונה זהב טוב. וכדי להשיג הג"ר של זהב הטוב, הבורע מחמת המסך דחיריק, כדאי למות, להפסיד הג"ר דג"ר.

240. במקום של רבי שמעון, שזורק ניצוצין לכל צד, כלומר, המוחין דקטנות, ניצוץ אור הקליטה. וכל ניצוץ עולה ל-370 מרכבות. שכל ניצוץ מקבל הגדלות מבינה שספירותיה מאות, וד"ס חו"ב תו"מ עולות 400. ומשום שמג"ר דג"ר חסרים 30 ספירות מחכמה, הם רק 370 מרכבות. וחסר 30 ל-400.

ואח"כ כשזוכים יותר, עולים לאו"א עילאין ולא"א, שספירותיו מאה אלף, וע"ס שלו הם אלף אלפים. ואז כל מרכבה נפרדת לאלף אלפים, מצד שכל אחת מהן משיגה מוחין דא"א. ולריבוא רבבות, עד שמגיעה לעתיק יומין, שספירותיו רבבות והן ריבוא רבבות. שהוא יושב על כיסא, ז"ת דעתיק, שהג"ר יושבות עליהם. והכיסא מזדעזע ממנו ל-260 עולמות. הכיסא מזדעזע מלקבל מג"ר עשר פעמים הוי"ה, שהם בגי' ר"ס (260), שהוא כמ"ש, ס"ר לראות. וכל המדרגות האלו ישנן ברבי שמעון.

241. עד שרבי שמעון מגיע למקום העדן של הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים מעלת רבי שמעון. וכל העליונים והתחתונים כולם בזמן אחד, תמהים ואומרים, האם זהו רבי שמעון, שהכול היה מרעיש, מי יכול לעמוד לפניו? זהו רבי שמעון, שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסוק בתורה, מאזינים לקולו, כל הכיסאות, וכל הרקיעים, וכל המרכבות, וכל אלו שמשבחים לאדונם.

242. אין מי שיפתח לומר שירה, ואין מי שיסיים שירתו. כלומר, אותם שעומדים באמצע השירה, אינם גומרים שירתם, כי כולם נמצאים, להקשיב לקולו של רבי שמעון. עד שנשמע בכל הרקיעים של מעלה ושל מטה, פתחון פה.

כשגמר רבי שמעון לעסוק בתורה, מי ראה שירים? מי ראה שמחה של המשבחים לאדונם? מי ראה הקולות ההולכים בכל הרקיעים? ובזכות רבי שמעון, באים כל הנשמות והמלאכים, וכורעים ומשתחוים לפני אדונם, ומעלים ריחות הבשמים שבעדן, הארת החכמה, עד עתיק יומין. וכל זה בזכות רבי שמעון.

243. פתח רבי שמעון פיו ואמר, שש מדרגות ירדו עם יעקב למצרים, חג"ת נה"י, וכל אחת מתפשטת עד עשרה, כשהן בהארת ז"א לבד. ואז הן שישים. והן אלף כשמקבלות הארת חכמה. והן 60,000. ועד ריבוא (10,000) כשמקבלות הארת החסדים מעתיק. והן שישים ריבוא (600,000).

וכנגדן שש מדרגות לישראל. כי מישראל יורדות ליעקב. וכנגדן שש מדרגות לכיסא העליון, חג"ת דז"א הכלול מנה"י. וכנגדן שש מדרגות לכיסא התחתון, המלכות, חג"ת נה"י, כמ"ש, שש מעלות לכיסא. כתוב, רבבה כצמח השדה נתתיך, מדרגה א'. ותרבי, היא ב'. ותגדלי, היא ג'. ותבואי בעדי עדיים, היא ד'. שדיים נכונן, היא ה'. ושיערך צימח, היא ו'. וכנגדן כתוב, ובני ישראל פרו, היא א'. ושרצו, היא ב'. וירבו, היא ג'. ויעצמו, היא ד'. במאוד, היא ה'. מאוד, היא ו'.

244. כל אחת שבז"ק עולה לעשרה מהארת ז"א עצמו, שספירותיו עשרות, ונעשו הז"ק שישים. ואז הם שישים גיבורים שמסביב לשכינה. כמ"ש, הנה מיטתו של שלמה, השכינה, הנקראת מיטה. וכמ"ש, שישים גיבורים סביב לה מגיבורי ישראל. והם שישים ריבוא, כשמקבלת הארת החסדים מעתיק, שיצאו עם ישראל מהגלות, ושכאו עם יעקב אל הגלות.

245. והרי שבעה הם, חג"ת נה"מ, וכשכל אחת נעשית לעשרה, הן עולות לשבעים, ולא שישים? שבעים אינם שייכים לכאן. כי כאן מדובר ממדרגות המאירות, ומדרגת המלכות אינה מאירה מעצמה. כתוב, ושישה קנים יוצאים מצידה, שלושה קני מנורה מצידה האחד ושלושה קני מנורה מצידה השני, שהם כנגד חג"ת נה"י. וקנה אחד האמצעי, המלכות, שאינה באה בחשבון, כמ"ש, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. כי המלכות אינה מאירה מעצמה, אלא רק מקבלת מששת הנרות.

גלות למה ולמצרים למה

[גלותא למה ולמצרים למה]

246. למה רצה הקב"ה להוריד את ישראל למצרים בגלות? הגלות למה? ולמה דווקא למצרים?

247. כתוב, שישים המה מלכות ומונים פילגשים ועלמות אין מספר. שישים המה מלכות, הם גיבורים של מעלה שמצד הגבורה, הנאחזים בחקיקות, בחיצוניות של החיה הקדושה של ישראל, המלכות. וע"כ נקראים על שמה שישים מלכות. והם מלאכים הממונים על האומות. שמונים פילגשים, הם המלאכים הממונים בחקיקות המלכות, שמתחתיהן של שישים מלכות. וע"כ נקראים פילגשים ולא מלכות. ועלמות אין מספר, הוא כמ"ש, היש מספר לגדודיו? ועכ"ז כתוב, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאימה. זוהי השכינה הקדושה, היצאת מ"ב (12) אורות. והיא זוהר המאיר לכל, וע"כ נקראת אמא, כמ"ש, אחת היא לאימה.

248. כעין זה עשה הקב"ה בארץ. זרק כל העמים לכל צד, ומינה עליהם ממונים. כמ"ש, אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים. והקב"ה לקח לחלקו את כנ"י. כמ"ש, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. וקרא לה, אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאימה. זוהי שכינת כבודו, שהשרה ביניהם. אחת היא ומיוחדת לו. כתוב, ראוך בנות ויִאֲשְׁרוּהוּ, כמ"ש, רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה. וכתוב, מלכות ופילגשים ויהללוה, אלו הם שרי העמים שהתמנו עליהם.

249. בעשרה מאמרות נברא העולם. העולם נברא בשלושה: בחכמה, בתבונה ובדעת. והעולם לא נברא אלא בשביל ישראל. וכשרצה הקב"ה לקיים את העולם, עשה לאברהם בחכמה, ליצחק בתבונה, ליעקב בדעת, כמ"ש, ובדעת חדרים יימלאו. חג"ת, אברהם יצחק ויעקב, עלו ונעשו חב"ד. ובאותה שעה השתכלל כל העולם. וכשנולדו ליעקב י"ב שבטים, י"ב גבולי אלכסון, השתכלל הכול בעזה"ז, כעין של מעלה באצילות.

250. כשראה הקב"ה את השמחה הגדולה של העזה"ז, כשהשתכלל כעין של מעלה, אמר, פן יתערבו י"ב השבטים בשאר העמים, ויישאר פגם בכל העולמות. מה עשה הקב"ה? טלטל את כולם מכאן לכאן, עד שירדו למצרים לשבת בדירותיהם בתוך עם קשי עורף, המבזים מנהגיהם ומבזים אותם מלהתחתן בהם, ומלהתערב עימם, וחשבו אותם לעבדים.

הזכרים מאסו בהם והנקבות מאסו בהם, עד שהשתכלל הכול בזרע קדוש בלי תערובת עם נכר. ובינתיים נשלם עוננם של העמים, כמ"ש, כי לא שלם עוון האמורי עד הנה. וכאשר יצאו, יצאו צדיקים קדושים, שכתוב, שבטי יה עדות לישראל.

ובזה מיושבות השאלות: למה נגלו ישראל? ולמה למצרים דווקא? כי מהפחד שלא יתערבו השבטים בשאר האומות, שהיו מכבדים את ישראל, הגלה אותם למצרים, שהיו בעלי גאווה ומבזים ומואסים בישראל. והיו שם עד ששלם עוון אמורי, ובאו לארצם הם, שאין עוד פחד מפני תערובות בשאר העמים.

לחם לא אכל ומים לא שתה

251. ישב רבי שמעון. ורבי אלעזר בנו עומד ומפרש דברי סודות החכמה, והיו פניו מאירות כשמש, והמילים מתפזרות ומעופפות ברקיע. ישבו יומיים, שלא אכלו, ולא שתו, ולא היו יודעים אם היה יום או לילה. כשיצאו, ידעו שכבר חלפו יומיים שלא אכלו כלום.

קרא על זה רבי שמעון, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה. ומה אם אנו, שזכינו לדבקות עם ה' שעה אחת, היה כך, שחלפו עלינו באור ה' יומיים, שלא ידענו היכן אנו. כש"כ משה, שהכתוב מעיד עליו, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה.

252. כשרבי חייא סיפר המעשה לאביו, רבי שמעון בן גמליאל, תמה ואמר, רבי שמעון הוא אריה, ורבי אלעזר בנו אריה. ואין רבי שמעון כשאר אריות. עליו כתוב, אריה שאג מי לא יירא. ומה העולמות של מעלה מזדעזעים ממנו, כש"כ אנו. הוא איש, שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל והתפלל, אלא הוא גוזר והקב"ה מקיים. הקב"ה גוזר והוא מבטל. כמ"ש, מושל באדם צדיק, מושל יראת אלקים. כי הקב"ה מושל באדם, והצדיק מושל בהקב"ה. שהוא גוזר גזרה, והצדיק מבטל אותה.

י"ב (12) הרי אפרסמון

[י"ב טורי אפרסמונא]

253. אין דבר שיהיה אהוב לפני הקב"ה, כמו תפילתם של צדיקים. ואע"פ שרצוי לו, פעם עושה בקשתם ופעם אינו עושה.

254. פעם אחת היה העולם צריך מטר. בא רבי אליעזר וגזר ארבעים תעניות, ומטר לא בא. התפלל תפילה ולא בא מטר. בא רבי עקיבא, עמד והתפלל. אמר, משיב הרוח, ונשב רוח עז וקשה. אמר, ומוריד הגשם, ובא מטר. קלשה דעתו של רבי אליעזר. הסתכל רבי עקיבא בפניו והרגיש חולשת דעתו.

255. עמד רבי עקיבא לפני העם ואמר, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה. רבי אליעזר דומה לאוהבו של מלך, שאוהב אותו ביותר. וכשבא לפני המלך, הוא רצוי לו, ואינו רוצה לתת לו בקשתו במהרה, כדי שלא ייפרד ממנו, כי רצוי לו שידבר עימו. ואני דומה לעבדו של המלך, שמבקש לפניו בקשה, והמלך אינו רוצה שייכנס לשערי ההיכל, ומכ"ש לדבר עימו. אמר המלך, תנו לו בקשתו מיד ולא ייכנס לכאן. כך רבי אליעזר הוא אוהבו של המלך, ואני עבד. ורוצה המלך לדבר עימו כל יום ולא ייפרד ממנו. ואני, אין המלך רוצה, שאבוא לשערי ההיכל. ע"כ נתן לי בקשתי מיד. נחה דעתו של רבי אליעזר.

256. אמר לו רבי אליעזר, עקיבא, בוא ואומר לך דבר, שנראה לי בחלום. הפסוק הזה, שכתוב, ואתה אל תתפלל בעד העם הזה, ואל תישא בעדם רינה ותפילה ואל תפגע בי. הרי, שמסיבת עוונם של הדור, אין התפילה מתקבלת בעדם. ומ"מ נאמר, ואתה אל תתפלל עליהם, ששמע שאחרים יכולים להתפלל. וע"כ אני לא נענית, ואתה נענית.

ויותר מזה, יש בחינות שאין צדיק בעולם, שיוכל להתפלל עליהן. י"ב הרי אפרסמון, חגת"ם דבינה, הנקראת אפרסמון, הכלולים זה מזה, שכל אחד מהם כלול מן חגת"ם, והם י"ב. אבל המלכות, אינה מאירה אפילו במלכות. מטרם גמה"ת נכנס, העלה מ"ן, אותו הלובש חושן ואפוד. ז"א, שת"ת שלו נקרא חושן והמלכות נקראת אפוד. שי"ב אבנים שבחושן מקבלים מי"ב אורות דבינה. וי"ב של האפוד מקבלים מי"ב של החושן. וגם בהם אין עצם המלכות מאירה כמו בבינה. והתפלל אל הקב"ה, העלה מ"ן לבינה, לרחם על העולם, לגמור התיקון גם במלכות עצמה, שתהיה מאירה כמו חגת"ם. ועד עתה עדיין תפילתו לא התקבלה.

הרי שיש בחינות, שאין התפילה נשמעת עליהן. א"כ, למה חלשה דעתו של רבי אליעזר, שראה בחלומו, ואתה אל תתפלל, שמתוכו נשמע, שאחר יכול להתפלל? משום האנשים שאינם יודעים מזה. וחשבו שמעלתו קטנה ממעלת רבי עקיבא.

י"ח (18) הרי אפרסמון

[י"ח טורי אפרסמוןא]

257. י"ח (18) הרי אפרסמון עליונים, יסוד דבינה, שיש בו ט"ס של או"י וט"ס של או"ח, י"ח הרים. נכנסים, מעלים מ"ן, נשמות הצדיקים, המרכבה ליסוד. ומ"ט (49) ריחות, נ' (50) שערי בינה חסר אחד, עולים. שכנגד זה ניתנה התורה במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור.

מחמת החיסרון של שער הנ', יצאו מ"ט פנים טמא, כמ"ש, זה לעומת זה עשה האלקים. וכן מ"ט אותיות שבשמות השבטים. וכן מ"ט ימים של הספירה כדי לקבל התורה, שבהם מ"ט הימים העליונים של זו"ן, עומדים לקבל רשות, להיתקן בכל יום ממ"ט ימים אלו, מאבנים המזהירים הממולאים בחקיקות של אותו החושן. שי"ב הללו מקבלים מי"ב הרים של אפרסמון, שבזה מתקנות ז"ת של זו"ן, הכלולים משבע, ע"י ספירות העומר.

258. ואותו הלוש את החושן, ז"א, במוחין דגדלות, יושב בכיסא הקדוש המכובד, שמאיר במלכות, הנקראת כיסא. ארבעה עמודים של כיסא, מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, עומדים ומסתכלים בחושן, כלומר, מקבלים מי"ב אבנים המאירים בו. על פיו של לובש החושן יבואו, ועל פיו ייצאו. שכל האורות והתיקונים נמשכים מי"ב האורות שבחושן, הנמשכים מי"ב אורות שבבינה.

נושאים עיניהם ומסתכלים למעלה, רואים את הציץ שלוהט ב-620 צדדים. רומז לכתר, בגי' תר"כ (620), כי הוא קשור על המצח ועל הגולגולת. והשם הקדוש העליון חקוק עליו. ומזדעזעים ומתחלחלים, העמודים הקשורים בצד ימין, ז"א. והשמאל, המלכות, לוקחת בידה עמודי השמיים, ג' קווים שבז"א, מבררת אותם ומגלה אותם. כמ"ש, ונגולו כספר השמיים.

ז"א יושב על הכיסא של ארבעה עמודים, על המלכות, שיש לה ארבעה עמודים חו"ג תו"מ. ואלו ארבעה עמודים קשורים בז"א, שהוא נוטה לימין, שמאיר להם בחסדים מכוסים, שאינם מגולים בהארת החכמה. אמנם המלכות, השמאל, מבררת אותם ע"י המשכת החכמה, ומגלה אותם ע"י התלבשות החכמה בחסדים. ואז נעשים ארבעת העמודים חו"ג תו"מ, לארבעה עמודים שבכל אחת חג"ת, המאירים בחסדים מגולים. כמ"ש, ונגולו כספר השמיים. וע"ש זה נקראת המלכות, עולם הנגלה.

אל גינת אגוז ירדתי

259. אל גינת אגוז ירדתי. גינה זו יוצאת מעדן, וזוהי השכינה. אגוז זוהי המרכבה העליונה הקדושה, ד' ראשים של הנהרות הנפרדים מהגן, ד' הפנים, פני אריה שור נשר אדם. כאגוז הזה, שיש לו ד' ראשים קדושים בפנים, בפרי שלו, ויש לו ג"כ ד' קליפות החופפים על הפרי, הרומזים על ד' קליפות, רוח סערה, ענן גדול, אש מתלקחת ונוגה, כמו המרכבה העליונה. ומה שאמר, אל גינת אגוז ירדתי, הוא כמו שלומדים, שירד פלוני למרכבה.

260. א"כ היה לו לומר, לאגוז ירדתי, שהוא המרכבה. מהו שכתוב, אל גינת אגוז ירדתי? משום שהגינה, המלכות, היא כל השבח שבאגוז, שצומחים ויוצאים מהגינה הזו, וע"כ מוזכרת הגינה בעיקר. ולמה נרמזה המרכבה באגוז? כמו שהאגוז צפון וסתום מכל צדדיו בתוך קליפתו, אף המרכבה היוצאת מהגן, מהמלכות, סתומה מכל צדדיה. כמו שארבעה ראשים שבאגוז מתחברים במרכזם ונפרדים כלפי חוץ, כך ד' פנים של המרכבה מתחברים באחדות, בחדווה ובשלמות, ונפרדים כל אחד לבחינתו על מה שהתמנה. במרכזם נמצאים ד' הפנים מיוחדים זה בזה. והארת ג' הקווים, האחדות שמקו ימין, והשמחה שבקו שמאל, והשלמות שבקו אמצעי, נמצאים בכל אחד מהם בלי הפרש משהו. ומבחינה זו הם מחוברים. אבל מבחינת תפקידם להשפיע לתחתונים, הם נפרדים. שכל אחד מגביר את בחינתו. פני אריה, ימין, משפיע חסדים.

פני שור, שמאל, משפיע חכמה.
פני נשר, אמצעי, משפיע שפע ממוזג.
פני אדם, תפקידו לגלות החסדים בהארת החכמה.
ומבחינה זו, כל אחד נפרד מחברו.

261 לכלוך זה בקליפת האגוז, בד' קליפות הסובבים עליו, למה הוא רומז? אע"פ שהתורה לא גילתה אותו, כי מדברת רק בבחינת הטוב שבאגוז, גילתה אותו בשקדים, שהתורה מדברת מד' קליפות שבשקדים דווקא, הרומזות על דין ולא על הטוב שבהם.

262 שקדים, יש מהם מרים מחמת קליפותיהם, ויש מהם מתוקים. רמז, שיש בעלי דין הקשה, שעליהם רומזים השקדים המרים. ויש בעלי שירות המשרתים לקדושה, שעליהם רומזים השקדים המתוקים. אבל כל רמז המגולה עליהם בתורה, אנו רואים שהוא דין, ואינה מדברת מהטוב שבהם, שהם המתוקים.
וכן הוא בירמיהו, שהראו לו הדין שבהם, כמ"ש, מקל שקד אני רואה. מהו שקד? שקדים ממש. ואמר לו ה', כי שוקד אני על דברי לעשותו, כלומר, לנתוש ולנתוץ ולהאביד. וכן במטה אהרון כתוב, ויגמול שקדים, שנעשה, כמ"ש, לאות לַבְּנֵי מִרְיָם.
הרי שהתורה מדברת מבחינת הדין שבהם בלבד. ומהמילה עצמה, שנקראים שקדים, נשמע, שהוא דין קשה, כמ"ש, וישקוד ה' על הרָעָה. וכן, שוקד אני על דברי. הרי שהמילה שקד מורה על דין קשה. משמע, שכל מה שעושה הקב"ה, הוא ללמוד ממנו חכמה רבה. שכתוב, כל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ. וכתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה, והנה טוב מאוד. מהו מאוד? שטוב ללמוד ממנו חכמה עליונה.

גם את זה לעומת זה

263 גם את זה לעומת זה עשה האלקים. כעין שיש ברקיע, עשה הקב"ה בארץ. וכל מה שיש בארץ, כולם רומזים למה שיש למעלה ברקיע. כי כשראה רבי אבא אילן אחד, שפריו נעשה עוף הפורח ממנו, היה בוכה ואמר, אם אנשים היו יודעים למה הם רומזים, היו קורעים לבושיהם עד הטבור שלהם, על מה שנשכחה החכמה מהם. כש"כ בשאר דברים, מה שעשה הקב"ה בארץ.

264 האילנות, חרוב, דקל, פיסטוק וכדומה להם, שחכמה נראית מהם, כולם בהרכבה אחת הורכבו. כי כל אלו האילנות שעושים פירות, חוץ מתפוחים, שהם נה"י, אחד הם, שרומזים לת"ת. חוץ מהשבילים שבהם הם נפרדים, כי לכל אילן יש שביל מיוחד שמאיר בו.

265 כל אלו האילנות שאינם עושים פירות, והם גדולים, חוץ מערבי נחל, שהם נו"ה, שיש להם סוד בפני עצמם כעין של מעלה, מיניקה אחת הם יונקים. שיונקים מחיצוניות בעניין אל אחר, שאינו עושה פירות. וכל אחד מהאילנות הקטנים, חוץ מאזוב, הרומז על יסוד, מאם אחת נולדו, מנוקבא.

בני ישראל בני יעקב

266 כל עשב הארץ, התמנו עליהם שרים חזקים בשמיים. שאין לך כל עשב בארץ, שאין לו כוכב ומזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו, גדל. ולכל אחד יש סוד בפני עצמו. כמו שיש להם למעלה ממונים מיוחדים, ואין ממונה מתערב בחברו, והזורע כלאים, מערב שליטתם זה בזה. כמ"ש, הידעת חוקות שמיים, אם תשים משטרו בארץ.

וכתוב, לכולם בשם יקרא. וכמו שלכל מה שבעולם יש סוד בפני עצמו. ולא רצה הקב"ה לגלות אותו ממקומו ולערב אותו באחר, וקרא בשמות לכל אחד. על אחת כמה וכמה בני יעקב, שהם שבטים קדושים, קיומו של עולם. לכן כתוב, ואלה שמות בני ישראל.

267. אלא אם היה כתוב, אלה שמות, היה משמע שהכתוב, ואלה שמות בני ישראל, הוא על חשיבותם של השבטים מקיימי העולם. עתה שכתוב, ואלה שמות, עם ו' נוספת, משמע שעל הראשונים מוסיף.

כי השם ישראל מורה על עלייה וחשיבות. והשם יעקב מורה על ירידה. וכיוון שכתוב כאן, בני ישראל, נאמר על חשיבות השבטים. אבל מטעם תוספת הו', שכתוב, ואלה, זה מורה שמחובר לכתובים הקודמים. ועומד כבר אחר מיתת יעקב ויוסף והשבטים, שאז באו לירידת המדרגה, ונקראים בני יעקב. ואע"פ שכתוב, בני ישראל, אין זה משום חשיבות, כי מבחינת המדרגה כבר נפלו למדרגת בני יעקב. אלא מטעם אחר, לכבודו של יעקב.

268. בשעה שאמר הקב"ה, אנוכי ארד עימך מצריימה, האם ייתכן שהשכינה ירדה עימו בשעה ההיא ממש, שמיד בבואם מצריימה היו בבחינת בני יעקב, בירידה? אלא בשעה שהייתה ירידה לבניו, ירדה השכינה. כמ"ש, אנוכי ארד עימך מצריימה, ואנוכי אצלך גם עלה, שכל זמן שתהיה לך עלייה, יש גם לי עלייה. ובשעה שתהיה לך ירידה, אנוכי ארד עימך.

ואחר שמת יוסף וכל אחיו, והייתה להם ירידה, עמדה השכינה וירדה עימם. כמו שירדו בני ישראל, כך ירדו השכינה ומרכבותיה.

269. כתוב, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים, והייתה להם ירידה, ירדו בני ישראל בגלות, והשכינה והמלאכים העליונים ירדו עימם. וכמ"ש, ואלה שמות בני ישראל, שהאות ו' של ואלה, מוסיף על הראשונים, שלאחר מיתת יוסף ואחיו, לרדת בגלות. וע"כ הם בהכרח בני יעקב, בירידה.

270. אם יעקב היה מת, מהו שכתוב, הבאים מצריימה את יעקב? יש להוציא משם את יעקב, שהרי כבר מת. מטעם שהו' מוסיף על הראשונים. אלא לא כתוב, היורדים מצריימה את יעקב, כי עד עתה לא הייתה ירידה ליעקב, אלא כתוב, הבאים. השכינה וי"ב השבטים שבה באו עם יעקב למצרים. והלכו משם, עד שירדו לגלות, אחר מיתת יעקב והשבטים, ואז ירדו עימם השכינה וי"ב השבטים שבה. וע"כ הכתוב, ואלה שמות בני ישראל, הוא על גודל מעלתם וחשיבותם, להיותו סובב על ימי העלייה ולא על ימי הירידה.

271. בכל יום ויום באים השכינה וי"ב השבטים שבה והלכו להם. שכתוב, הבאים מצריימה, לשון הווה. ולא כתוב, אשר באו, בלשון עבר. שבתחילה כתוב, הבאים מצריימה את יעקב, שמדבר מטרם הירידה. ואח"כ כשהייתה להם ירידה, כתוב, איש וביתו באו, בלשון עבר. בני יעקב כולם כבר מתו באותו זמן, וירדו אלו ואלו לגלות.

איש וביתו באו

272. בשעה שירדו אלו המרכבות והמחנות הקדושים, שהם צורת י"ב השבטים החקוקים למעלה, בשכינה, כולם באו לגור עימם. כמ"ש, איש וביתו באו, שסובב על המלאכים שבאו לגור במצרים, עם בני ישראל. ראובן, שמעון, לוי וכל השאר, שרומזים על צורות י"ב השבטים שבשכינה.

273. ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה את יעקב. פתח בבני ישראל, וסיים באת יעקב. והחזרה פרשה זו מבני ישראל אל יעקב, שבני ישראל ירדו למדרגת בני יעקב.

274. בשעה שהלכו ישראל בגלות, התאספו כל הנשמות של השבטים למערת המכפלה. צעקו ואמרו, סבא סבא, הכאב של הבנים אין בעמל עוה"ז. בניך, כולם משתעבדים בעבודה קשה ע"י אחרים, עושים בהם כל נקמות שבעולם.

275. בשעה ההיא התעורר רוחו של הסבא ההוא, יעקב, ביקש רשות וירד למצרים. קרא הקב"ה לכל מרכבותיו והמחנות שלו, ומלכם, והשכינה בראשם, וירדו כולם עם יעקב ועם השבטים שלו.

השבטים ירדו חיים עם אביהם למצרים, וכן ירדו מתים עם אביהם למצרים. כמ"ש, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה, איש וביתו באו. וכתוב, ראובן שמעון לוי. עתה מתים היו וירדו למצרים. וכתוב, ויוסף היה במצרים. כי רוחו לא נפרד ממצרים לאחר מיתתו, שיהיה צריך לחזור ולרדת, כמו שאר השבטים. יוסף, כמ"ש, כרחם אב על בנים, לא נפרד מהם גם לאחר פטירתו.

המתים ידעו בצערם של החיים

[המתים ידעו בצערם דחיי]

276. רבי יהודה היה הולך בדרך, ורבי אבא היה עימו, נכנסו למקום אחד ולנו שם. אכלו, כשרצו לשכב, הניחו את ראשם על תל של עפר, שהיה שם קבר. טרם ישנו, קרא קול אחד מן הקבר, אמר, זרע שלי הולך לארץ, כלומר הולך לאיבוד, כבר 12 שנים שלא התעוררתי, מלבד עתה, שפני בני אני רואה כאן.

277. אמר רבי יהודה, מי אתה? אמר לו, יהודי אני, ואני יושב בבדידות, כמו מוחרם, כי איני יכול להיכנס לגן עדן, בגלל הצער מבני, שגנב אותו עכו"ם בעוד היותו קטן, ומכה אותו בכל יום. והצער שלו דוחה אותי מלהיכנס במקומי, ובמקום הזה לא התעוררתי אלא רק עתה.

278. אמר לו, ואתם יודעים בצער של החיים? אמר לו, נשבע אני בשם קברי, אם לא התפילה שלנו על החיים, לא היו מתקיימים בעולם אפילו חצי יום. ועתה התעוררתי כאן, שהיו אומרים לי כל יום, שבני יבוא כאן במהרה, ואיני יודע, אם בחייו או לאחר מיתתו.

279. אמר לו רבי יהודה, מה אתם עושים בעולם ההוא? נרעש הקבר ואמר, לכו קומו, כי עתה מכים את בני. תמהו, וברחו משם. ישבו, עד שהאיר הבוקר. קמו ללכת, ראו אדם אחד, שהיה רץ ובורח מפני רבו, כי ניצל ממנו בתפילת אביו המת. והיה נוזל דם מכתפיו. אחזו בו, וסיפר להם המעשה, שהנוכרי, שגנב אותו בהיותו קטן, היכה אותו עד זוב דם.

אמרו לו, מה שמך? אמר להם, לחמא בר ליןאי. אמרו, ומה ליואי בר לחמא, היה שמו של אותו המת, אנו יראים לדבר עימו יותר. לא חזרו אליו. אמר רבי אבא, תפילות המתים מגנות על החיים. כי כתוב, ויעלו בנגב ויבוא עד חברון, להתפלל על קברם של האבות, שיתפללו בעדם.

280. שני נדרים נדר הקב"ה ליעקב:

א. שיירד עימו לגור עימו בגלות.

ב. שיעלה אותו מקברו, לראות השמחה של המחנה הקדוש של המרכבות והמלאכים, שגרו עם בניו בגלות בשעת הגאולה. כמ"ש, אנוכי ארד עימך מצריימה, בגלות, וכמ"ש, ואנוכי אעלה גם עלה, בשעת הגאולה. כי עלייה לשון גאולה, כמ"ש, והעליתי אתכם מקברותיכם עמי. וכמ"ש, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל.

281. ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. ביום ההוא ניתנה רשות לשרו של מצרים, שיתחזק על כל שאר העמים. כי עד שלא מת יוסף, לא ניתנה שליטה לממשלת מצרים על ישראל. כיוון שמת יוסף, אז, כמ"ש, ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם, כמי שהיה שפל וקם. כי ביום ההוא התגדל שרו של מצרים.

עד שהמלך במסיבו

282. כתוב, עד שהמלך במסיבו נרדף נתן ריחו. עד שהמלך, זהו הקב"ה. כמ"ש, כה אמר ה' מלך ישראל. וכתוב, ויהי בישורון מלך. במסיבו, בין כנפי הכרובים שעל ארון העדות. נרדף נתן ריחו, שגרמו שיסתלק הקב"ה מביניהם. ונתן ריחו, פירוש, ריחם הרע.

283. עד שהמלך במסיבו, בעוד שהקב"ה היה נותן התורה לישראל. כמ"ש, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה. בעוד שהיה כותב התורה לישראל, עזבו את ריחם הטוב ואמרו, אלה אלוהיך ישראל. נתן, פירוש, עזב.

284. עד שהמלך במסיבו, בעוד שהיה הקב"ה יורד על הר סיני, לתת תורה לישראל. נרדי נתן ריחו, נתן ריחו הטוב, שאמרו, נעשה ונשמע.

ישראל כנגד שאר אוה"ע [ישראל לקביל שאר אומין דעלמא]

285. לכל אומה יש שר למעלה, וכשהקב"ה נותן ממשלה לזה, משפיל לזה. וכשנתן ממשלה לשר ההוא של מצרים, אין לו הממשלה אלא בגלל ישראל. כמ"ש, היו צָרִיחַ לראש, אויביה שָׁלוּ, כי ה' הוֹגֵה על רוב פשעיה.

286. ישראל הם כנגד כל שאר אוה"ע. כמו ששאר העמים הם שבעים, אף ישראל הם שבעים. כמ"ש, כל הנפש לבית יעקב הבאה מצריימה שבעים. ומי שמושל על ישראל, הוא כאילו מושל על כל העולם.

287. מכאן נשמע שישאלם הם שבעים. כמ"ש, ובני ישראל, פָּרוּ, וישרצו, ויִרְבוּ, ויעצמו, במאוד, מאוד. הרי כאן שבע מדרגות, וכל מדרגה כוללת עשר, הרי שבעים. אח"ז כתוב, ויקם מלך חדש על מצרים. שמחמת שליטתו על ישראל, שהם כנגד שבעים אומות, נבחן כמלך חדש.

288. השתעבדו ישראל בכל האומות, כדי שיתעלה על ידם העולם. כי הם כנגד כל העולם. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. וכמו שהקב"ה הוא אחד, אף ישראל הם אחד, כמ"ש, גוי אחד בארץ. כמו ששמו של הקב"ה הוא אחד ונפרד בשבעים שמות, אף ישראל אחד ונפרדים בשבעים.

תחת עבד כי ימלוך

289. תחת שלוש רגזה ארץ, תחת עבד כי ימלוך. כי אין אומה שפלה ונקלית ובזויה לפני הקב"ה, כמו המצרים. ונתן להם הקב"ה ממשלה בגלל ישראל.

כמ"ש, ושפחה כי תירש גבירתה, זו הגר, שהולידה את ישמעאל, שעשה כמה רעות לישראל, ומשל בהם, ועינה אותם בכל מיני עינויים, וגזר עליהם כמה שְׁמָדוֹת, ועד היום הם משתלטים עליהם, ואינם מניחים אותם לעמוד בדתם. ואין גלות קשה לישראל, כמו גלות ישמעאל.

290. רבי יהושוע היה עולה לירושלים, ובדרך ראה ערבי אחד, שהיה הולך בדרך ובנו עימו. פגעו ביהודי אחד. אמר הערבי לבנו, יהודי מגואל זה שמאס בו אדונו. לְכֹלךְ אותו וְרַקק בזקנו שבע פעמים, שהוא מזרע עליונים, מאברהם יצחק ויעקב. ואני יודע ששבעים אומות משועבדים בהם. הלך בנו ואחז בזקנו של היהודי. אמר רבי יהושוע, עליונים עליונים, כלומר, שהתפלל בזכות אבות, גזור אני על העליונים על ערבי ובנו, שמחזיקים עצמם עליונים על היהודים, שיירדו למטה. עוד לא גמר רבי יהושוע דבריו, ונבלעו במקומם בתוך האדמה.

עד שיפוח היום

291. עד שיפוח היום ונסו הצללים. עד שיפוח היום, כתוב על גלות ישראל, שהם יהיו משועבדים בגלות, עד שייגמר היום ההוא של ממשלת האומות. אלף שנים הם ממשלת כל האומות ביחד על ישראל. ואין אומה שלא תשתעבד בהם. ויום אחד הוא כנגד מה שכתוב, והיה יום אחד הוא ייוודע לה', לא יום ולא לילה.

292. עד שיפוח היום ונסו הצללים, אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה. עד שיפוח היום, קודם שיפוח היום ההוא של האומות. ונסו הצללים, הם הממשלות ששלטו עליהם. אלך לי אל הר המור, אמר הקב"ה, אלך לי לנַעַר

האומות מירושלים, שהוא הר המור, כמ"ש, בירושלים בהר המוריה. ואל גבעת הלבונה, זהו ביהמ"ק אשר בציון, כמ"ש, יפה נוף מְשׁוּשׁ כל הארץ הר ציון. כדי לנער משם את הרשעים. כמ"ש, לאחוז בכנפות הארץ, וינערו רשעים ממנה, כמי שאוחז בשמלה לנער את הטינופת ממנה.

293. עתיד הקב"ה להתגלות בירושלים של מטה ולטהר אותה מטינופת העמים, עד שנשלם היום ההוא של האומות. אין ממשלת האומות על ישראל, אלא יום אחד בלבד. והוא יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנים. כמ"ש, נְתַנְנִי שׁוֹמְמָה כל היום דָּוָה. יום אחד בלבד ולא יותר.

294. אם ישתעבדו יותר מאלף שנים, הוא אינו ע"פ גזרת המלך, אלא על שאינם רוצים לשוב בתשובה לפניו. וכתוב, והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה, וְשָׁבָת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ. וכתוב, אם יהיה נִדְחָךְ בקצה השמיים, משם יקבצך ה' אֱלֹקֶיךָ.

ויאמר אל עמו

295. ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. כי עכ"פ מלאך מושל ממנה על מצרים היה. מי שאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. וכך הוא ברוב הפרשה, כשכתוב מלך מצרים סתם, זהו השר הממונה על מצרים. וכשכתוב, פרעה מלך מצרים, הוא פרעה ממש.

296. ויאמר אל עמו, כלומר, אכניס מחשבה בליבם, שיהיו חושבים, שרב ועצום ממנו. ממנו, מן הממונה שלהם. כי הם אמרו בליבם, שאלקים והעוצמה של ישראל גדול וחזק מן הממונה המושל של מצרים.

297. כל אוה"ע מושכים חוזק מן השרים הממונים עליהם בשמיים. וישראל מושכים כוחותיהם מן הקב"ה. והם נקראים, עם ה', ולא עם של מושל ממנה. כאן נקראים המצרים עמו של הממונה. ישראל נקראים עם ה', ושאר האומות נקראים עמו של המושל הממונה שלהם. כמ"ש, כי כל העמים ילכו איש בשם אלקיו, ואנחנו נלך בשם ה' אלקינו לעולם ועד.

298. עם בני ישראל רב ועצום ממנו. מהו עם בני? אלא עם בני ישראל ממש, עם בני ישראל שלמטה, ישראל הגשמי, הנמשך מישראל של מעלה, ז"א. אבל העם עצמו אינו מיוחס לישראל של מעלה, וע"כ הוסיפו המילה עם. כי חשבו, שעם בני ישראל שלמטה הם, ולא עם ה', ז"א. וכתוב, ויקוצו מפני בני ישראל. ולא כתוב, מפני עם בני ישראל ממש, ישראל של מטה. כי לבסוף הכירו, שהם בני ישראל של מעלה, עם ה'.

299. בלק אמר, הנה עם יצא ממצרים. למה לא אמר, הנה עם בני ישראל? אלא בלק מכשף גדול היה, ודרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשד. וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אימו, שהוא דבר שאין בו חשד. וע"כ לא הזכיר בלעם, בני ישראל, שם האב.

300. שכך דרך השדים, שמעיינים בדבר ההוא, שנאמר להם מפי המכשפים. אם הוא שקר, מודיעים להם דברי שקר. ואם הוא אמת, כל מה שאומרים להם הוא עכ"פ אמת לזמן קצר. כש"כ אם המכשפים רוצים מהם, שיעשו מעשה, ודאי שהם מדקדקים לומר אמת בלי חשד. וע"כ אין מזכירים שם אביו של אדם. אלא בלק דרך ביזיון אחז, כמ"ש, הנה עם יצא ממצרים. כלומר, שאין אנו יודעים ממי הם.

301. עם שהוא תחת הנהגת השרים, נשמר. והעם של הקב"ה, אינו נשמר. העני אינו דומה לעשיר. העני צריך לשמור על שלו, מפני שבני אדם אינם יראים מלהתגרות בו. העשיר אינו שומר על שלו, משום שהכול יראים להתגרות בו. ישראל, הם בהנהגת המלך האוהב אמת ודין. ודין הראשון הוא עושה באנשי ביתו, כי רוצה שיהיו שמורים מן החטא יותר מכל האומות. כמ"ש, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם.

302. רבי יוסי ורבי אחא יצאו לדרך. רבי יוסי הרהר בדברי העולם ורבי אחא הרהר בדברי תורה. ראה רבי יוסי נחש שהיה רץ אחריו. אמר לרבי אחא, אתה רואה את הנחש הזה הרודף אחריי? אמר רבי אחא, איני רואה אותו. רץ רבי יוסי והנחש אחריו. נפל רבי יוסי, והדם נזל ויורד מחוטמו.

שמע שהיו אומרים, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם. כלומר, שבזכות זה ניצל מהנחש. אמר רבי יוסי, כמו שעל שעה אחת שחדלתי מדברי תורה ופניתי לדברי העולם, עלתה לי כך. על אחת כמה וכמה, מי שהזיח דעתו לגמרי מדברי תורה.

303. כי ה' אלקיך, המוליךך במדבר הגדול והנורא, נחש שָׁרָף ועקרב. נחש שרף, למה היה כאן במדבר? אלא לקחת על ידו עונש מישראל, בכל זמן שנפרדים מעה"ה. שכתוב בו, כי הוא חייך ואורך ימך.

304. כתוב, חושך שבטו שונא בנו. וכתוב, אהבתי אתכם, אמר ה'. וכתוב, ואת עשיו שנאתי. שנאתי, כמ"ש, חושך שבטו שונא בנו. שנאתי אותו, וע"כ חשכתי שבט ממנו. כש"כ תלמידי חכמים, שאינו חושך שבטו מהם, שהקב"ה אינו רוצה, שייפרדו מעה"ה אפילו רגע אחד.

305. ויאמר אל עמו. נתן להם עצה, לעשות להם רע. יודעים היו המצרים בחכמת הכוכבים שלהם, שסופם שיוכו בגלל ישראל. ולכן הקדים השר שלהם לעשות עימהם רעה.

306. רבי יצחק פגע בהר וראה איש אחד שהיה ישן תחת האילן. ישב שם רבי יצחק. בעוד שהיה יושב, ראה הארץ שמתנוודת, ואותו אילן נשבר ונפל, וראה בקעים חורים בארץ, והארץ הייתה עולה ויורדת.

307. התעורר אותו האיש, צעק לעומת רבי יצחק, ואמר לו, יהודי יהודי, בָּכָה ונָהַם, כי עתה מקימים ברקיע שר אחד, ממונה, מושל עליון, והוא עתיד לעשות עימכם רעה רבה. ורעש זה של הארץ היה בשבילכם. כי כל זמן שהארץ רועשת, הוא בעת שקם ממונה ברקיע, שיעשה עימכם רעה.

הן אֶרְאֵלִם צַעְקו חוּצָה

308. תחת שלוש רגזה ארץ, תחת עבד כי ימלוך. שפירושו, ממונה, שהיה מקודם משועבד תחת מושל אחר, ועתה מלך, ונתנו לו ממשלה, ורגזה הארץ. ומכ"ש כשהממונה ההוא ימשול על ישראל, ודאי שהארץ רוגזת ורועשת.

309. כשהניח הקב"ה את ישראל תחת ממשלת האומות, ישב וגעה ובכה. כמ"ש, במסתרים תבכה נפשי. במסתרים, בעולם אצילות.

310. כתוב, באור פני מלך חיים. אם האדון עצוב, ומכ"ש אם הוא גועה ובוכה, מה עושים משמשיו? כמ"ש, אֶרְאֵלִם צַעְקו חוּצָה. מהו חוּצָה? שאדונם בפנים, כמ"ש, במסתרים תבכה נפשי. והם בחוץ. אדונם בבתים הפנימיים, באצילות, והם בבתים החיצוניים, בבי"ע. הבתים הפנימיים הם מעשרה כתרי המלך, מע"ס דז"א דאצילות.

311. מלאכי שלום מר יִבְקִינן. האם יש מלאכים שאינם של שלום? יש מלאכים בעלי דין הקשה, הנמשכים מספירת הגבורה. ויש שהם בעלי הדין שאינו קשה, הנמשכים ממלכות. ויש שהם בעלי דין ורחמים, הנמשכים מת"ת. ויש בעלי רחמים, שאין בהם דין כלל, הנמשכים מבינה. והם נקראים מלאכי שלום.

שתי דמעות לתהום של ים הגדול

[ב' דמעין לשקיעו דימא רבא]

312. השרים הממונים על העמים, כשרואים את אדונם עצוב, מחמת שעבוד ישראל, למה עובדים בפרך עם בניו? אינם עושים אלא רצון אדונם שמוטל עליהם.

313. בשעה שבניו של הקב"ה נמסרו למושלי העמים, מתאספים י"ב (12) בתי דינים, המלכות, שיש לה י"ב צירופי אדנ"י, אותיות דינא. וכיוון שהתבטל הזיווג הוי"ה אדנ"י, שי"ב צירופי אדנ"י היו מקבלים מי"ב צירופי

הוי"ה, ע"כ נאספו י"ב צירופי אדנ"י. ומשתקעים בתוך תהום הגדול, הבינה. בכה האדון, הבינה, בכיות בהרמת קול, הנקרא געיות.

כלומר, שמחמת עליית המלכות, בינה ירדה לקטנות, המכונה בכייה. ורצות ויורדות שתי דמעות מן נ"ע, בינה, לתהום של ים הגדול, המלכות. שנעשה במלכות ב' מיני דינים: מבינה דמלכות וממלכות דבינה. ומתוך שנעשו ע"י עליית המלכות לבינה והתערבותם זו בזו, הן מכונות דמעות. וגם משום שבינה זו היא נ"ע, וכל היורד ויוצא מנ"ע נקרא דמעות.

וכתוב, משפטיך תהום רבה. שהוא מחמת שהדין שבמלכות עלה לבינה, שנקראת תהום רבה, ונעשה בה משפטים, דין. ומתגלגלים עליונים למטה, ונבקעו התחתונים, וירדו 240 מדרגות. כמ"ש, אריה שאג מי לא יירא. הוזהר מבאר כאן, איך נעשתה ירידתם של זו"ן לו"ק בלי ראש, בזמן שנמסרו ישראל לגלות בין העמים. שנאמר, בשעה שבניו של הקב"ה נמסרו למושלי העמים, מתאספים י"ב בתי דינים, ומשתקעים בתוך תהום הגדול, שאז עלתה המלכות לבינה, הנקראת תהום רבה. וע"י זה באה הבינה לקטנות, המכונה געה ובכה, ונעשו ב' מיני דינים במלכות, המכונים דמעות.

ועוד נאמר, ומתגלגלים עליונים למטה, שישסו"ת שהיה מחובר עם או"א, ירדו עתה למטה, מחמת המסך דמלכות שהתעלה בחצי הבינה. כי מחמת זה התחלקה הבינה לב' פרצופים:

א. ג"ר שבה נקראים או"א, שהם נשארו במעלתם, להיותם מחצי הבינה שלמעלה ממסך.
ב. ישסו"ת, שהם מחצי בינה שלמטה מהמסך דמלכות, ירדו למטה, ונמצא שישסו"ת, שהיו עליונים, התגלגלו למטה.

ואח"כ התבקעו גם כח"ב תו"מ של ישסו"ת מחמת עליית המלכות לבינה. שכ"ח וחצי בינה נשארו למעלה ממסך דמלכות, וחצי בינה ותו"מ ירדו למטה ממסך המלכות, העומד בחצי בינה.

לכן נאמר, ונבקעו התחתונים. שישסו"ת, שכבר יצאו מאו"א למטה, התבקעו גם הם, וירדו 240 מדרגות, שהם חצי בינה ותו"מ, שהם 250, כי ספירות ישסו"ת הם מאות. אלא שהמלכות דמלכות עלתה ונשארה למעלה באו"א עילאין. ע"כ נשארו במלכות דישסו"ת, שהיא מאה, רק 90 ספירות ראשונות שלה עד יסוד. ונמצא, שאין בה אלא 90 ספירות, וע"כ נבחנים שירדו רק 240 מדרגות ולא 250.

ואלו ב' מדרגות וחצי שירדו מישסו"ת, הם התלבשו בזו"ן. והם ו"ק בלי ראש. כי הג"ר, כ"ח וחצי בינה העליונה, חסרות מהן. ומשום זה נשארו הזו"ן בלי זיווג ובו"ק חסר ראש. עד שייגאלו ישראל מהגלות. ואע"פ שיש זמנים ומועדים, וע"י התפילות, שזו"ן חוזרים ומשיגים ג"ר גם בימי הגלות, אמנם אין זה בקביעות. אבל בזמן הגאולה, יחזרו לג"ר בקביעות, כמו או"א שבימי הגלות.

314. בשעה שמסר הקב"ה את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם שבע גזרות, שבהן ישעבדו אותם מצרים. כמ"ש, וימררו את חייהם, בעבודה קשה, בחומר, ובלבנים, ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם, אשר עבדו בהם בפרך. וכנגדן שבע לטוב, כמ"ש, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאוד, ותימלא הארץ אותם.

הבה נתחכמה

315. הבה נתחכמה לו פן ירבה. הבה, לשון הזמנה לעשות דין. הבה, לשון הסכמה והזמנה, כמ"ש, הבה נבנה לנו עיר, וכמ"ש, הבו לה' בני אלים.

316. הבה נתחכמה לו, פירוש, נהיה אליו בהסכם הדין. פן ירבה. ורוח הקודש אומרת, כן ירבה וכן יפרוץ. ומלאכי השרת היו להם לשיפיים ולצנינים. כמ"ש, ויקוצו מפני בני ישראל, שפירשו, בני ישראל של מעלה, שהם המלאכים, שהיו נעקצים ממלאכי השרת. כאותם הקוצים, שאנשים נעקצים מהם.

בכל אלוהי מצרים אעשה שְפָטִים

317. מה הייתה מחשבתם של המצרים, למנוע מישראל פרייה ורבייה, ומחשבתו של השר הממונה עליהם, שהביא זאת בליבם? כי כמ"ש, ויאמר אל עמו, השר שלהם אמר להם, הֲיוּ יודעים, שכן אחד עתיד לצאת מישראל, שיעשה דין על ידו באלוהיכם.

318. בשעה שאמר משה, בכל אלוהי מצרים אעשה שְפָטִים, הלך דומה, שרו של מצרים, 400 פרסה, מרוב פחד. אמר לו הקב"ה, גזרה נגזרה לפניי ואין להשיב אותה, כמ"ש, יפקוד ה' על צבא המרום במרום. באותה שעה הוסרה השררה ממנו, והתמנה דומה להיות שר של גיהנום, לדון שם נפשות הרשעים.

319. ובאלוהיהם עשה ה' שפטים. האם יש שפטים באלוה של כסף או של זהב ושל עץ ושל אבן? אלא אלוה של כסף ושל זהב היו ניתכים מאליהם, ושל עץ נרקבים.

320. אלוה של מצרים שָׁה היה. וציווה הקב"ה לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש. כמ"ש, פסילי אלוהיהם תִּשְׂרֹפוּן באש, כדי שיהיה ריחו נודף. ועוד כתוב, ראשו על כרעיו ועל קרבו, בדרך ביזיון. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת הייתה למצרים קשה מכולן. זהו שכתוב, שפטים.

321. ובאלוהיהם ממש עשה שפטים. וזהו השר שלהם לקיים הכתוב, יפקוד ה' על צבא המרום במרום, ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם. וכש"כ השר שלהם. כמ"ש, הבה נתחכמה לו.

322. הרבה עבודות זרות היו במצרים. ונהר נילוס היה אלוה שלהם, והוא היה בכלל אלוהיהם. ובכולם עשה ה' שפטים. אלוהיהם מוכים תחילה ואח"כ האומה. וכן הוכו בתחילה הנילוס והעצים והאבנים, שעבדו אליהם. כמ"ש, ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלוהות ממש. כתוב, על צבא המרום במרום, ונילוס לא היה במרום אלא בארץ. אלא לרוב מימיו של נילוס הם דומים כמו שהיה הנהר במרום. השר שלהם מוכה בתחילה ואח"כ שאר אלוהיהם.

323. הכאת האומה של מצרים ממש, לא הייתה אלא בים. כמ"ש, לא נשאר בהם עַד אחד. ומקודם לכן נעשו שפטים באלוהיהם. וע"כ כתוב, הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה, שניבאו על העתיד, כפי מה שקרה להם.

וכתוב, ונוסף גם הוא על שונאינו, ניבאו על מחנות המלאכים העליונים שיהיו שרויים בתוכם. וכתוב, ונלחם בנו, ניבאו על מה שכתוב, ה' יילחם לכם ואתם תִּתְּרִישוּן. וכתוב, ועלה מן הארץ, כמ"ש, ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

שיר השירים אשר לשלמה

324. שיר השירים אשר לשלמה. כשברא הקב"ה, שהוא בינה, את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמיים, ז"א. בימינו חסדים, ובשמאלו הארץ, הנוקבא, הגבורות. ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה, שיבואו לידי זיווג, כמ"ש, ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

וברא המלאכים הממונים בחסדו, הנמשכים מז"א ביום. וברא המלאכים והממונים לומר שירה בלילה. כי השירה היא הארת חכמה, הנמשכת ע"י הנוקבא, הנקראת לילה. כמ"ש, יומם יצווה ה' חסדו, ע"י המלאכים הממונים על החסד. וכתוב, ובלילה שירה עימי, ע"י המלאכים הממונים על השירה.

מימין הממונים על החסד, משמאל הממונים על השירה. ואלו שמימין מקשיבים שירת היום, שירתם של ישראל קדושים. כי ישראל אומרים שירה ביום. אותם שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום, כמ"ש, חברים מקשיבים לקולך.

325. כיתה אחת מקו שמאל הכלולה משלוש כיתות, מג' קווים, אומרת שירה בלילה, כמ"ש, ותקם בעוד לילה ותיתן טרף לביתה. אם קו שמאל הוא לבדו, ואינו כלול מכל ג' קווים, אין השירה נמשכת ממנו, אלא להיפך, שכל הדינים נמשכים אז ממנו.

326. עשרה דברים נבראו ביום ראשון. מהם מידת לילה, המלכות, ומידת יום, ת"ת. ועל מידת לילה כתוב, ותקם בעוד לילה ותיתן טרף לביתה וחוק לנערותיה. טרף הוא דינים, כמ"ש, וטרף ואין מציל. וחוק הוא ג"כ דינים. כמ"ש, שם שם לו חוק ומשפט. וכן, חוקיו ומשפטיו לישראל. כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. מכאן נשמע, שמדה"ד שולטת בלילה.

327. אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים המתעלים על כל בעלי השיר. וכשפותחים החיים, התחתונים, בשירה, מוסיפים העליונים כוח, לדעת להכיר ולהשיג מה שלא השיגו. שמיים וארץ, זו"ן, גם הם מוסיפים כוח ע"י שירה זו.

שירה היא המשכת המוחין דהארת חכמה, ששורשה רק מקו שמאל ומהנוקבא, הנקראת לילה. והיא נמשכת בעניין גזר דין. ונאמר, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים המתעלים על כל בעלי השיר. כמ"ש, ותקם בעוד לילה, שגילוי המוחין דהארת חכמה נקרא קימה. וקימה זו נוהגת רק בלילה, שאז זמן הדינים בנוקבא. כמ"ש, ותיתן טרף לביתה וחוק לנערותיה. כי טרף וחוק משמעותם דינים.

ונודע שאי אפשר שהתחתונים ימשיכו מוחין, אם לא יתגלו המוחין ההם מקודם בכל הפרצופים שבעולם האצילות ובבי"ע שקדמו להם. ונאמר, וכשפותחים החיים, התחתונים, בשירה, מוסיפים העליונים כוח, לדעת להכיר ולהשיג מה שלא השיגו. כי כשהתחתונים פותחים בשירה, שהיא השגת המוחין דחכמה, הנה בהכרח שאותם המוחין כבר התגלו בזו"ן ובמלאכים הקודמים להם. שבדרך זו התחתונים מוסיפים כוח והארת מוחין בעליונים.

328. אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, באלו המוחין דהארת החכמה. הזוכה באותו שיר, יידע בענייני התורה והחכמה, ויאזן ויחקור ויוסיף כוח וגבורה במה שהיה ובמה שעתידי להיות. ובזה, זכה שלמה לדעת.

329. דוד ידע בזה, שהשיג את המוחין דחכמה בתוך הדעת. וע"כ תיקן שירות ותשבחות הרבה. ורמז בהם העתידות לבוא, והוסיף כוח וגבורה ברוח הקודש, הנוקבא, בשעה שמקבלת רוח מהקודש, חכמה. ידע בענייני התורה והחכמה, ואיזן וחקר והוסיף כוח וגבורה בלשון הקודש, הנוקבא, בשעה שמקבלת דעת מהקודש, חכמה.

330. ושלמה זכה יותר באותו השיר, וידע החכמה, ואיזן וחקר ותיקן מְשָׁלִים הרבה, ועשה ספר מאותו השיר ממש, כמ"ש, עשיתי לי שרים ושירות. כלומר, קניתי לי לדעת שיר, מאותם השירים העליונים, ואשר תקתם. כמ"ש, שיר השירים. כלומר, שיר של אותם שרים של מעלה. שיר, שכולל כל ענייני התורה והחכמה וכוח וגבורה, במה שהיה ועתידי להיות. שיר, שהשרים של מעלה משוררים.

331. אלו השרים, המשוררים של מעלה, עמדו מלשיר שירה. עד שנולד לוי. אבל משנולד לוי ואילך, אמרו שיר, אבל עוד לא היה בשלמות. כיוון שנולד משה ונמשח אהרון והתקדשו הלוויים, נשלם השיר. ועמדו השרים של מעלה על משמרותם.

ראובן שמעון לוי הם חג"ת, ג' קווים, ימין שמאל ואמצע. ולכן אע"פ שנולד שמעון, קו שמאל, שממנו נמשך השירה, הארת החכמה, מ"מ עמדו מלומר שירה, כי קו שמאל אינו יכול להאיר מחוסר חסדים. עד שנולד לוי, קו אמצעי, המקיים את שניהם, ומלביש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין. הנה אז מאירה החכמה שבשמאל, השירה. אמנם עוד אינה בשלמות, כי הקו האמצעי עצמו צריך להתחלק לימין ולשמאל, ששבט לוי התחלק לכוהנים בימין וללוויים בשמאל. והלוויים, החכמה שבקו שמאל, צריכים להתלבש באור החסדים של הכוהנים שבימין. ואז מאירה החכמה בלוויים, שהלוויים מתקדשים ע"י הכוהנים, כי קודש הוא חכמה.

ואז השירה, המשכת החכמה, היא בשלמות, כיוון שנמשכת ע"י קו שמאל שבקו אמצעי, הלוויים, המחברים תמיד בכוהנים, ונתונים אליהם.

וכיוון שנולד משה ונמשח אהרון, שמשוה הבדיל את שבט לוי לכוהנים מבני אהרון, והשאר ללוויים, ימין ושמאל. והתקדשו הלוויים, מטעם שהחכמה שבהם התלבשה בהארת החסדים שבכוהנים. נשלם השיר, להיותו נמשך מבחינת השמאל שבקו אמצעי, ולא מקו שמאל ממש.

ואז עמדו השרים של מעלה על משמרותם, כלומר במשמרות שבליילה, שהמלאכים אומרים בהם שירה.

332. בשעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו, כלומר השכינה אמרה לז"א, מי ייתנך כאח לי, שתשפיע בי חכמה. כי מבחינת החכמה זו"ן נקראים, אח ואחות.

יונק שדי אימי. שאז יונקים שניהם מהבינה. והם במדרגה אחת.

אמצאך בחוץ אֶשְׁקֶךָ. כי הארת החכמה בלי חסדים, החיצוניות, ביקשה ממנו, שתוכל לנשק אותו ולהאיר ממנו, גם בהיותה בחיצוניות.

גם לא יבזוז לי. כי בחיצוניות מתעוררות הקליפות לבזות את השכינה, כמ"ש, לפתח חטאת רובץ. וביקשה ממנו שלא יוכלו לבזות אותה.

וכל זה היה מטרם שקו האמצעי, לוי, הכריע וקיים את שני הקווים ימין ושמאל, שמחמתם יורש גם הוא אותם שני הקווים בעצמו, כוהנים ולוויים.

כיוון שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה, אחר שהתחלקו לימין ולשמאל, לכוהנים וללוויים, שאז התקדשו כולם, שחכמה שבלוויים התקדשה ע"י התלבשותם בחסדים שבכוהנים. ועמדו השרים של מעלה על משמרותם. והתקדשו המלאכים כנגד הלוויים, חברים כאחד, כי מעשי התחתונים משלימים את העליונים. אז נעשו העולמות אחד, ומלך אחד שוכן עליהם. לאחר כל אלו התיקונים בא שלמה ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים, ונסתמה החכמה בו.

333. השרים של מטה נקראים לוויים על שנלווים ומתחברים למעלה כאחד. ומטעם שהשומע את השירה, נלווה ונדבק נפשו למעלה בה'. וע"כ אמרה לאה, יילוה אישי אליי. ע"כ נקרא לוי, מטעם שזרע לוי כולו נלווה עם השכינה, במשה באהרון ובמרים ובכל זרעו אחריו. והם הנלווים אל ה' לשרת אותו.

334. בשעה שעמדו המשוררים למעלה, לא עמדו על משמרתם, עד שנולדו שלושת האחים, משה אהרון ומרים. מילא משה ואהרון, ומרים למה? אלא שכתוב, עשיתי לי שרים ושרות. וכתוב, ותען להם מרים, שירו לה' כי גאה גאה.

335. באותה שעה שנולד לוי, נטל אותו הקב"ה, ובחר אותו מכל אחיו, והושיב אותו בארץ. והוליד את קהת, וקהת הוליד את עמרם, והוא הוליד את אהרון ואת מרים. פרש מאשתו, והחזיר אותה. באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים, גער בהם הקב"ה, ושכך השיר. עד שנטה קו ימינו, והושיט לעמרם.

336. למה נקרא עמרם? שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. למה לא נזכר שמו? מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יכירו בו. כמ"ש, וילך איש. ולא נאמר, וילך עמרם, בפרהסיא. וייקח את בת לוי. אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה.

וילך איש

337. וילך איש מבית לוי, וייקח את בת לוי. וילך איש, זהו גבריאל, שהלך והחזיר אותה לעמרם. עמרם ממש היה. ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו להזדווג לאשתו, לא הייתה ממנו אלא מלמעלה. כי עצת הקב"ה הפעילה אותו, והלך.

338. למה באהרון ובמרים לא נאמר זיווג אבותם בתורה, ובמשה כתוב, וייקח את בת לוי? להראות שהשכינה נקראת ע"ש לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד את משה, עד שלקח חלק בשכינה, כמ"ש, וייקח את בת לוי, השכינה.

339. עמרם זכה שיצא ממנו בן, שזכה לקול גדול, ז"א. שכתוב, והאלקים יעננו בקול. ועמרם זכה לבת קול, המלכות, שכתוב, וייקח את בת לוי, כלומר בת קול. ולפיכך כתוב, וילך. כלומר, שהלך למדרגה זו.

כשנולד משה ייחד הקב"ה שמו עליו, כמ"ש, ותרא אותו כי טוב. וטוב הוא שמו של הקב"ה, שכתוב, טוב ה' לכל. וכתוב, טעמו וראו כי טוב ה'. הרי שהקב"ה נקרא טוב.

וימת מלך מצרים

340. ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים. סוף גלותם היה, שהיו ישראל משועבדים בכל עבודה. בימים הרבים ההם, שהיו רבים לשהיית ישראל במצרים, כלומר, שהגיע הקץ. וכיוון שנשלם קץ גלותם, כתוב, וימת מלך מצרים. שהורד שר מצרים ממעלתו ונפל מגאוותו. וע"כ כתוב עליו, וימת מלך מצרים. כי הירידה נחשבת לו כמיתה. וכיוון שנפל מלך מצרים, השר שלהם, זכר הקב"ה את ישראל ושמע תפילתם.

341. כי כל זמן שניתנה לשר שלהם שררה על ישראל, לא נשמע צעקתם של ישראל. כיוון שנפל השר שלהם, כתוב, וימת מלך מצרים. ומיד כתוב, וינחמו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שוועתם אל האלקים. אבל עד אותה שעה לא נענו בצעקתם.

שתי דמעות לים הגדול

342. רחמנותו של הקב"ה, כשהוא מרחם על ישראל, כופה למדה"ד ומוריד אותה, ומרחם עליהם. שנאמר, הקב"ה מוריד שתי דמעות לים הגדול.

בצ"ב עלתה המלכות לבינה, בעניין האות י' שנכנסה באור ונעשה אור. שאור הבינה נהפך לאוויר מחמת הדינים שבמלכות שנכנסו בה, ואוויר פירושו ו"ק בלי ראש. ומעליית המלכות נעשו בבינה ב' מיני דינים: המלכות המעורבת בבינה. שלעת גדלות, ע"י הארה מע"ב ס"ג, חוזר ומוריד המלכות מהבינה למקומה, ונמצא שהי' יצאה מאויר הבינה, וחזרה הבינה להיות אור, שפירושו ג"ר. ועד"ז שנעשה הקטנות והגדלות בבינה, נעשה ג"כ במלכות, ויוצאים מוחין דג"ר גם במלכות.

וכשהוא מרחם על ישראל, כופה למדה"ד, המלכות שעלתה לבינה. ומוריד אותה למקומה עצמה, ומרחם עליהם. שאז יוצאים הג"ר בבינה ובמלכות ובנשמות ישראל למטה.

כלומר, הקב"ה מוריד שתי דמעות, ב' מיני דינים, המכונים בינה המעורבת במלכות ומלכות המעורבת בבינה, לים הגדול, למלכות. ולא ברור למה הן מכונות דמעות, שהדין שבהן אינו ברור שהוא דין, מטעם התערובת של בינה במלכות ומלכות בבינה.

דמעות מורה על תערובת, מלשון, מעלין את המדומע. שהדין שבהם אינו ברור, כי אפילו בעת הקטנות, שאור הבינה נעשה לאוויר, וכן אור הזו"ן נעשה מחמתם לאוויר, וקליפת אוב רוצה להיאחז בדינים, אומרים לו שהיה משקר ודבריו שקריים. כלומר, שמכחישים אותו ואומרים על ב' דינים אלו, שאינם בחינת דין, ובזה מרחיקים אותו מלהיאחז בהם. הרי שאין הדין שבהם ברור כ"כ, וע"כ נקרא דמעות, מלשון תערובת דין, שאינו ברור שהוא דין.

343. אלא שאין אנו הולכים אחר קליפת אוב. כלומר, אין אנו מביאים ראיה מקליפת אוב. שמתוך שאנו מכחישים לפניו לומר, שאין בהם דין, ומרחיקים אותו, הוא ראיה שהדין שבשתי דמעות אינו ברור. אינו כך, אלא שהדין שבשתי דמעות דבר ברור הוא.

בע"ס של המלך יש שתי דמעות להקב"ה ושתי מידות דין:

א. הנמשך מתערובת המלכות בבינה.

ב. הנמשך מתערובת הבינה במלכות.

שהדין בא משתיהן. הרי שהדין שבהם ברור הוא. וכשהקב"ה זוכר את בניו, הוא מוריד אותם לים הגדול, ים החכמה, המלכות, להמתיק אותם. שע"י זה יוצא קטנות הבינה במלכות.

ואח"כ יכולה המלכות לקבל גם את הגדלות דאמא, כי אמא משאילה בגדיה לבתה. ואז הופך מדה"ד שבמלכות למדה"ר, שמקבלת ג"ר. ומרחם עליהם, על ישראל, שגם הם מקבלים ג"ר.

שתי דמעות, שמהן באות הדמעות, מהן בא הדין. שתי דמעות בשורשן בבינה המתהוות מחמת עליית המלכות אליה, אינן דין ברור, אלא מהן נמשכות דמעות אחרות למקום המלכות, ומהדמעות האלו שבמלכות בא הדין. ומשתי דמעות באות הדמעות במלכות ומהן בא הדין.

344. כתוב, והנה מצרים נוסע אחריהם. זהו השר של מצרים. משמע שעוד היה בתקומתו בעת יציאת ישראל ממצרים. וכתוב, וימת מלך מצרים. זהו השר של מצרים. שזה היה עוד לפני יציאת ישראל ממצרים. דבר זה אינו סתירה, אלא הוא עוד מחזק הפירוש בכתוב, וימת מלך מצרים. כי כתוב כאן, והנה מצרים. וכתוב שם, וימת מלך מצרים.

זה מלמד, שעתה, לאחר יציאת מצרים, לא היה מלך, כי כבר הורידו אותו מגדולתו. ולפיכך כתוב, והנה מצרים. ולא כתוב, והנה מלך מצרים. ומה שכתוב, וימת, אין הפירוש שהתבטל לגמרי, אלא שהורידו אותו מגדולתו, ואינו יכול עוד להזיק. כמ"ש, כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך. שפירושו, שאינם יכולים עוד להזיק. אף כאן, וימת, פירושו, שאינו יכול עוד להזיק, מחמת שירד מגדולתו.

345. כל מלכי מצרים פרעה שמם. וכאן כתוב, וימת מלך מצרים סתם. ולא כתוב, פרעה מלך מצרים. מפני שמדובר בשרו של מצרים. ואם היה כתוב במקומו פרעה, הוא פרעה ממש ולא השר של מצרים. כל עוד שיש ממשלה למעלה, בשר של העם, יש ממשלה בעם שלמטה. הוסרה הממשלה שלמעלה מן השר של העם, הוסרה גם הממשלה שלמטה.

והאם חרב יש לה?

[וכי חרב אית לה?]

346. הנה יום בא לה', והיה יום אחד הוא ייודע לה'. האם שאר הימים אינם של ה'? זה מלמד ששאר הימים ניתנו לשרים, והיום ההוא אינו של השרים, אלא של הקב"ה, כדי לעשות דין בעכו"ם, מפני שביום ההוא ייפלו כל השרים ממעלתם. וע"כ כתוב, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, כי ביום ההוא לא יהיה מעלה לשרים.

347. כשהקב"ה עושה דין בשרים של מעלה, כתוב, כי ריוותה בשמיים חרבי. והאם חרב יש לו לה'? יש לו חרב, כמ"ש, חרב לה' מלאה דם. וכתוב, ובחרבו את כל בשר.

348. החרב הזו היא הדין שעושה, כמ"ש, ויישא דוד את עיניו, ויִרְא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמיים, וחרבו שלופה בידו. והאם חרב שלופה הייתה ביד המלאך? הייתה הרשות נתונה בידו לעשות דין. והרשות הזו מכונה חרב.

349. אמר מלאך המוות, אם לא הייתי חס על כבוד הבריות, הייתי מגלה להם את בית השחיטה כבהמה. משמע, שיש חרב ממש בידי מלאך המוות. אלא בכל מקום שכתוב חרב בעליונים, פירושו, משום שניתנה הרשות בידו לעשות גמר הדין. ולא חרב ממש.

וגילוי בית השחיטה הוא, שהיה מגלה הסיבה של המוות, העוון, שהוא כמו בית השחיטה, שהיא סיבה למות הבהמה. וכמ"ש, וחרבו שלופה בידו, שהרשות נתונה בידו לעשות דין. מהו שכתוב, ויִשֵּׁב חרבו אל נְדָנָה? שהוחזר הדין לבעל הדין, והרשות לפעול הדין, הוחזרה למי שהרשות שלו, לה'.

ויאנחו בני ישראל

350. ויאנחו בני ישראל. לא כתוב, ויתאנחו, שהיה משמע, שנאנחו מחמת צרתם עצמם. אלא כתוב, ויאנחו, כלומר, שהאנחה הייתה בשבילם למעלה, שהמלאכים נאנחו בשביל ישראל.

351. ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שוועתם אל האלקים מן העבודה. בני ישראל שלמעלה, המלאכים. כתוב, מן העבודה, ללמד שבני ישראל הם בעלי עבודה, שהם מן העבודה של מעלה, כלומר, מלאכי השרת. ותעל שוועתם אל האלקים, שעד אותה שעה לא עלתה שוועתם לפניו.

352. מהו הדין, שעושה הקב"ה במשרתים של מעלה, במלאכי השרת ובשרי שבעים אומות? הוא מעביר אותם בנהר דינור, ומסיר אותם מממשלתם, וממנה שרים אחרים משאר העמים. והרי כתוב, משרתיו אש לווהט. וא"כ מה

ייגרע מהם, אם מעבירים אותם בנהר דינור? יש אש שהוא קשה מאש, ויש אש שדוחה אש. וע"כ אע"פ שהם אש, האש של נהר דינור קשה מהם, ונעשה שם הדין למלאכי אש.

אנחה שוועה צעקה

353. שלושה עניינים כאן: אנחה, שוועה, צעקה. ואינם דומים זה לזה. אנחה, שכתוב, ויאנחו בני ישראל. צעקה, שכתוב, ויצעקו. שוועה, שכתוב, ותעל שוועתם. וכל אחד מתפרש בפני עצמו. וכולם עשו ישראל. אלא צעקה ושוועה עשו ישראל, אנחה לא עשו, שזה משמע מהכתוב, ויאנחו ולא ויתאנחו, ולמעלה הייתה האנחה בשבילם.

354. צעקה ושוועה, במה הן נבדלות? אין שוועה אלא בתפילה, כמ"ש, שְׁמַעַת תְּפִלְתִּי ה' ושוועתי האזינה. וכן כתוב, אליך ה' שִׁוְעָתִי. וכן כתוב, שיוועתי אליך ותִּרְפָּאֵנִי. הרי ששוועה, פירושה דיבורי תפילה. צעקה, פירושה, שצועק ואינו אומר כלום, בלי דיבורים. גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב, וקרובה להקב"ה יותר מתפילה ומאנחה, כמ"ש, כי אם צֶעֶק יִצְעַק אֵלַי שְׁמוֹעַ אֲשַׁמַּע צַעֲקָתוֹ. אנחה צעקה ושוועה, הן מחשבה קול דיבור, בינה ז"א מלכות. וע"כ צעקה שאין בה דיבור, יותר מתקבלת לה' מתפילה בדיבור. משום שהדיבור הוא בהתגלות ויש בו אחיזה למקטרגים. אבל צעקה, שאין בה התגלות אלא רק בלב הצועק, אין בה אחיזה למקטרגים. וגם היא מתקבלת יותר מאנחה, כי מגולה רק במחשבת הנאנח, בחינת בינה, ואין התחתון ביכולת להתדבק על ידה כראוי בה'. וע"כ צעקה יותר מתקבלת.

355. בשעה שאמר הקב"ה לשמואל, נִיחַמְתִּי כִּי הִמְלַכְתִּי אֶת שְׂאוּל לְמֶלֶךְ. כתוב, ויִיחַר לְשִׁמוּאֵל, ויִזְעַק אֶל ה' כֹּל הַלַּיְלָה. הניח הכול, אנחה ושוועה, ולקח צעקה, משום שהיא קרובה להקב"ה יותר מכולן. כמ"ש, ועתה הנה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

356. זה מי שמתפלל ובוכה וצועק, עד שאינו יכול עוד לנענע בשפתיו, זוהי תפילה שלמה שהיא בלב, ולעולם אינה חוזרת ריקה, אלא שמתקבלת. גדולה צעקה, שקורעת גזר דינו של אדם מכל ימיו.

357. גדולה צעקה שמושלט על מדה"ד של מעלה. גדולה צעקה, שמושלט בעוה"ז ובעוה"ב. בשביל צעקה נוחל האדם העוה"ז והעוה"ב. כמ"ש, ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יִצִּילֵם.

דודי לי ואני לו הרועה בשושנים

358. איך להם לבריות, שאינם משגיחים ואינם יודעים. בשעה שעלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא עולמו, כל העולמות עלו במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם, כמ"ש, כולם בחכמה עשית. ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא העוה"ז והעולם של מעלה.

359. נטה ימינו וברא העולם של מעלה, ז"א. נטה שמאלו וברא עוה"ז, מלכות. כמ"ש, אף ידי יסדה ארץ, מלכות, וימיני טיפחה שמיים, ז"א. קורא אני אליהם יעמדו יחדיו. וכולם ברגע אחד נבראו. ועשה העוה"ז כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, יצא כדוגמתו למטה. שאין דבר למטה, שאין לו שורש בעולמות עליונים. וכל מה שיש למטה בארץ, יש כדוגמתו בים, והכול אחד. ברא בעולמות העליונים המלאכים, ברא בעוה"ז בני אדם, ברא בים לווייתן. כמ"ש, לחבר את האוהל להיות אחד.

360. כתוב באדם, כי בצלם אלקים עשה את האדם. וכתוב, ותחסרהו מעט מאלקים. אם בני אדם מכובדים במעשיהם כל כך והם נאבדים מעפר הבאר, שנאבדים ע"י הקליפות, הנאחזות בעפר המלכות, שנקראת באר, איך יבואו לשאוב שפע מהבאר? ויבחר בעליונים, במלאכים, ובחר בישראל. לעליונים לא קרא בנים, לתחתונים קרא בנים. כמ"ש, בנים אתם לה' אלקיכם. הוא קרא להם בנים, והם קראו לו אב, כמ"ש, כי אתה אבינו. וכתוב, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. הוא בחר בי ואני בחרתי בו.

361. הרועה בשושנים. הוא רועה בשושנים אע"פ שהקוצים, הקליפות, סביב להם. ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמוהו. הרועה בשושנים, שושן אדום, ומימיו שמוצקים ממנו, הם לבנים. כך הקב"ה מנהיג עולמו ממדה"ד, הרמוז באדום, למדה"ר, הרמוז בלבן. שכתוב, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

362. רבי אבא היה הולך בדרך, והיה עימו רבי יצחק. בתוך שהיו הולכים, פגעו בוורדים. לקח רבי אבא ורד אחד בידיו והיה הולך. פגע בהם רבי יוסי, אמר, ודאי שהשכינה כאן. ואני רואה ורד בידיו של רבי אבא, שהוא ללמוד ממנו חכמה רבה, כי אני יודע שרבי אבא לא לקח את זה אלא להראות חכמה.

363. אמר רבי אבא, שב בני. ישבו. הריח רבי אבא באותו ורד ואמר, אין העולם מתקיים אלא על הריח, המוחין דהארת חכמה, המאירים מלמטה למעלה, כדרך הריח. כי אני רואה שאין הנפש מתקיימת אלא על הריח, וע"כ מריחים בהדס במוצאי שבת, כדי להמשיך המוחין דהארת חכמה, הריח.

364. פתח ואמר, דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי? מפני שמנהיג עולמו בשושנים. כמו שושן, שיש בו ריח, והוא אדום, מוצקים אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא זז. כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה, שאם לא כן, לא היה מתקיים העולם, משום האדם החוטא. והחוטא נקרא אדום, כמ"ש, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכן החוטא מקריב קורבנו לאש, שהוא אדום, זורק הדם שהוא אדום סביב למזבח, וכן מדה"ד הרמוז באדום. מוצקים אותו, כשנשרף הקורבן על המזבח, ועולה העשן כולו לבן. ואז האדום הופך ללבן, הרמוז, שמדה"ד הופך למדה"ר.

365. כל מדה"ד אינו צריך אל הריח שלו אלא מצד האדום. כי הריח, הארת חכמה, אינו נמשך מצד הלבן, קו ימין שכולו חסדים, אלא מצד האדום, קו שמאל, שמשם החכמה, השורוק. כמ"ש, ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים עד שפוך דם עליהם. אלא שהיו יודעים, שלא ישיגו ממדה"ד, מלכות, כרצונם, להמשיך החכמה מלמעלה למטה, כרצון כל עובדי עבודה זרה. אלא רק באדום, ע"י קו שמאל, אדום. וע"כ התגודדו בחרבות עד שפוך דם עליהם, כדי להמשיך האדום.

366. ועוד, אדום ולבן, שמאל וימין, נקרב לעולם והריח עולה משניהם. כי אין החכמה שבשמאל תוכל להאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין. וע"כ, כמו שהשושן אדום ולבן, כך ריח הקורבן והקורבן עצמו מאדום ומלבן.

ריח הקטורת מהשמנים האדומים והלבנים. כלומר, הלבונה לבן, מור דרור אדום, והריח עולה מאדום ומלבן. וע"כ מנהיג עולמו בשושנים, שהם אדום ולבן. וכתוב, להקריב לי קרבן ודם. שהחלב לבן והדם אדום.

367. כנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, שזה אדום וזה לבן. כמו השושן, שהוא אדום ולבן, אין מוצקים אותו להחזיר אותו כולו לבן, אלא באש. כך הקורבן, אין מוצקים אותו להחזיר אותו כולו לבן, אלא באש. עתה, מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כולו לבן, אלא באש. מתוך תעניתו של האדם, נחלשים איבריו וגובר עליו האש, ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש, והוא הנקרא מזבח כפרה.

368. רבי אלעזר, כשהיה יושב בתענית, היה מתפלל ואומר, גלוי וידוע לפניך, ה' אלקי ואלקי אבותי, שהקרבתי לפניך חלבי ודמי, והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי. יהי רצון מלפניך, שיהי הריח העולה מפי בשעה זו, כריח העולה מקורבן באש המזבח, ותקצני.

369. נמצא שהאדם מקריב בתעניתו החלב והדם, והריח שעולה מפיו, הוא מזבח כפרה. ולפיכך תיקנו התפילה במקום הקורבן. ובלבד שיתכוון למה שאמרנו.

כתוב, כל דבר אשר יבוא באש, תעבירו באש וטָהַר. שע"י האש מוחזר להיות כולו לבן. אמר רבי יוסי, כשהיה ביהמ"ק קיים, אדם מקריב קורבנו בעניין האדום והלבן, והריח העולה מהם, וחזרתו לכולו לבן ע"י האש, ומתכפר לו. עתה תפילתו של אדם מכפר לו במקום הקורבן באותה הדרך של כוונת הקורבן.

370. דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. כמו השושנים, שקוצים מצויים בתוכם, אף הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים וברשעים. כמו השושנים, שאלמלא הקוצים אין השושנים מתקיימים. כך אלמלא הרשעים, אין הצדיקים ניכרים. במה הצדיקים ניכרים? מתוך שיש רשעים. כי אלמלא רשעים, אין הצדיקים ניכרים.

הרועה בשושנים. המנהיג עולמו בשש שנים, כי שושנים אותיות, שש שנים. והשביעית שבת לה'. ועוד, בשושנים, פירושו באותם שְׁשֻׁנִים בתורה. כי שושנים הוא לשון שונה.

ומשה היה רועה

371. מזמור לדוד, ה' רועי לא אחסר. ה' רועי, הרועה שלי. כמו שהרועה מנהיג את הצאן ומוליך אותם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מיישר הליכתן בצדק ובמשפט, אף הקב"ה, כמ"ש, בנאות דשא ירביצני על מַי מנוחות ינהלני, נפשי ישובב.

372. דרך הרועה לנהוג בצדק את צאנו, להרחיק אותם מן הגזל, להנהיג אותם במישור, ובכל עת השבט בידו, שלא ייטו ימין ושמאל.

373. ומשה היה רועה. שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמיים. אם הרועה שוטה, עליו כתוב, תקווה לכסיל ממנו.

374. משה חכם היה, ובקי לנהוג את צאנו. כמ"ש בדוד, והנה רועה בצאן. שדוד חכם גדול היה, והיה רועה צאנו כדין וכשורה. לפיכך, עשה אותו הקב"ה מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר? אלא ישראל נקראים צאן. כמ"ש, ואתן צאני צאן מֵרעיתי אדם אתם. וכמ"ש, כצאן קֹדְשִׁים כצאן ירושלים.

375. כמו הצאן, כשיקריבו על המזבח, בגללם זוכה לחיי העוה"ב. כך המנהיג לישראל כדין וכשורה, בגללם זוכה לחיי העוה"ב. ועוד, כשהצאן יולדת, הרועה נוטל אותם הטלאים בחיקו, כדי שלא יילאו וייגעו, ומוליך אותם אחרי אימם, ומרחם עליהם. כך המנהיג לישראל, צריך להנהיג אותם ברחמים ולא באכזריות. וכן אמר משה, כי תאמר אליי, שָׂאָהוּ בְחִיקָךְ כאשר יישא האומן את היונק.

376. כמו שהרועה את הצאן, כשהוא רועה טוב, מציל את הצאן מהזאבים ומהאריות. כך המנהיג לישראל, אם הוא טוב, מציל אותם מעכו"ם, ומדין של מטה, ומדין של מעלה, ומדריך אותם לחיי העוה"ב. משה, רועה נאמן היה, וראה הקב"ה, שראוי הוא לרעות את ישראל, באותו הדין ממש, שהיה רועה את הצאן. הכבשים, כפי הראוי להם, והנקבות, כפי הראוי להן.

377. ולפיכך כתוב, ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כוהן מדיין, ולא את שלו. האם כאשר יתרו נתן את ציפורו בתו למשה, לא נתן לו צאן ובקר? הלא עשיר היה? אלא משה לא היה רועה את צאנו, כדי שלא יאמרו, בגלל שהיה צאנו עימו, היה רועה אותם בטוב. ולכן כתוב, את צאן יתרו חותנו, ולא כתוב, את שלו. כוהן מדיין, אע"פ שהיה עכו"ם, בזכות שעשה עימו חסד, היה רועה צאנו כדין וכשורה, במרעה טוב, שמן ודשן.

378. וינהג את הצאן אחר המדבר. משה, מיום שנולד, לא זזה ממנו רוח הקודש. ראה ברוח הקודש, שאותו מדבר היה קדוש, ומוכן לקבל עול מלכות שמיים עליו. מה עשה? הנהיג את הצאן אחר המדבר. ולא במדבר, שלא רצה שייכנסו בתוכו, אלא הרחיק אותם אחר המדבר.

379. ויבוא אל הר האלקים חֹרֶבָה. הוא לבדו בא בלי הצאן. כמו אבן המושך ומקבל ברזל, כאשר רואה אותו הברזל, קופץ עליו. כך משה והר סיני, כשהתראו זה לזה, דילג עליו. כמ"ש, ויבוא אל הר האלקים חורבה.

380. מוכנים היו מששת ימי בראשית, זה עם זה. ואותו היום, התרגש ההר אל מול משה. וכיוון שראה אותו, שנכנס לתוכו ודילג בו, עמד ההר. ששמחים היו זה עם זה.

381. יודע היה משה, שהר האלקים הוא. כמ"ש, ויבוא אל הר האלקים. מה ראה משה באותו הר? ראה עופות שהיו פורחים ופורשים כנפיהם, ולא היו נכנסים בו.

382. וראה העופות פורחים וטסים משם, ונופלים לרגליו של משה, מיד הרגיש בעניין, והעמיד את הצאן אחר המדבר, ונכנס לבדו.

383. וַיֵּרָא מֵלֶאךָ ה' אֵלָיו בִּלְבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה. שַׁעַת מִנְחָה הָיְתָה, שְׁמֵדָה"ד שׁוֹלֵטת בּוֹ. כְּתוּב, יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֹסְדוֹ. מִידַת חֶסֶד כְּתוּב, וְלֹא מֵדָה"ד. כִּי מִשְׁיוּצָא הָאֹרֶךְ עַד שְׁנוּטָה לְרֹדֶת, נִקְרָא יוֹם, מִידַת חֶסֶד. מִשְׁנוּטָה לְרֹדֶת, נִקְרָא עֶרֶב, מֵדָה"ד. כִּמ"ש, וִיקְרָא אֱלֹקִים לְאֹרֶךְ יוֹם, וּלְחֹשֶׁךְ קָרָא לֵילָה.

388. בַּשָּׁעָה שֶׁנִּכְנַס מֹשֶׁה לְהָר סִינִי, מָה הִטְעַם שֶׁנִּגְלָה לוֹ בְּשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ, שֶׁהוּא דִּין? אַז, הַשָּׁעָה הָיְתָה גּוֹרֵמַת. הָיְתָה אַז שַׁעַת הַדִּין, שַׁעַת הַמִּנְחָה. לְבַת אֵשׁ, וְהִשָּׁם חוֹרֵב, וְהַסֵּנֶה, הַכּוֹל לִגְזֹעַ אֶחָד נִשְׂרָשׁ. כְּתוּב, וַיְבֹא אֶל הָרִי הָאֱלֹקִים חוֹרֵבָה. וְכְתוּב, וּבַחוֹרֵב הִקְצַפְתָּם אֶת ה'. וְכְתוּב, וַיֵּרָא מֵלֶאךָ ה' אֵלָיו בִּלְבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, שֶׁפִּירוּשׁוֹ, מִתּוֹךְ שֶׁהֵם עֲתִידִים לֵהוּיֹת כִּסְנָה. שֶׁהֵם מִקּוֹם גֶּרֶם, שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל עֲתִידִים לַחֲטֹא שָׁם, וּלְהִיֹּת כִּסְנָה. וְע"כ נִגְלָה בִּלְבַת אֵשׁ, שֶׁהִיא דִּין, הַשּׁוֹרֵף אֶת הַרְשָׁעִים. כִּמ"ש, קוֹצִים כְּסוּחִים בְּאֵשׁ יִיָּצְתוּ.

בִּלְבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה

389. וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינָנו אוֹפֵל. מִכָּאן לְמַדְנוּ רַחֲמֵנוֹתָיו שֶׁל הַקָּב"ה עַל הַרְשָׁעִים. וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ, לַעֲשׂוֹת בֵּה דִין לַרְשָׁעִים. וְהַסֵּנֶה אֵינָנו אוֹכֵל, שְׂאִין בֵּהֶם כָּלִיָּה. בּוֹעֵר בְּאֵשׁ, רּוֹמֵז לַאֲשׁ שֶׁל גִּיהִינוֹם, אֶע"פ שֶׁהָאֵשׁ נִרְאֶה לְמֹשֶׁה שֶׁהוּא צָדִיק, מ"מ רּוֹמֵז לַאֲשׁ שֶׁל גִּיהִינוֹם, לַרְשָׁעִים. אֲבָל הַסֵּנֶה אֵינּוּ אוֹכֵל, שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה בֵּהֶם כָּלִיָּה.

390. מָה הִטְעַם שֶׁנִּגְלָה אֵשׁ לְמֹשֶׁה בִּלְבַת אֵשׁ וְלֹא לְשָׂאֵר הַנְּבִיאִים? אֵין מֹשֶׁה כְּשָׂאֵר הַנְּבִיאִים. כָּל מִי שֶׁקָּרַב לַאֲשׁ נִשְׂרָף בֵּה, וּמֹשֶׁה קָרַב לַאֲשׁ וְלֹא נִשְׂרָף, כִּמ"ש, וּמֹשֶׁה נִיָּגַשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹקִים. וְכְתוּב, וַיֵּרָא מֵלֶאךָ ה' אֵלָיו בִּלְבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה.

391. בַּעֲנִיִּין הַזֶּה שֶׁל מֹשֶׁה יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בַּחֲכָמָה עֲלִיוֹנָה. כִּי לְמָה כְּתוּב, מִן הַמַּיִם מִשִּׁיתִּיהוּ, אֲלֵא לְלַמֵּד, שְׁמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ מִן מַיִם, הַחֹסֶד, אֵינוֹ מִתִּירָא מֵאֵשׁ, הַדִּין. מִמָּקוֹם שֶׁנִּגְזַר נִשְׁמַת מֹשֶׁה, לֹא נִגְזַר אָדָם אַחֵר. בַּעֲשֵׂר מַדְרָגוֹת דּו"א הַשְׁתַּכְלָל, כִּמ"ש, בְּכָל בֵּיתִי, בְּנוֹקְבָא, נֶאֱמַן הוּא. וְלֹא כְּתוּב, נֶאֱמַן בֵּיתִי, שֶׁהִיא מִשְׁמַע נֶאֱמַן שֶׁל הַנוֹקְבָא. אֲלֵא כְּתוּב, נֶאֱמַן הוּא, שֶׁפִּירוּשׁוֹ, נֶאֱמַן שֶׁל ז"א, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַנוֹקְבָא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל אָדָם, שְׂאִדּוֹנוֹ מַעִיד עֲלָיו בֹּזֵה.

392. הֲרִי כְּתוּב, וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. בְּיִשְׂרָאֵל לֹא קָם, אֲבָל בְּאוֹה"ע קָם. וּמִי הוּא? הוּא בִלְעָם. וַאֲיֵךְ נֶאֱמַר, שֶׁמִּמָּקוֹם שֶׁנִּגְזַר מֹשֶׁה, לֹא נִגְזַר אָדָם אַחֵר?

393. כְּמוֹ שֶׁנִּזְוֹל הַיּוֹצֵא מִפְּרַח קֶרֶן־טִי, שְׂרִיחוֹ רַע, מִתְעַרֵּב חֲלִילָה בְּאַפְרִסְמוֹן הַטּוֹב. כֵּךְ מְדוּמָה בִלְעָם הַרְשָׁע לְמֹשֶׁה רַבְּנוֹ. אֲלֵא הַפִּירוּשׁ שֶׁל הַמְדַרְשׁ, שְׁבָאוֹה"ע קָם וְהוּא בִלְעָם, אֲשֶׁר מַעֲשֵׂיו שֶׁל מֹשֶׁה לְמַעַלָּה, בְּקִדּוּשָׁה, וּבִלְעָם לְמַטָּה, בְּטוּמָאָה. מֹשֶׁה הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹתֵר הַקִּדּוּשׁ שֶׁל מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, ז"א, לְמַעַלָּה. וּבִלְעָם הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹתֵרִים הַתַּחְתּוֹנִים, שְׂאִינֵם קְדוּשִׁים, לְמַטָּה. וּבְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ מִמֶּשׁ כְּתוּב, וְאֵת בִּלְעָם בֶּן בְּעֹזֵר הַקּוֹסֶם הִרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֲרֵב. הֲרִי שֶׁנִּקְרָא קוֹסֶם, כִּי הָיוּ מַעֲשֵׂיו בְּטוּמָאָה.

394. כִּי כָאן מִשְׁמַע, שִׁישׁ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, יָמִין וּשְׂמָאל, רַחֲמִים וְדִין, יִשְׂרָאֵל וְעֹכו"ם. יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹתֵרִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, עֹכו"ם בְּכֹתֵרִים תַּחְתּוֹנִים שְׂאִינֵם קְדוּשִׁים. אֲלוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם מִיָּמִין, וְאֵלוֹ שֶׁל עֹכו"ם הֵם מִשְׂמָאל. וְעֹכ"פ נִבְדָּלִים הַנְּבִיאִים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁמִּיִּשְׂרָאֵל, מִנְּבִיאִים הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁל עֹכו"ם. נְבִיאִים שֶׁל הַקִּדּוּשָׁה מִנְּבִיאִים שְׂאִינֵם מִן הַקִּדּוּשָׁה.

395. כִּשְׁם שֶׁהִיא מֹשֶׁה נִבְדָּל מִכָּל הַנְּבִיאִים בְּנִבְאוֹהָ הַקִּדּוּשָׁה הָעֲלִיוֹנָה, כֵּךְ הִיא נִבְדָּל בִלְעָם מִשְׂאֵר הַנְּבִיאִים וְהַמְכַשְׁפִּים בְּנִבְאוֹהָ שְׂאִינָה קְדוּשָׁה לְמַטָּה. וְעֹכ"פ מֹשֶׁה הִיא לְמַעַלָּה וּבִלְעָם לְמַטָּה, וְכִמָּה מַדְרָגוֹת וּמַדְרָגוֹת הֵיוּ מִבְדִּילוֹת בֵּינֵיהֶם.

396. מֹשֶׁה הִיא מִהֲרַהֵר וְאוֹמֵר, אוֹלֵי יִכְלוּ יִשְׂרָאֵל בַּעֲבוּדָה הַקְּשָׁה הַזֹּאת. כִּמ"ש, וַיֵּרָא בְּסִבְלוֹתָם. לְפִיכֵךְ, וַיֵּרָא מֵלֶאךָ ה' אֵלָיו בִּלְבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ, וְהַסֵּנֶה אֵינָנו אוֹכֵל. כְּלוּמָר, מִשְׁוֹעֲבָדִים הֵם

בעבודה קשה, אבל, והסנה איננו אוכל, שאינם פלים בגלותם. אשריהם ישראל, שהקב"ה הבדיל אותם מכל העמים, וקרא להם בנים. כמ"ש, בנים אתם לה' אלקיכם.

פרשה הבאה

פרשת וארא

<https://goo.gl/aS9j5n>